

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Rondo capriccioso.

Budapest, július 28.

(v.) A szájkosár-indítvánnyal nem mernek a Ház elé jönni. Még nem: ez a kifejezés talán szabatosabban jellemzi a helyzetet. Nem mintha tévováznának. Khuen nem az az ember, aki — bármely okból — „rekonsziderálná” azt az elhatározást, mely lelkében megérlelődött. De a klotür felé az első lépést ugyanaznap tenni meg, amelyen a trebinjei temetőben elföldelt tizenöt magyar katona sírjára mutat rá a véderőt a nemzeti lelkiismeretre kapcsolni törekvő ellenzék: — ezt még az erőszakú Khuen-Héderváry sem merte megkockáztatni. Megvédeni azt a barbár szellemet, mely a *Marschdisziplin* szent nevében a halálba kergette tizenöt testvérünket, Kolossváry Dezső honvédelmi miniszter meg sem ki-érelte. Rövid kijelentésében fájdalmas hangon erősítette meg a katasztrófáról szóló hírek lényegét s ígért megtorlást a szerencsétlenség okozóinak és óvó-rendszabályokat az ilyen vérdemesztő esetek ismétlődése ellen. Bezzeg Khuen már nem volt ilyen tartózkodó; ő már eleve is mentegette azokat, akiknek felelőssége még csak ezenul lesz megállapítandó. Hogy hátha így történt, hátha amugy történt; aztán meg volt ugyanaznap ugyanakkora hőség egyebüi is, hát baj mért épp csak ezen az egy helyen történt; továbbá, hogy merő véletlen, ha ezuttal osztrák tiszték kommandója alá jutott magyar fiúk pusztultak el, más esetekben bizonyára elpusztultak magyar tiszték vezénylete alá került osztrák katonák is. Szóval: a kormányelnök már előre megszölte a leplet, amit majd később ráboríthatni a trebinjei sírhantokra.

Ó, a kegyelmes ur jószívű ember. Nem tűrheti, hogy bizonyíték nélkül ítéljenek el egy cs. és k. ezredet, akiről utóbb kiderülhet, hogy ártatlanabb a ma született bárán-

nál. Az a tizenöt koporsó neki nem elegendő bizonyíték. Az a tizenöt tetem neki nem elegendő vádanyag. A hadsereg szemontjából — jól megneve a dolgot — alig is lehet vesztéséről beszélni. Tizenöt tetleges állományu legény kidőlt, behívnak helyettük tizenöt póttartalékost, — punktum, strájsand drauf. Hol itt a vesztés? Tehát nem illik bántani a cs. és k. ezredeseket. Még akkor sem, ha kitudódik, hogy tisztjeik — a szemük láttára — kardlapozták s rugdosták a haldokló szegény bakákat. Még akkor sem, ha bebizonyul, hogy az ezredes ur egyik kapitánya leszállt lováról, hogy ocsmány szidalmazások közepette megbíálja a fülét egy már kisznevedett magyar katonának. A cs. és kir. ezredes mivel fog vajjon védekezni? Hát egyszerűen jegyzőkönyvbe adja gróf Khuen-Héderváry mai beszédét. Ennél pompásabb védekezést amugy sem talál. Aztán, — nos aztán? Aztán elküldik nyugdíjba. Ez lesz a megtorlás, amely kiengeszteli majd a magyar nemzet keserű felháborodását. Lesz egy pléghalléros hiénával több a hadsereg nyugdíjas-állományában. És Magyarország a kvóta arányában fog hozzájárulni ennek a vadállatnak a penziójához, aki véreinket bestialis kedvtelésből a halálba kergette. Kell-e ennél megnyugtatóbb elégtétel?

Időközben azonban történnek csodák és jelek. Megmozdul a nemzeti lelkiismeret a szabadelvűpártban is. De nem ám ebben, mely itt a parlamentben a zágrábi szfinx mögé telepedett s bizalmával megajándékozta a Bécsből föléje rendelt félelmetes ismeretlent. Ez a szabadelvűpárt még mindig ott tart, hogy pártütésnek mondja, erőszakkal is leverendőnek itéli a nemzet küzdelmét s vadul tapsol Khuen-Hédervárynak, az „egész férfinak”, aki már subogtatja a parlamentárizmus felett Horvátországból magával hozott karikás ostorát. Ez a szabadelvűpárt még ma is olyan,

hogy benne Apponyi Albert versenyt lojaliskodik Gajári Gézával, Kubinyi Géza pedig Szentiványi Árpáddal karöltve hódol a vaskezü államférfinak, aki a nemzeti engedményeknek még gondolatát is elutasítja magától. Ebben a szabadelvűpártban, mely ujjongva fogadta a szájkosár-indítvány szándékát, még ma is csak két szempont mozgatja a hívek cselekvő erejét: az emelkedettebb szempont az, mely a régóta táplált ambíciókat valahára miniszteri tárcákkal óhajtaná kielégíttetni, s a banálisabb, mely beéri a mandátumok további biztosításával. De megmozdul a nemzeti lelkiismeret igen a becsületes, jámbor vidék szabadelvűpártjában, amelynek emberei olyan naiv szemmel nézik ezt a politikai színjátékot, amellyel hajdanta a néhai való jó feleskei nótárius nézte a szegény Desdemona halálos vergődését a nemzeti színház színpadán. Ők is felrohannak jóhiszemű, bohóckásan megható felbuzdulásukban a színpadra s kirántják fringijukat a szegény szorongatott leányzó védelmére. S az ő nemes hevületüket is ideges bosszankodással fogadja a színjátszó társaság, mert elrontják előre nem látott közbelépésükkel a jól kiszámított drámai hatásokat. Ime, a debreczeni liberális pártunk mai határozata is, mely egyenesen felszólítja a többséget, hogy lépjen ki téllenségéből s álljon a nemzeti küzdelem élére, micsoda konsternációt okoz a Khuen táborában. „Ez ribillió!” sutogják szápadtan az oliberalisok. „Hisz ezek elvetik a sulykot s a sutba dobják a mi államférfiúi óvatosságunkat!” rebegik ijedten az Apponyi Albert hívei, akik most megdöbbenve tapasztalják, hogy ama híres memorandum magvetése milyen hálás talajba jutott. Ó, ez az általános ijedelem pokoli módon mulatságos dolog. Sréter Alfréd és Dániel Ernő hiába ficánkol, a vidék elhitte az ígét s szavuknál fogja őket. És Ivánka Oszkár zavarodottan hallja Debreczenből visszacsengeni azt a nevezetes mondását: „Vagy va-

TÁRCA

Kép egy gondolathoz.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Feszti Géza.

Képet keresek egy gondolathoz és sorakozó emlékeim közül kiemelek egyet-kettőt. Nem alakul ki belőlük bevégzett elbeszélés vagy kidomborított novella. Csak egy-egy jelenetre fog szorítkozni a pillanatnyi képfelvétel, csak egy vázlatos illusztrációra, mely az elmélethez hozzásimul és a gyakorlati valóságból bemutat — mustra gyanánt — egy kiszakított darabot.

János ur kabátban jár, kaputos ember, kövtekezőképpen: ur.

János ur e jelenet hőse. Ő az aktív hő; a szenvedő hősnő pedig egy — mezejített leány.

Kovács János vagy Kis János vagy Binder János vagy valamely más névre hallgató János barátunk lehet úgy cirka harmincéves. Erős, egészséges, zömök ember.

Nemrégén nősült — pénzért. Ebből is kiviláglik, hogy ő ur.

Régebben — így mesélik a házban — János ur utaseprő is volt, csaposlegény is, pinéer is, sőt — diurnista is. Az utóbbi körülményből az is következik, hogy ő „intelligens” ember. Intelligenciája vetekedik az emberségével.

Sok mindent megpróbált János ur ezen a hepe-hupás világon, amíg jelenlegi pozíciójába

fölvégődött és vállalati igazgató, vagyis — egy cselédszerző-intézet gazdája lett belőle. De ha szenvedett is változatos élete pályáján hébe-hóba ebben-abbban szükségot, de egyben, szerelmem dolgában nem érzett hiányt soha. Fortuna virrasztott az ő bölcsője mellett és adott neki utraulól a Vénusz birodalmába kettős talizmánt: — egészséget és durvaságot! — Ennek a belsőnek felel meg a külső. Arca, az nem közönséges, hanem — anélkül, hogy egyenesen rut volna — a közönségesnek szuperlatívusa, vagyis: ordináré. Az orra, mintha bieskával faragták, vagy köveces agyagból gyúrták volna: eléggé formátlan és pisze. Ajkai otrombák, vastagok, szélesek. Nézése szentelenül nyugodt.

Míndezokból a leghatározottabban következik, hogy János ur született nőhódító! — Gitár-és hegedűsöz mellett persze másképpen képzeljük el a női ideált. Az élet keréke azonban nem zenei taktusok szerint nyikorognak.

Sok régi szeretője közül az egyik fölkereste János urat nyugalmas házasságának ötödik hónapjában. Nagy oka volt rá szegénynek, nem tudott már hová lenni a nagy nyomortól. Beállított tehát kicsiny porontyával karjai közt az apához, alázatosan kérve, hogy adna nekik valamit, legalább — kenyérre.

János urat végtelenül dühbe hozta ez a tolakodó szemtelenség. El is intézte a nyomoruság folyamodását részön, alaposan és erélyesen.

Néhány bevezető szó után, amelyek között a „rongyos kódás” magyarázó argumentumképpen, vagy mondjuk: az ítélet megokolása gyanánt szerepelt, — úgy törülte képen a siráukozó leányasszonyt, hogy ez kis híján kiejtette karjai közül a gyermeket. Kis híján. Mert az anyának ösztön-

szentü mozdulata még utolérte és felfogta és közben. Az önvédelemnek önkénytelen gesztusa idézte elő a kisiklást, de a következő szempillantásnyi idő alatt már háttérbe szorult az önvédelem és homlokterébe lépett az anyai szeretet. A személyes védekezés megszűnt, csupán felriadt gyermekét oltalmazta, dajkálta, esitágtatta az anya.

Hogy az apa, vagyis János ur ez alatt a védtelen ábrázatra nem rakta fel a második pontot, ez nem az ő erélyén, hanem azon mult, hogy a környezet felfogta a jeles férfit.

Eddig van a jelenet.

Ebből az egy jelenetből és a fiziognómia kibetűzhető titkaiból azt következtetem, hogy Schiller Frigyes és Petőfi Sándor együttesen nem hódítottak meg anyai női szívet, mint János ur: egymagában.

Miért? ...

Mert a nő sorsának egyik tragikuma, hogy lelkének imponáló ideálja nem más — és nem is lehet más — mint: erő és durvaság.

Ismét miért? ...

Mert a férfinak minden más egyéni vonása csupán az olemér divat szempontjából tekintve tetzetős vagy kívánatos a nőre nézve, míg erő és durvaság olyan vonások, melyeket nem a divat, nem a kor, nem a kultúra — hanem a természet protegál.

Hajózzuk kissé körül e merésznek látszó állítást és boilygassuk meg kissé a legáltalánosabb emberi vonásokat, talán akadunk olyanra, mely per analógiam bizonyít ...

Bármennyire naiv legyen is, fölvetjük a kérdést, hogy vajjon ki és mikor, vagyis inkább akart-e egyáltalán valaki és bármikor megszelidíteni ... egy kis házinyulat?

gyunk magyarok, vagy nem vagyunk magyarok! Egy szó mint száz: a feleskei nótárius felrohant a szinpadra és ott hangosan garázdálkodik. S a Jágók és Othellok furcsa kényszerhelyzetbe kerültek: Vagy lenyiszálják csakugyan a nyakát a leányzóknak, s akkor kupán üti őket a vitzelő nótárius. Vagy pedig leszedik abrázatukról a szinpadí festéket s könyörgésre fogják a dolgot, hogy ne tessék őket ennyire komolyan venni, hiszen csak színjátszás volt, amit eddig véghezvittek... Áldja meg a magyarok istene a becsületes, jó vidéket s tartsa meg tapasztalatlan, ideális hevülékenységében.

A színjátszók pedig lássák be valahára, hogy nem fog itt már többé semmiféle áltatás. Az aktív ellenzék embereit ne cipeljék többé diskretnél fülkébe s ne fuvaldozzanak nekik régi nótákat az obstrukció veszedelméről s a feltétlen leszerelés kívánatos voltáról. *Vieux jeu* már ez a szeretetreméltó fáradozás. Beszűntetni a harcot azon a címen, hogy hiszen Khuen-Héderváry elfogadta s magáévá tette Széll Kálmánnak az Apponyi memorandumról adott nyilatkozatát: ilyen hallatlan badar dolgot hogy is mernek ma már feltálatni. Hiszen! ha ezen az áron lehetséges volna a béke, hát akkor Széll Kálmánnal csinálták volna meg, akinek politikai megbízhatóságát az ellenzék is feltétlenül elismerte. Mért nem szállt le Apponyi akkor a porondra? Mért nem beszélt akkor az ellenzék lelkére, hogy amit Széll Kálmán ígért, azt ő elegendőnek véli s hogy ezt az elegendőt meg is fogja a kormány valószínűsíteni, arra garanciául szolgál a Széll Kálmán feltétlenül megbízható egyénisége? Mért lenne elegendő most az, ami Széll Kálmán alatt elégtelen volt? S mért lenne Khuen-Héderváry, akit a többség sem ismer, megbízhatóbb Széll Kálmánnál, akit az ellenzék is tisztelt és szeretett? A vidék, mely most megmozdult, e kérdésekre vár feleletet a leszerelés apostolaitól. S ezért mondja Apponyinak: „Csak állj meg memorandumod mellett, mely a nemzeti követelményeknek rögtön megvalósítandó minimuma, mi támogatjuk törekvéseidet.“ S ugyanezért nótázza a Srétereket s a Dániel Ernőket: „Csak küzdjétek a nemzet jelvényeiért és nyelvét, mi sem tágitunk, amíg a nemzeti ügy diadala biztosítva nincsen.“. És ezért hiu és bolond igyekvés az, mely üres kézzel akarja a békét kieszközölni. A békének ára van: ez az ár a nemzeti nyelv és a nemzeti lobogó. E nélkül az aktív ellenzék fegyverszünetet sem ad-

hat. Hiszen csak nem lehet nyolc havi küzdelem után a *parlament* ellenzék engedékenyebb a *vidék szabadelpártjánál*.

A bileki sirhantok.

— A képviselőház mai ülése. —

Budapest, július 28.

Szép komáromi gyerekek cipelték magukat Bilek felé, mindig hegynek föl. Ellenségük volt a föld, amelyet tapostak, a vezér, akinek engedelmeskedtek s a nap, mely kegyetlenül tüzött a fejükre. Három ilyen ellenséggel nem tudtak megbirkózni szegény komáromi gyerekek s vagy tizenötven nem komáromiak már s nem is gyerekek. Hirtelen áthelyezték őket a mennyei hadseregbe. Ott talán jobb dolguk van a jó fiúknak.

Osztrák tisztek muzsikaszó mellett hallgatták a híradást:

— Tizenöt magyar fiut megszurta a nap!

A muzsika tovább szólt, a tisztek elővették a reglamát, szabály szerint megállapították a parádés temetést, el is temették a tizenöt magyar gyereket s a bileki katonai temető másnapra tizenöt kis hanttal puposabb volt. Aztán a föld forgott tovább keserű levében s az osztrák tisztek intézkedtek tovább a reglama szent nevében. Hogy Komárom tájékán a szivek vérzeni, a szemek nedvesedni s az öklök gyűrődni kezdtek: ki bánta azt arra Bilek felé?

Tizenöt komáromi gyerek sirja felől panasz szállt Magyarországra. No itt éppen olyan a hangulat, hogy kedves minden hír, ami katonának emberséges jó szívről, magyarokhoz való gyöngéségéről érkezik. A szívünkbe kvártélyoztuk katonáikat s úgy szeretjük, majd megesszük. Azaz hogy megessi a nem tudom micsoda. Hát kapóra jött a hír tizenöt magyar gyerek kora haláláról, osztrák katonai szellem embertelen voltáról. Amelyik agy még nem borult lángba, most az is tüzelt már. Szép komáromi fiúkért gyűlöléssé szókott a becsületes és türelmes magyar szívekből.

S ma úgy volt, hogy felborul minden a t. Házban.

A folyosón sorra jelentkeztek a szónokok, akik napirend előtt szóba akarták hozni a bileki sirhantokat.

— Ahány halott, annyi szónok! — mondogatták s úgy készültek, hogy lesz is vagy tizenöt felszólalás, ha a kormány megnyugtató nyilatkozatokat nem ad. De adott. Mondjuk meg előre, hogy a kormány nem mert szemébe nézni az országos felháborodásnak s úgy jött el az ülésbe,

Es a szerelmi érzések küzdőporondján, a hűségnek eme legforróbb versenytalaján nem éppen ilyen cél-e, nem ugyanilyen természetű *progresszív diadalvagy* hevít-e a nő lelkiületét?...

Egészen ilyen!

A nőnek, még a legfőkételesebbnek is, csak a saját énjében rejlik a szélsőség, de nem a szélsőségben rejlik a rajta kívül álló ideája. A nő ambícióját is az elégti ki leginkább, ha azt fékezheti meg, ha azt győzheti le, aki véralakánál, egyéniségénél, sajátosságainál fogva fékezhetetlennek és legyőzhetetlennek látszik.

Megfékezni a nő szépség és kívánatosság hatalma által — a szelid botanikust, a pillefogdosó esendes tudóst, a holdsugárral enyegő ábrándozót, ez mindennem olyan, mint — megszelidíteni a háziinyulat! Ellenben rabul ejteni és a szépség és kacérság hálója által megkötözni a vad bikaviadort!... ez olyan, mint az oroszlan-szelidítés! Ez fejedelmi zsákmány, ez királyi diadal!

És vajjon hol van több erő és több durvaság: a tudományos virágoszók, a bogarászó tudósok, a kádenciákat faragó poéták vagy pedig a bikákat vadító toradorok átlagos egyéniségeiben? ... E kérdésre fölösleges a válasz. — A fehér és selyempuha férfiek csak érdesen, míg az érdes fekete marok, az selyemlágyan cirógatja a női hűség ábrázatát.

Néhány év előtt nagy pompával és imponáns részvétellel temettek el Madridban egy pruljárt bikaviadort. Előkelő donnák zokogtak a koporsó körül s oly nagy lett a tolongás künn a temetőben, különösen ama pillanatban, mikor a halottat lebocsátották a földre és a körülállók

hogy lecsillapítja a kedélyeket. Nem vár, míg napirend előtt az egész forogtet elzúg fölőtte, hanem lehetőleg gyorsan szolgál megnyugtatóssal.

De volt is oka a sietségre. Mert már *Visontai Soma* higgadt beszéde során is megmutatkozott a kedélyek mélyén forrongó indulat. A beszéd higgadt volt, de a megjegyzések tüzes rakétái sistrerek közé.

— Egész Boszniaért nem adok tizenöt magyar gyereket! — mondta *Hock János*.

— A bileki nap süssön a magyar kormányra! — fakadt ki magyaronnan a harciasabb ifjuság.

Es hangzott százfelől:

— Hóhérok azok, nem tisztek!

— Méltók azok a kardbojtra?

— A tiszt urak kocsin menekültek, jeges borogatások közt, de a szegény magyar fiuk a borjut is cipelték!

Kolossváry Dezső honvédelmi miniszter nyomban jelentkezett a válaszzsal. Távirati jelentések alapján elmondta a katasztrófa hivatalos történetét, ami ugyan nem vádolt senkit és semmit, legfőkébb a hőmérőt, de azért mégis elég jól hatott a miniszteri nyilatkozat, mert volt benne legalább sajnálkozás és a jövőre az az ígérlet, hogy szigorú vizsgálattal megkeresik a bűnösöket és hogy hasonló katasztrófákat lehetőleg el fognak ezentul kerülni.

Nem volt ez sok, de mégis több annál a semminél, amihez katonai dolgokban szokva vagyunk.

S ez mérsékelté talán *Polónyi Géza* hangját. Ámbár hiszen lázító muzsika maradt ez zordinóval is. A harag, az elkeseredés, a nemzeti felháborodás szolt ki a tompított hangból s a karzat közönsége valósággal megreszketett, mikor Polónyi egy boszniai magyar közkatona közvetlen levelét olvasta fel. Oh micsoda más jelentés volt ez, mint a honvédelmi miniszternek beküldött hivatalos jelentés! Az a közkatona látta az elesigazított marsolókat, maga is eszméletlenül terült el az összeeső katonák között, aztán látta kórházban a holt bajtársakat, jelen volt a temetésükön s vérel írta meg levelét. Egy véres szót is írt a levelébe az osztrák tisztekről — de azt a szót Polónyi kíméletből nem olvasta fel. Milyen szó lehetett az? Az ellenzék kórus kereste a szót, sokféleképpen találgatta és súlyos szavak röpködtek a levegőben — de annak a közkatónának szava talán még súlyosabb volt.

Gyönyörűen formulázta meg Polónyi a beszéd csattanóját:

— Azok a bileki áldozatok a magyar nemzet halottai. A nemzet nevében szeretnék a gyászba-borult családoktól bocsánatot kérni. Legkevesebb

egy-egy maroknyi hantot dobtak a koporsóra, hogy végül véres verekedéssé fajult a gyászszertartás. Urihölgyek ütötték és tépték egymást, csakhogy odaférközhessenek a sírúreg mellé és egy tenyérnyi homok által utolsó üdvözlésüket nyilváníthassák a meghalt közös ideálnak.

Közös ideál! A vad, a szilaj, a nyers, a durva férfi, aki vakmerősége, izomereje és ügyessége révén halálra sebzti a szilaj bikát, akinek durva büszkesége tiltakozik minden fék, minden uralom és minden legyőzetés ellen: éppen azért közös ideál, mert őt meghódítani és a szerelem járma elé fogni, a nő hódítási törekvésének a legnehezebb feladata.

... János ur tehát, aki, amint volt szerencsénk említeni, kettős talizmánt nyert utraválól a Vénusz bairóalmába, vagyis egészségét és durvaságot, éppen ezért — kívánatos hódítási objektum a nő közléseinek szempontjából. Durvaságában benne van a kikáltási ára és a becsértéke az ő szerelmének. Az ilyen legény abban a körben, melyben mozog, renoméra tesz szert és mentül többet hódít, annál inkább fokozódik benne a durvaság hangos önrézete. Viszont a siker egyre válogatósabb teszi a legényt és így az ő hódolata hovatovább irigylet kitüntetéssé válik a vonzalma által megtisztelt fehéreselődre nézve. Ez pedig más szóval azt jelenti, hogy az ő szerelme lassacskán divatba jő, vagyis a keresett divatú nőjávra emelkedik. Ami pedig divatba jött, azt mindenképpen birni óhajítja a nő, legyen bár az a valami akár kalap, akár tunika, akár szerető.

A nő ereje a szépség, a férfi szépsége az erő. Az erő pedig csak a képzelet világában funkcionál — szeliden.

Soha, senki.

Senki más, csupán a gyermek. De a gyermek is csak azért, mert kizárólag ezzel a félnék kis állattal szemben képes nyilvánvalóvá tenni a saját félnyét, átöröklött hajlamát, kezdetleges uralkodói képességeit. A félnék háziinyul szelidsége alkalmas ellentét arra, hogy még a gyermek gyöngöségét is viszonylagos hatalom gyanánt mutassa be. De már a hat-hétéves kis fiú jelentékenyebb rabszolgára vágyik. Neki már nem nyulnassa kell, hanem legalább is bárány. Ha pedig liz-tizenegyéves és a gyermek, akkor Eldorado ránézve, egy esőndesvérű vén gebét hátán megülni és lovagnak képzelni magát. A szilaj csikóbojtrák pedig, a tizenhatéves parasztsuhanc, az már nem a esőndesvérű gebét, hanem a legvadabb csikót szemeli ki magának, ennek hátára pattan, mert a türelmes állat alkalmazkodása az ő ambícióját többé nem elégti ki. ő kűdeni akar az akaratos puripával és megfékezni az ágaskodó lovat.

Sok a virtuóz még máris a lovaglásban. A „lovarművészek“ szakmájában is beüött a tulprodukción. Nem keit többé bűmulatot a vadlovat megfékező ügyes lovas. De annál inkább bámuló lóra lel az a kivételes energia, mely az afrikai oroszlanok ketcrecében parancsokat osztogat és a sivatag királyát engedelmessegre tudja kényszeríteni.

A kis nyulacsakától kezdve a félelmetes oroszlanig, a labdaversenyőtől a napoleoni hódításokig, a kárvavárépítéstől a tengereket összekapcsoló csatornatúrásig, mindenre kiterjed az emberi versenyzési viszké, vagy más néven: az ambíció, ismét másikon: a produkálás vágya, leggyorsabb néven: — a hűség. És a hűség barometere a szerint mutat magas vagy alacsony fokot, amint sok, avagy kevés energia kell ahhoz, hogy a fölmerülő ellenállás legyőzessék.

azonban, amivel ez a törvényhozás velük szemben köteles: *hogy gúnyosa jelölje az egész fűgessége felülését!*

Csupa láz volt az egész törvényhozás. S jó szelleme sugallta gróf *Khuen-Hédervary* Károly miniszterelnöknek, hogy mit mondjon e nehéz pillanatban. Megérte az levegőből, hogy mit lehet és mit kell éreznie: dadogva mondta ezt meg, de megmondta. S ha nem követele az az ügytelenség, hogy a Polónyi kőzatonájának nevét is kéri, amire az ellenzék gúnyos tiltakozással jelentette ki, hogy nem szolgálhatja ki a szegény fiut *tizenhatodik áldozatnak*: — hát akkor a miniszterelnök beszédét még szerencsésnek is lehetne mondani. Mert nemcsak nem ellenzte Polónyi indítványát, de azt mondta, hogy *kevesli a tízperces gyászt . . . A részvétnek nyomatkozási kifejezése ellen sincs kifogása!*

Ezt kétségtelesen a taktikai hatás kedvéért éltezte úgy ki a miniszterelnök! Sarokba volt szorítva s adta a politikai gavallért, ami fordulatnak igen meglepő és hatásos. De mindegy. A válasz tetszett. S miután egyébként a legszigorúbb vizsgálat kilitásba helyezése az eset méregfogát már ugys kivette: az ellenzék igaz örömmel jegyezte föl a maga sikerének, hogy a magyar törvényhozás a bileki katasztrófa fölött való részvétet *gyengékönyvbe foglalta*. Beszédessé gyengékönyv lesz ez! Engesztelő szót száll belőle a bileki sirhanatok fölé. Méltóságos elégtétel hangzik belőle a megbántott magyar nemzethez. És valami félreérthetetlen, eddig egészen szokatlan intelem beszél szavaiból a hadsereghez. Ez az intelem nem olyan kuruc, mint a *ne bántsd a magyart*, de nagyon közeli rokonságban van vele. A magyar törvényhozás egyhangú határozatával szól ez a részvét az áldozatoknak, szól ez az ítélet a bűnösöknek. Nagy sor ez és az ellenzék át is érezte az egyhangú határozat jelentőségét.

S ráadásul a tízperces szünet is megvolt. Szünet után *Eitős* Károly volt a szó. Hatalmas boncoló elméjével a vajda izekre szedte a kormány nyilatkozatait. Kimutatta a bennük található felettébb gyanús ellentéteket és bebonyonyította, hogy a megígért szigorú rendszabályokban megnyugodni nem lehet. Éles kritikáját a Ház feszült figyelemmel hallgatta és az ellenzék dörgő tapsokkal jutalmazta.

Érdekes beszéddel gazdagította a vitát *Nessi* Pál is, aki katonavált ember léte a vezérvári térkép nyomán mutatta ki, hogy a parancsnok rendelkezései nemcsak embertelenek voltak, hanem katonai szempontból is megfoghatatlan abszurdumok. Az előtte szólók politikai bírálatát *Nessi* Pálnak ez az alapos katonai szakkritikája hatáson az egészítette ki.

A képviselőház ülése július 28-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Dániel Gábor.

A kormány részéről jelen vannak: gróf *Khuen-Hédervary* Károly miniszterelnök, *Kolossváry* Dezső, *Láng* Lajos, *Darányi* Ignác miniszterek.

Elnök: Az ülést megnyitván, felolvassák és bitelesítik a múlt évi gyengékönyvet.

Az irományok előterjesztése után

Günther Antal e óadó: Jelenti, hogy az igazságügyi bizottság tárgyalója a polgári perrendtartásról szóló javaslatot. (Elzárás a szélsőbaloldalon.) Kéri a jelentés és az újonnan szövegzegető javaslat kinyomtatását, szétosztását és annak idején napirendre való tűzését. (Helyeslés.)

Nessi Pál: Ezt szívesen látargyunk!

Elnök: A javaslat ki fog nyomtatni, szét fog osztatni. Jelenti, hogy napirend előtt a bileki katonai katasztrófa tárgyában *Visontai* Soma, *Polónyi* Géza, *Eitős* Károly, *Holló* Lajos, *Szatmári* Mór és *Nessi* Pál a Kassai Rákóczi-ünnep alkalmából kiadott katonai rendelet tárgyában pedig *Pap* Zoltán kértek szót.

(A bileki eset.)

Visontai Soma: Ismerteti a lapunkban is közölt tényállást. A nagymérvű forróság dacára forszírozott menetben hajszolták a katonákat embertelen módon. A csapat kis része érkezett meg, egy része ott halt meg az uton, a többieket pedig szekéren vitték tovább. (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: *Osztárak rendszer!* Gyalázat!)

Bellegronth Géza: *Osztárak hóhérok!*

Visontai Soma: Ez az eset még megerősít bennünket abban a véleményünkben, amelyet a katonai vezetőségünk iránt táplálunk. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon) Nem lehet elképzelni, hogy miért követték ezt az eljárást.

Nessi Pál: Csak magyar fiúk voltak.

Visontai Soma: Hogy az ilyen elcsigázás erősítene a legénységet, az képzelnem sem lehet. Ot az uton hullottak el a katonák szétroncsolt fizikummal.

Irtózat fogja el így a lakosságot a katonai szolgálat iránt. Amikor a törvényhozás termében az öngyilkosságok nagy számát kifogásolják, mindig lélektani okokra mutatnak és tiltakoznak a katonai kizárások ellen. Pedig ez az eset e mellett bizonyít. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ahol az embert előlényné és nem emberanyagnak tekintik, ott nem fordulhat elő az ilyen eset. De nálunk csak emberanyagot akarnak fejleszteni és a nemzeti érületet kizárva képezik a katonákat. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A katonai köröknek nincs semmi melegségük. Akiük a kötelesség terhel, azoknak azonnal módot kellett volna találniuk a segítségre. Fájdalom, a magyar katonák nem találták meg az emberi együttérzésnek a nyilvánulását. Tudja, hogy a közvetlen teletős tényező a mi csonka parlamentáris rendszerünk folytatása a honvédelmi miniszter, de elsősorban ő tartozik felvilágosítással és hogy a bűnösök büntetésük megkapják teletős a miniszterelnök. A gúnyba borultaknak nem adhatjuk meg a megnyugvást annál inkább a legerősebb megtorlásnak kell érni azokat, akik ezt elkövetik. Meg kell mutatni, hogy a magyar parlament örökösök a magyar katonák fölt és ellen-örzi az osztárkatonai köröket. Ezért a honvédelmi miniszterül szigorú vizsgálatot kér azokra, akik ez esetről a lapokban megjelentek, különösen arra, hogy igaz-e az, hogy a parancsnok elhagyta a csapatát? (Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)

(A hivatalos jelentés.)

Kolossváry Dezső: T. képviselőház! (Halljuk a jobb és baloldalon.) A *Visontai* Soma t. képviselő út által szóba hozott eset reám épp úgy, mint bizonyosan a t. Ház minden tagjára, nagyon szomorú benyomást tett. (Igaz! Ugy van! a jobb és baloldalon.)

Mint hogy az eddig beérkezett hírek, melyek sürgöny jelentésekből állanak, a rendelkezésekre vannak bocsátva abban a helyzetben vagyok, hogy a tényállásról, amennyire ezek a jelentések kiterjednek, nyomban felvilágosítást adhatok. (Halljuk! Halljuk!) Az ezred július 20-án Trebinjéből Bilekbe menetelt azon éből, hogy a következő napokban utját Nevevizigye további gyakorlatokra folytassa. A távolság 26 kilométer, tehát nem több, mint egy normális menet, s így meneteknél, kisebb gyakorlatnál össze-kötve, övek hosszú során át ugyanezen időben már sokszor végeztek gyakorlatok anélkül, hogy valami baj vagy szerencsétlenség történt volna.

Az ezred reggel négy és hat óra között indult el Trebinjéből, rendes hőmérséklet mellett. A legénységnek minden könnyítést meg volt engedve, azok kivül a tábori kulacsok vízzel meg voltak töltve, a csapatok után ivóvíz is szállítottatott hordókban és utközben is, ahol csak lehetett, víz volt biztosítva. Az ut feléig három pihenő tartatott és azután a harmadik pihenő után egy rövid gyakorlat, amely a jelentés szerint délelőtt egynegyed tíz órakor már véget ért. A gyakorlat után ismét pihenőt rendeltek el, amely pihenő után a csapat az utat Bilek felé folytatta egy *Csepelica* nevű kis helységig, mely Bilektől mintegy nyolc kilométernyi távolságban, az ut mellett fekszik. Itt érkeztek az első jelentések arról, hogy sok gyengédkedő visszamaradt. Ennek folytatán ismét pihenőt tartatott és azután kezdődött a felmenetel a hegyre *Uj-Bilek* felé; ezalatt az idő alatt emelkedett a hőmérséklet elő fokra, amilyen ezidőben nem volt észlelhető, t. i. 40 fokra. Mint hogy most a gyengédkedők száma tetemesen megszaporodott, egy kilométernyire *Uj-Bilektől* ismét pihenőt rendeltek el, de a pihenő hely a nagy hőség és a beállott vízhányás miatt nem tartatott alkalmasnak. . . (Zaj a szélsőbaloldalon) Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Kubinyi Géza: Hallják meg legalább a jelentést!

Kolossváry Dezső honvédelmi miniszter: . . . és azért folytatták a menetet a már csak körülbelül 2-3 kilométernyi távolságra fekvő *Bilekig*, abban a reményben, hogy ott a legénység a hőség elől jobban meg lesz védve. Az ut ez utolsó részében fordultak csak elő napszúrások, 3-4 kilométernyire *Bilektől*. Csak mert a hőség oly nagy volt és árnyék, fa azon a vidéken nem volt, lojatták az utat *Bilekbe*. És sajnos, nagyon sajnos, de az a tényeknek megfelel, hogy ezen napszúrások közül 15 ha álos kimeneteli volt. (Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: *Halál! Halál! Gyilkosság!*) A menet által visszamaradt gyengédkedők részeit kocsin szállították be *Bilekbe*, részeit maguk mentek be delután gyalog. Jelenleg ezen gyengédkedők közül a bileki kórházban ápolás alatt még csak hét ember áll, a többi már meggyógyult.

Megjegyzem, t. Ház, hogy ezek az adatok, amelyeket itt bátor voam előadni, a mostan érzelt jelentéseken alapulnak és csak a folyamatban lévő szigorú vizsgálat fogja meg a részleteket kideríteni; épp úgy ez a vizsgálat fogja azt is megállapítani, hogy ki terhel a nuasztás (Halljuk! Halljuk!) és hogy ki lesz teletőségre vonva, aki ellenében a katonai szabályok teljes szigorral alkalmaztatni fognak. (Helyeslés a jobboldalon.) ezenfelül a hadügyminiszterium részéről még intézkedések fognak történi, hogy ilyen súlyos következményekkel járó esetek a jövőben elkerültessenek. (Elnök helyeslés a jobboldalon)

(Polónyi adatai.)

Polónyi Géza: A miniszter előterjesztése hivatalos adatokat szolgáltat nekik. Adatai ellenkeznek a hivatalos jelentéssel, de ebből is megtudja a magyar törvényhozás, hogy 15 magyar fiu vesztette életét a katonai brutalitás miatt, amely ellen az egész nemzetnek fel kell zudítani. Ami *Bilekben* történt, az hún a humanitás ellen, az vandalizmus. Nem akar belőle pártfogókat csinálni.

Egy hang a jobboldalon: Hát mit? (Zaj a szélsőbaloldalon: Hát önök nem bánják? Önök nem népképviselők?)

Polónyi Géza: De ha nem akarnak a jobboldalról együttesen elárni, akkor a nemzetnek kell

bosszút kívánia. Ez az eset valóságos mgyilkolás volt, gyilkolása a magyar iainak. Emnél az esetnél a mélységbe kell benyulnunk, nekünk intézményes biztosíték kell, hogy a nemzet nemzeti és népjogai nem fog eltapostatni. Ezek a legények nem a katonai rendelkezésért hanem egy katonai rendszer buta, ostoba intézkedései folytán pusztultak el. (Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.) Csodálatos, hogy ilyen esetek mindig osztárkatonák alatt és magyar ezredekben történnek. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon) Ez a rendszer féltékenyen őrzi a mündért és a lovat, de nem gondol az emberrel, mert az nem kerül pénzbe. Ez nem sporadikus eset, hiszen az okkupáció alatt is megörült az az, azt jelentették a századosnak; Százados ur! Egy szimuláns ismét meghalt! Az ilyen rendszer a magyar legénységet csak barmoknak tekinti. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

A legényeket nem a magyar, hanem német, osztárkatonák rugdosták és kardlapozták ott. (Hosszszantáról, nagy mozgás a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: *Gyalázat! Hóhérok!*) Az kivétel, amikor oly humanus emberrel találkoznak, aki a katonában tiszteli az embert, a polgárt, a hazafit és a munkást. Ugyanezen tiszt urak, kik fölfeléval előbb meggrugdosták és megkardlapozták az embert, muuzsikaszóval várták a tiszont halotról szóló jelentést. (Mozgás a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: *Gyalázat! Bitangok!*)

Vajjon melyik magyar ember önzete, becsületérte vállalkozik arra, hogy megtagadja magában első sorban a hazafit, másodsorban az embert és harmadszor kitégye magát annak, hogy akkor, amikor elbucszik szüleitől, örök időre rugdosásnak, kardlapozásnak tegye ki magát osztárkatonák zsoldosok részéről? (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ezek azok a fegyverek, amelyekkel a katonai oktatás révén arra bírják a nemzet gyermekeit, hogy dicsőségnek tekintsek a hadseregben való szolgálatot? Ezek azok!? Nem? Süru panasz alakjában, parlamenti formákban követeltük és követjük a reformokat. A honvédelmi miniszter ural szemben csak arra utal, hogy méltóztassák nemcsak a *Magyarország* tudósítását olvasni, hol először látott napvilágot az a hír, de méltóztassék azon kormányparti lap tudósítását is olvasni, amely vezérekében elítéli az obstrukciót. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Megtalálja ott azaz adatok cátoalatát, amelyeket hivatalos adatok alapján előadott.

Felolvassa azt a levelet, amelyet kapott. Egy szót abból ki fog hagyni, azt a szót, amely a tisztikar jellemzésére vonatkozik, mert ilyen súlyos pillanatokban nem akar szándékosan eszközlő szolgálai arra, hogy a tisztikar becsülete általánosságban meggyanusításssék.

Ezt írja ez a baka (olvassa): „Kedves jó bátyám! Fájdalomtól megtelet szívvel írom neked pár soraimat, melyekben tudatom veled a július 20-iki Gefechttübing következményeit.“ Méltóztatik látni, hogy tanult meg ez a szegény magyar ember nemetül. (Derűtséggel jobbra ül. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem nevetni való ez!) A dolog így áll: (Olvassa) „20-án reggel 6 órakor abmarsotunk *Bilek*ről *Moska* felé . . . Megjegyzik, hogy ez nem a 12. ezredhez tartozó, hanem a vele szembejövő 32. budapesti magyar ezrednek az embere . . . hol a 12. gyalogezreddel Gefechttübing volt, de ez már 10 óra körül letelet és a hőség máris 30 fok Réaumur volt. A 12-esek Trebinjéből jöttek velünk szemközti és pedig teljes hadi föszerelességen vagyis *Marschadjustierung*-ban mint Feldgeräthe.“ Ez volt tehát az egyetlen ezred, a 12., amely a többi ezredkel szemben, akik csak könnyű *Adjutierung*-ban voltak ki, teljes *Marschadjustierung*-gal mint Feldgeräthe vonult ki. (Olvassa) „A Gefechttübing megtörténte után öhne *Rast*, avval a jelszóval, hogy az nem is katoná, aki 20 kilométernyi utat nem tud megtenni egyfolytában, megindultunk. De már akkor kezdtek ingadozni a szakaszok, hol jobbról, hol balról döltek ki az emberek. Így azután rám is került a sor. Egy pillanat műve volt az egész és én is ész nélkül hevertem a földön és szerencsém, hogy *Rüstung* volt rajtam, mert egy nagy székla oldalának estem, s ha nincs rajtam a *Rüstung*, teljesen szétzúzom a fejemet. Már akkor azonban *Csepelica*-ról teleöntáltak fel a bileki Jagerből 20 darab trainkocsit, akik azonban már csak a nagyon súlyos betegekért tudták a Jagerba felszállítani . . .“ Ebből az a következtetés, t. Ház, hogy ennél a menetetnél, miután nem hadtestgyakorlatról volt szó, nemcsak a trainkocsik hiányoztak, hanem hiányzott az u. n. egészségügyi szolgálati osztag is, az u. n. Sanitäts-wagen, ugy, hogy megindult az ezred a nélkül, hogy megfelelő orvosi szolgálatról, műszerekről és esetleg fuvarokról gondoskodott volna. (Olvassa) „és az itteni Truppenstabban valami keserves segítségben részesíteni, a többiek egy heverték a székák között, mint a sarju-rendek. Az én *Rüstungomat* is kocsira dobták, meg a fegyveremet is és két itthonmaradt intéranterista kíséretében elcsmagotam a Jagerba. Mire föltértem, 19 halott bajtársam akadtam.“ — Ez azt írja, hogy 19 halott bajtársára akadt, kik mind napszúrás és vízhányás következtében haltak meg. (Olvassa.) Így azután 19 a halott és nem kevesebb, mint 120 a maradt, azonkívül 8-9, aki még élet-halál között lebeg most is. A halottak 21-én lettek az összes katonaság, katonatisztek és a bileki lakosság legnagyobb részvéte mellett a bileki katonai temetőben örök nyugalomra tele, katonai pompával. (Mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Gotterhalte!*) Képzeld, hogy megeredtek könyeink, midőn 19 trainkocsin, mind-egyikén egy-egy katonabajársunk telemevel, vitték, gondolva azt, hogy ez a sors mindnyájunkat elérhet, mert itt dében rendszeren 45 tok meleg van. Kedves bátyám, most gondold el egy itten szolgáló szegény baka helyzetét, mert még mindenamelt a tiszték is olyan . . . — a szót kihagyom, hogy mityennek — (olvassa) hogy az embert ha látják, hogy kidül, még meg is kardlapozták és össze-vissza rugdosták.“ (Nagy mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.)

Nessi Pál: Erről ráismerek az osztrák hadseregére!

Polányi Géza (olvassa): „Azonban van itt egy pár rezervára rukkolt hadnagy meg kadét, akik elcsináltak hazamenni és előterjesztik Pesten az összes lapoknak. Személyes öklöjg uralkodik itt. Ez a levél felolvasva megér annyit, hogy adalékkal szolgáljon Magyarországon közös hadsereglő történetéhez. Tegyük el emlébke odafenn és azán ne kérdezzék többet, hogy miért nem akar a magyar ember és a magyar baka a közös hadseregben szolgálni. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Meggyőződése az, hogy ilyen esetekben gondoskodni kell először is arról, hogy ez az eset méltó megtorlásban részesüljön; de a méltó megtorlás a/a't nem érthetjük a titkon folytatott fegyelmi vagy hadügyi vizsgálatai soha nem közölt eredményét. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Hanem itt van a nyilvánosság, tudni akarjuk, milyen módon, milyen eszközökkel mérk az igazságot és micsoda büntetés éri azt, aki egy nemzet gyermekeit ilyen módon teszi ki könnyelműen a napuszrás halálának. Gondoskodni kell arról is, hogy a jövőben ilyen dolgok elő ne fordulhassanak és ezt institutív módon kell megcselekedni. Az ilyen természetű dolgoknak elsős és igazi alapoka a hibás és inhumánus rendszer.

Ezért a katonai intézkedéseket a honvédelmi miniszter ellenőrzése alá kell rendelni, a magyar katonai oktatást szervezni kell és a katonai tantermet a nyilvános ellenőrzés alá kell rendelni. Akkor nem eshetnek meg ilyen esetek. Erre csak azok lehetnek képesek, akik a magyar legénységet Kossuth-hundnak nevezik. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) Intézményes biztosíték nélkül maga a honvédelmi miniszter sem tehet eleget. Ezek a legények nem a hazáért, nem a dicsőségért estek el. A nemzet halottai ők s ha a többség nem veszi kezébe az ügyet, akkor nem marad más hátra, mint élve jögnünk, ilyen álválóságokra képes hadseregnek utonot megszavazni nem engedünk. (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.) Ez a 19 ember a nemzet halottja, a nemzet grásának jelfül 10 percere függészik fel az ülést. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) A nemzet éri veszteségét és a törvényhozás tiltakozik az ilyen brutális ellen. (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)

(A miniszterelnök nyilatkozik.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Mindnyájan vérző szívvel vetünk tudomást az eseményekről és nincs közöttünk nézeteltérés, de ilyen korán ítéletet mondani... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: A halottakat nem lehet letagadni!) ... nem lehet a tisztikarról sem.

Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem is akarunk!

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Ami a monárkiában és Magyarországon történik... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon: Megint monárkia.)

Nessi Pál: Nem a monárkia minisztere! Semmi közünk a monárkiához!

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: ... és másutt is történt hasonló szerencsétlenség. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Tehát rendszer!)

Babó Mihály: Ez nem menti őket! (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Nem ment senki, csak nem akar ítéletet mondani, mielőtt tényekkel nem áll szemben. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a baloldalon.)

Kubinyi Géza: Ez a helyes! Itélkezni addig nem lehet, amíg vizsgálat nincs. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Nessi Pál: Ha Kubinyinek a fia halt volna meg, másképpen beszélné! (Zaj a jobboldalon és felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)

Olay Lajos: Mi van a péterváradai ezredékkel? ... Régi dolog már! (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Elnök: Csendet kérek!

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Sajnálja, hogy Polányi nem bocsátja rendelkezésre a levelet, amelyet felolvasott, (Nagy zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Még csak az kellene!) mert a képviselő ur ezen levél alapján ítélkezett; engedje meg tehát, hogy másoknak is alkalom nyujtassék arra, éppen az illető levél iránt kibálgatva... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Csak az kellene neki!)

Barabás Béla: Belekergelnek az öngyilkosságba! (Zaj a jobboldalon. Elnök csemet.)

Hellebronth Géza: Jó volna becsukni azt a fiút, ügye, miniszter ur? (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Pozsgay Miklós: A miniszterelnököt ilyen naivnak képeznem sem lehet! (Zaj.)

Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök: Semmi kifogása az ellen, ha a képviselő ur a levelet ki nem szolgáltatja.

Nessi Pál: Hiszen megölnék az íróját! (Mozgás és zaj a jobboldalon.)

Olay Lajos: Agyonkóznák!

Holló Lajos: Ki írta a levelet, az volna a főkérdés! (Zaj jobboldalon.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Akkor a képviselő ur sincs jogosítva ezen levél alapján ítélkezni. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem is tehet!)

Hát akkor ennek a levélnek más értéke nincs, mint egy anonim levélnek. (Ellentmondások a szélsőbaloldalon.)

Eötvös Károly: Az a 15 sir!

Báró Kaas Ivor: Az a levél nem hamisítvány!

Kubinyi Géza: Nem mondta senki! (Nagy zaj.)

Elnök többször csemet.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: Csak azért emítette fel... (Zaj a baloldalon és a közepén.)

Báró Kaas Ivor: Szivtelenség!

Bartha Miklós: Még a halált is letagadják! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Elnök: Figyelmeztetem Bartha képviselő urat arra, hogy ne miltóztassék a szónokot zavarni.

Bartha Miklós: Egyet szóltam csak, elnök ur.

Elnök: Igen komoly és szomorú esetről van szó, méltóztatnunk tehát ahhoz képest nyugodtan és ünnepélyesen viselkedni. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök: A levelemben még az is tudomásomra jutott, hogy különös inhumanitás is történt. Ennek a felderítésére is szükséges lenne a levél. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az követeljük! Lehet levél nélkül!) Szigorú vizsgálatot követelnek, annál többet nem lehet ebben a dologban tenni, mint hogy megígérjük ezt. Tessék ezt megvárni. A hadügyi körökben is éppen ugy vélekednek a dologról és már is felelősség szempontjából a hadügyminiszter is jóvá akarja tenni az esetet. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ezt már nem lehet!) Az ülés feltűggesztését ó megávé teszi, de a részvételnek inkább szeretne olyan módon kifejezést adni, mely az indítványozó szívet is jobban kielégíti. Ennek meghatározását reá bizza. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

(Személyes kérdés.)

Polányi Géza: Személyes kérdésben szől. Kijelenti, hogy a levelet csak abban az esetben bocsátja a honvédelmi miniszter és a miniszterelnök rendelkezésére, ha a nevet, míg az illető katonaságot a vizsgálaton szőlja, elhallgatják. Indítsák meg a vizsgálatot lent és hallgassák ki eskü alatt a legénységet, akkor majd kiderül az igazság. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Ami pedig indítványozott illeti közzététel veszi a miniszterelnök felhatalmazását. Azzal akar élni, de nem akar visszahúzni. Ezért indítványozza, hogy a képviselőház jegyzőkönyvében jelezze ki részvételt. (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon és a jobboldalon.)

Elnök: Azt hiszem, t. Ház, hogy ez alkalommal — eltekintve a házszabályoknak azon rendelkezésétől, amely szerint napirend előtt határozatot hozni nem lehet — a t. Ház egyhangulag kimondja, hogy fájdalomnak és részvételnek ad kifejezést az illetők elhunytá felett és ennek a jegyzőkönyvben is kifejezést ad. (Élénk helyeslés.) Együttal az ülést tíz percere feltűggeszttem.

Szünet után.

(A vita folytatása.)

Eötvös Károly: A vitának azon anyagát fogja érinteni amelyet a miniszterelnök és a honvédelmi miniszter beszéde nyujt. Első sorban az áldozatokat kellene megkérdézni, de nem lehet. Ismerjük azonban a vadlótokat kétszáz éves magyar gyűlöletük-ről és osztrák érzelmeikről. A miniszterelnök és a honvédelmi miniszter beszéde nagyon hiányos. Nem említi hogy mi történt azokkal akik nem haltak meg, hanem a kórházba kerültek? A szerencsétlenségek meg lehetett volna akadályozni, ha a legénységnek pihenőt adtak volna, mert az okosság, emberesség és tisztesség szempontjait még az osztrák tiszteknek sem szabad figyelmen kívül hagyni. Le kellett volna szerelni a legénységet és hűsítő italokat adni neki, de nem tették. Ez nem emberesség, nem okosság és semmire sem tisztesség. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A miniszterelnök ötó-hatol s csak annyit mond hogy sajnós, a szerencsétlenség megtörtént, de azért ne itéljünk idő előtt. Komolyan ezt nem szabad venni. Azon a napon nemcsak Trebinjeben és Bilekben volt olyan meleg, hanem mindent. A honvédelmi miniszternek fog igazat adni a vizsgálat, mert legyverben, időben, ruhában kár nem esett. (Tetszés és derűlttség.) És kik lesznek a tanúk? Nem havnak meg senkit és az érdekeltek fognak itélni.

Mint hogy az osztrák hadseregnek meg van a maga terde logikája és a miniszterek logikája sem független attól, nem veszi tudomásul a honvédelmi miniszter váaszát. A reglementben sok okos dolog van, de nincs az, hogy mit kell tenni, ha Bilek és Trebinje közt 40 fok meleg van. (Derűtségi) Micsoda intézkedések fognak hat történni? A hőmérőt fogják megrendszabályozni, (Derűtségi) vagy a reglementet fogják módosítani.

Mészlényi Pál: Tetszik komolyan beszélni.

Eötvös Károly: Hát tessék komolyan beszélni, meghallgatjuk.

Olay Lajos: Distingválni kell a fogalmakat, **Mészlényi Pál:** Nem tanul Olaytól diszinkciót. Külömben is megette meggyezéseit.

Eötvös Károly: Nem vagyok kíváncsi meggyezéseire. (Tetszés a szélsőbaloldalon.) Hogy ilyen sorost érenek a magyar fiúk, erre nem adunk utonokat. Míg a kelő megtorlásról nem intézkednek, míg a honvédelmi miniszter a megtorlásra vonatkozólag megnyugtató választ nem ad addig az ellenzékiőt nyugodt tárgyalásokat és utonokat ne várjon. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Nessi Pál: Katonai szempontból vizsgálja az esetet, Trebinje 278 méter magasságban fekszik s mikor a csapatok teljes leiszorolásban ide feljutottak, akkor kellett összekötnök. Az összeköttetés után sem kaptak pihenőt tehát a honvédelmi miniszter információja nem helyes. Tovább mentek 4,6 méter magasba s itt történt a katasztrófa, dacára, hogy több helyen meg lehetett volna pihenni. De az osztrák gőg nem engedte csakhogy elmondhassa, hogy az ő csapatai kiállják a tüzet. Nem törtődtek a kitudtekek, mert csak magyar fiúkról volt szó. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Vétkezett a parancsnok a reglement szabályai ellen is. A szabályzat 2. részének 3-ik szakasza világosan mondja, hogy a távolság megtérítésével az évszak és az időjárás a mérvadó. A 8-ik szakasz kitérni, hogy szükség esetén minden órában kell pihenőt tartani. Az a parancsnok nem tartotta be a szolgálati szabályzat rendelkezéseit és az ut

felének megtétele után nem adott egy órai pihenőt a fáradt legénységnek. Felelősség szempontjából ugy áll a dolog hogy a szabályzat negyedik szakasza az oszloparancsnokot teljes felelősséggel terheii. Egy másik szakasz azt mondja, hogy ha a legénységet és az állatokat veszély fenyegeti, a parancsnok köteles beszüntetni a menetet és embert, állatot elszállásolni.

Babó Mihály: Ide nem kell reglement, ez a józan észből folyik.

Nessi Pál: Ez a hadsereg nem a miénk, erre nem bízhatjuk gyermekeinket, ezt a hadsereget magyar szempontból szervezni kell. Addig nem szabad utoncot adni. Magyar ember nem tudott volna olyan kegyetlen lenni, hogy a haldozókat megrugdossa és megkardapozza.

Keeskemény Ferenc: Osztrák próbék! Hőherók!

Babó Mihály: Józán észű, becsületes ember ilyen nem tesz!

Nessi Pál: Felolvas erről az esetről egy német levelet, de ha a Ház kívánja, lefordítja.

Babó Mihály: En csak magyarul értek!

Nessi Pál: Egy szegény katona azt írta barátjának: Isten veled és többi barátimmal ezt az állatpót tovább kibírni nem lehet. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szégyen! Gyázas!) Ezek mind azt bizonyítják, hogy a véderő szervezetén sürgősen változtatni kell magyar szellemben és magyar érdekek szeriut. A honvédelmi miniszter iránt bizalommal van ama rendtele miatt is, amelylyen a magyar nyelvnek érvényt akar szerezni. Szomorú dolog, hogy csak hét nap múlva tudtuk meg az eseteket nevé; hisz a boer háboruban már 25 óra múlva tudták az eredményeket Angliában. Ez embertelenség, nagyokai lelketlenség a szülőkkel szemben. (Ugy van! a szélsőbalon.) Intézkedést vár, hogy ilyen abnormis időben gyakorlatok és menetelések ne tartassanak. Bizalommal van a honvédelmi miniszter iránt, de aggoda ommal tekint a jövőbe. Még a bécsi lapok is elitűk ezt az oktan brutálisat, hogyne bantana hát minket magyarokat! Dnasztikus érdek, hogy a hadseregre minkdenk bizalommal lehessen támaszkodni, de mi az olyan vezetőkre, akik már beleszűknek a generáliságba, nem bizzuk gyermekeinket.

Ivanka Oszkár: Koltovszváry is született honvédelmi miniszter.

Nessi Pál: Kivétel mindenütt van. De azt nem lehet tagadni, hogy minden főhercegnök született generalis. Menjenek megverni egy nem született főherceg generalist, rögtön nyugdíjba küldik. Ott van a Madi-Kovách példája. Hozzák be az őrádó magyar hadsereget, akkor nem lesznek itt a Házban ellenlétek.

Babó Mihály: Akkor nyugodt lehet a honvédelmi miniszter.

Nessi Pál: Ez a hadsereg támogatza lesz a trónnak és a hazának.

Barabás Béla: Hazának és trónnak! Első a haza!

Nessi Pál: Kéri a minisztert, hogy a vizsgálat befejezése után rögtön tegyen érdemleges jelentést a Háznak. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Megállapi ja a holnapí ülés napirendjét és az ülést háromnegyed kettőkor berekeszt.

Szünet alatt.

(Tíz perc.)

Nagy Isten! Csak tíz peró szünetet adnak azért, ha az ember borjuval patrontáskával, puszkával együtt nekiesik valahol egy nagy kopár sziklának, ahol nincs sem fia, sem víz, sem árnyék, s szépen csöndesen meghal a hazáért. Csak tíz peró szünetet ad érte a t. Ház s szerencsére akad egy megszuorult miniszterelnök, aki csupa merő okosságból kevesli ezt a megtiszteltetést.

— Még valamit kellene tenni értük — mondja megbatoltsággal s arra gondol, hogy így talán rokonszenves alakká válhatnak.

A folyosón azt mondják, hogy ügyes fogás volt a miniszterelnökötől. Hogy nem is tehetett volna ennél okosabban.

— Dehogy nem — mondja valaki. — Ha ez valami nagy és szabad nemzet fiajval történik, szobrot állítanak nekik. Bizonyos, hogy a trebinjei országuton valami szép, faragott obeliszk hirdetné, hogy itt szenvedett halált tizenkét esallóközi fiu, akik idejöttek a Duna mentéről s itt haltak meg a hazáért.

Nagy Isten! Milyen szomorú dolgokat beszéltek ma erről a dologról a folyosókon. S talán senkiksem mondott szomorubbat, mint aki a házáért való meghalást említtette. Hát miféle haza az, amelyik negyven fok melegben semmiért, katonás mókákért halálba kerget tizenöt barna, egészséges legényi? S a haza csak tíz peró szünetet ad nekik! Tíz percig emlékszik rájuk. Annyí ideig, ameddig egy tojást lágyra főznek az asz-szorynok.

— Ha másutt történik, — mondják — koszoru, virágot küldenek a sírnálukra a leányok. Hazahozzák őket, itt temetik el hazai földben, hazai nótát énekelnek rájuk. Hanem hát itt még a hazáért sem lehet meghalni.

A maliczius ember is odalép a beszélgető csoportba.

— Nos, mit szólna hozzá? — kérdezik.

— Mit? — mondja. — Számítgatók egy fél óra óta, de törzsszámokkal már régen nem dolgoztam s így nem igen boldogulok vele.
— Számítgatsz? Mit számítgatsz?
— Tíz perc szünet tizenöt bakáért. Azt számítom, hogy mennyi esik egyre. Valami hat tized-pero jött ki a számvevőből. Ezért pedig igazán nem érdemes meghalni a hazáért negyven fok melegben. Rómában azt tanították, hogy dulce et decorum est... Nálunk pedig...

Csöndesen álltak az emberek s rég nem látott meghatottság vett erőt rajtuk. Valaki dudolni kezdett:

Ha előre tudtam volna,
Elbujdoslam volna még tízéves koromba,
Rám nem talált volna
A behívó-cédula...

(A pontok.)

Hess! Hess! A politika egy percig gyászol csak. Nem is tizig. El kell kergetni a komor gondolatokat s hozzá kell látni a komoly dolgokhoz.

— Ugy, ugy! — mondják. — Ebből ugyan nem élünk meg.

Lám, Apponyi Albert valami párközi konferencián tőri a tejét, amelyről jéelőre tudja mindenki, hogy semmisen lesz belőle. Hanem a harci pártiak csütörtökön megtartják konferenciájukat a Fehérlő-szállodában.

— Meg? — kérdi valaki csodálkozva. — Nem értem, hogy miért kell konferenciálni, s azt sem tudom, hogy mi szükség van a programpontra?

Vázsonyi, aki éppen ott áll, magyarítani kezd. — Hát kérlek alássan, a rendjel-eső miatt van rá szükség.

— Rendjel-eső? — Miféle rendjel-eső?
— Mióta a zágrábi idegen beállított hozzánk — folytatja a kérdésezt — va'óságos rendjel-eső szakad ránk. Az első volt — a látogatási rendjel. Akit ki akart tüntetni a fehérekhez s ápolit szakállu idegen, azt meglátogatta. Akit pedig nem látogatott meg, az úgy lesütötte a szemét, mint egy terézvárosi polgár, akiről kiséül, hogy nem ment nyaralni. Aztán, hogy ez a rendjel értékét veszítette, most Apponyi osztogatja a beavatottsági rendjelet.

— Hát az az mi?
— Hát az az, hogy aki nagyon obstruál, azt előveszi Apponyi és szóba áll vele és beavatja.

— Mibe?
— Mibe? Beszél vele az időjárásról és a termékről. De úgy beszél vele, hogy senki meg ne halja, de mindenki lássa. Aki látják, mély tisztelettel néznek rá s suttogva mondják:
— Ő be van avatva.

Most már nagyon elszaporodtak a beavatottak s a rendjelesek s remélik, hogy utóljára kidőnének a nagy megtiszteltetéstől s az obstrukció le lesz szerelve.

— Olyan nincs — mondják a harciasok.
— Már pedig — folytatja Vázsonyi, — ti veletek is úgy bannak, mint a trebinjei bakákkal. Elindultok a manőverre s egyszer csak kiséül fölöttek a tekintélyek napja. Napszurást kaptok tőle és kidőitök a sorból.

A csütörtöki konferencia pedig arra lesz jó, hogy valami fejellenzőt találjunk ki a napszurás ellen.

(A béke-angyal.)

Apponyinak jól áll az új békeangyal kosztüm. Repül az ellenzéki folyosón s keresi, hogy kit lehet kibékíteni. Meséli, hogy Eötvös Károly is megjelent az elnöki szobában. Senkisen tudja, hogy mit beszélt ottbenn, de valami kedves tréját mondhatott Apponyinak, mert mosolyog.

— No Károly bátyám — hát veled is szóba álltak? — kérdik.

— Szóba, szóba — mondja. — De én már tulajvagyok az ilyeneken.

Azán dobol a nagy szines üvegablakokon s kinéz a Dunára. A nagy Isten tudja, mire gondol s merre folynak gondolatai.

Apponyi azonban nem lankad. Egy jó béke-angyal sohasem fárad el. Már a néppárti mezők fölött lebeg s láthatóan jól esik neki. Az angyalok szeretik a tömjénzsagot. Amde néppárti embert ma dobbal sem lehet fogni.

Valaki meg is jegyzi:

— No, a trebinjei melegben a néppárt is elolvadt. Most, mikor a nép gyermekeiről van szó, csak Kaas Ivor és Zboray Miklós van jelen.

— Pardon, — mondják — Meszlényi is.
— Itt ám, de fölébredt benne a kaiser und königlicher Rittmeister.

— Hát Rakovszky? Hát Zichy? A nép barátai? Hol vannak most?

Apponyi sem találja őket. Senkisen találja. A néppárt egyszerűen elolvadt.

— No ha majd papot kell állítani a pudli mögé, hogy rizkását meg Frank-kávét áruljon, megint itt lesznek — mondják. — Addig jobbnak tartják olvadozni.

BELFÖLD

A polgári perrendtartás. A képviselőház mai ülésének kezdetén terjesztette be Günther Antal az igazságügyi bizottság jelentését a magyar polgári perrendtartásról.

A bizottság jelentésében, amelyvel a törvényjavaslatot a Ház asztalára letele, ismerteti azokat az előkészítő cselekményeket, amelyek a törvényjavaslat megvalósulása érdekében történtek, ismerteti azokat az elveket, amelyek az 1893 : XVIII. törvényekben nyertek kifejezést. A sommás eljárásnak csetelépítésével várt szűkegessé, hogy a szóbeliség és közvetlenség a polgári peres eljárás egész területén uralmat nyerjen. Az igazságügyi bizottság ez elvek szem előtt tartásával tárgyalta a javaslatot mely a bíróság és felek közreműködését szabályozza, a szóbeliségnek, a közvetlenségnek, a bizonyítékok szabad mérlegelésének, a per kettősztársának a perfelvételi és érdemleges szakra, a mulasztásnak, orvos ásnak, a kétoku felebbvitelnek és a perújításnak rendszerét foglalja magában Lényeges elvi je enőségi módosítása a javaslatnak az, hogy a kereskedelmi hatáskört elejtette, amelynek következménye volna az, hogy a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék megszűnik s a budapesti törvényszékénél külön kereskedelmi osztály volna szervezendő s Budapestén kívül olyan városokban is, amelyeknek kereskedelmi forgalma szükségessé teszi a külön kereskedelmi szaktanácsokat.

A javaslat a pontjához Neumann Ármán külvéleményt terjeszt elő, mely a bizottság javaslatával szemben a kereskedelmi és váltótörvényszék fenntartását javasolja. A törvényjavaslat 775 §-ból áll, 16 cimre oszlik, a bizottságnak módosításai külön vannak felsorolva. A Ház elhatározta, hogy a javaslatot kinyomatja s annak idején tárgyalásra kitűzti.

Az új közös pénzügyminiszter. Ischből jelentik, hogy báró Burján Istvánt, az új közös pénzügyminisztert, aki ma odaérkezett, a király kihallgatáson fogadta. Báró Burján helyét mint alhéni követ nem fogja többé elfoglalni és csak azért tér vissza Athénbe, hogy visszahívólevelét György királynak átnyújtsa. A közös pénzügyminiszteriumban az ügyek vezetését báró Burján körülbelül két hét múlva fogja átvenni.

A helyzet.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, július 28.

A békés kibontakozásban reménykedők minden legkisebb jelből reményeik megerősödését következtetik. Így ma is siettek a maguk kilátásainak javára írni azt, hogy a miniszterelnök szájkosár-indítványát ma nem tette meg. Ám ez valóban nem jelent egyebet, csak annyit, hogy az ellenzék felháborodásával szemben, amely a sajtóban is megszólalt és a Ház folyosóján isigen érthetően nyilvánult, egyelőre nem mertek előhozakodni az erőszakos rendszabályok első kísérletével. Azt pedig sommesiet sem jelenti, hogy az erőszakos kísérletre nem volt meg a szándék; sőt nyilván megvan most is, s csak elhalasztódott, de végképpen el nem maradt. Szintazonképpen kevés alapjuk van azoknak a híreknek is, amelyek holmi kompromisszum-tárgyalásokról szólnak.

(Nincs béketárgyalás.)

Ezekkel a hírekkel ma tele volt a folyosó. Mindenfelé felbukkant az a kombináció, amelyet egyes lapok néhány nap óta előszeretettel lantszroznak, hogy párközi konferencia lesz, amelyet gróf Apponyi Albert kezdeményez, némelyek szerint a maga szakállára. Erről szó sincs. Igaz ugyan, hogy a Ház elnöke a folyosón ma is több ellenzéki férffuval beszélgetett és előttük a békés kibontakozásra vonatkozó óhajátát hangoztatta, de ez merőben magánjellegű diskurzus volt és hogy mennyire nem függ össze valamely párközi békekonferenciával, azt bizonyítja az

is, hogy gróf Apponyi ma egy politikussnak azt mondotta, hogy holnap már Eberhardon lesz.

Akik a kompromisszumkutatásokat arra alapítják, hogy az obstrukció emberei pontozatokba akarják foglalni békeföltételeiket, azok is teljesen hamis nyomon vannak. Mindössze annyit igaz, hogy csütörtökön a harció ellenzékiek értekezletet tartanak, amelyen csakugyan pontonként formulálni szándékoznak konkrét követeléseiket. Ennek azonban nem az a jelentősége, hogy a leszerelés útját egyengessék, hanem egészen más.

(A szabadelvüparti választók.)

A leszerelésről annál kevésbé lehet szó, mert most már egyre határozottabb állásfoglalások történnek a nemzeti követelmények mellett a szabadelvüpart részéről is. Természetesen nem itt, a központban, ahol a hatalom nyomása, legalább ideig-óráig, elhallgattatja az embereket, hanem a szabadelvüpart vidéki szervezeteiben, ahol az elmék szabadabban gondolkozhatnak, a lekek bátrabban szólhatnak meg. Most egymásután hozott egyhangu határozatot a nemzeti követelések érdekében a debreczeni és a székesfehérvári szabadelvüpart. A debreczeni párt határozatot félhivatalos világításban úgy állítja oda, mintha a nemzeti követelések hangoztatásán kívül az obstrukció elítésére is irányulna. Ez azonban céltos ferdtítés, mert a debreczeni szabadelvüpart csupán a nemzeti aspirációk támogatására szorított és felhívta az országos szabadelvüpartot, hogy álljon a nemzet küzdelmének élére, de nem itéli el az ellenzék küzdelmét, amely a nemzeti jogok kivívásért folyik.

A debreczeni szabadelvüpart egyhangulag hozott párt határozata így hangzik:

A debreczeni szabadelvüpart gyűlése egyhangu ag s lelkesedéssel hozott határozattal kimondja, hogy: „A közös hadseregbe vonatkozó nemzeti követelések mellett nyit és határozott állást foglal s szükségesnek tartja, hogy a magyar állam önállósága és az 1867. évi XII. törvényekben alapulvü felállított paritás a közös hadseregben is teljes érvényre jusson, e óból a közös hadsereg Magyarországból kiegészített részében, vagyis, a törvény szavaival élve, a magyar hadseregben mint az egész hadsereg kiegészítő részében (1867. évi XII. t.-c. 11. §)

1. magyar zászló, magyar cimere és a magyar közigazgatás megtele ő jelvények alkalmazásának,
2. a viszonyoknak megfelelő és előre megállapított határidő alatt a szolgálati és vezényleti nyelv fokozatosan magyarrá tételesték,
3. a magyar származású tisztek ő felsőige idő vonatkozó 1868-iki rendletének végrehajtásával a magyarországi ezredbeke áthelyeztetessenek,
4. az országban magasabb katonai nevelőintézetek is állítassanak, az összes magyarországi katonai nevelőintézetekben a tiszti nevelés magyar legyen,
5. a katonai büntető-perrendtartás a modern jogelvek a alapján reformáltassék, a magyarországi ezredbeke magyar tárgyalási nyelv alkalmazásával.

A debreczeni szabadelvüpart a követeléseket a nemzet eleitől fogva léteztet és elidegenítellen jogából eredőknek tekinti, ezek megvalósítására, illetve a magyar szolgálati és vezényleti nyelv fokozatos behozatalának megkezdésére az időt elérkezettnek látja, meg van győződve arról, hogy az 1867. XII. t.-c. végrehajtását célzó ezen reformok a közös hadseregnek az említett törvényben szabályozott közigazgatási helyzetét nem érintik, a hadsereg harcoképességét emelik, a magyar nemzet és a hadsereg közötti érzelmi összeforradást eredményezik, a Magyarországi és Ausztria között az 1867. XII. t.-c. által létesített államjogi kapcsolat megerősítésére vezetnek az ezen kapcsolatban is fenntartott állami önállóságnak biztosításául szolgálóknak és elősegítik, hogy a 67-iki közigazgatási alapon nemzetünk egy nagy történelmi múlttal és teljes önállósággal bíró nemzet önértetének és jogos igényeinek megfelelő arányokban fejlődhessek.

A debreczeni szabadelvüpart szükségét látja annak, hogy az ország szabadelvüpartja a fent elso-rolt reformok mellett való nyit és határozott állásfoglalás által ekeket a nemzet osztatlan egészének követelésébe emelvény, a mai bizonyult politikai helyzet parlamentáris megoldásához hozzájáruljon. — Ily célból a debreczeni szabadelvüpart az ország választó-kerületeiben szervezett szabadelvüpartokat a határozat áttételével megkeresi, — s a határozathoz való csatlakozásra felkéri.

A gyűlés összehívói meghívták Fuky Gyula Hajdúvármegye és a Debreczen város főispánját is, aki jelenleg fürdőn tartózkodik. A főispán táviratilag köszöntö meg a meghívást és sajnálatát fejezte ki, hogy a gyűlésen meg nem jelenhet. Nem talál azon semmi kivételt, hogy a szabadalvópárt sikra száll a nemzeti vívmányokért, sőt ezt örvendetesnek találja és kijelenti, hogy maga is lelkesedéssel áll a nemzeti ügy mellé és sok sikert kíván a hazafias akciónak. A főispán e bátor és hazafias állásfoglalása egész Debreczenben pártkülönbség nélkül meglegedést és nagy lelkesedést kelt és mint levelezők táviratozza, a debreczeni lakosság, hazatértek, nagy ovációkkal fogadja majd főispánját.

(Félhivatalos hang a kompromisszum ellen.)

A kompromisszumhírek valószínűségét leontja a Pester Lloyd mai estilapjának élen megjelent félhivatalos közlemény is, amely ismételt hangsúlyozza, hogy amennyiben az ellenzék követeléseit tulmennek a Szentiványi-féle kívánásokon, akkor minden kompromisszum ki van zárva, mivel a kormány semmiesetre sem nyújthat többet, mint amire magát már eddig kötelezte.

(Cukorválság.)

A belpolitika súlyos bonyodalmaival járul legújabbán a komplikáció, amely a cukorkérdésben támadt a brüsszeli cukorbíróóság ismeretes határozata következtében. Az osztrák kormány tudvalevőleg úgy akarja a kérdést elintézni, hogy a cukorkontingens egyéni felosztásáról szóló törvényt a 14. szakasz segítségével hatályon kívül helyezné, a magyar törvényjavaslat pedig — amelyet még az országgyűlés plénuma nem tárgyal — egyszerűen lekerülne a napirendről. A magyar kormány álláspontja ezzel szemben az, hogy egyrészt a cukorbíróóság határozata szerint nem az egyénenként való kontingentálás ütközik bele a nemzetközi konvencióba, hanem maga a kontingentálás rendszere, a javasolt rendszabály tehát nem segítene a dolgon; másrészt pedig a kontingens rendszer megdöntése beleütköznék a viszonyosságba s így az 1899. évi XXX. törvények rendelkezése alapján a vámközfőösség megszűnését vonná maga után. (Ime, ismét újabb bizonyítéka annak, hogy milyen fontos garanciális törvény Széll Kálmán törvénye, amelyet utódja olyan könnyedén keresztülyukasztani próbált.) A magyar kormány a belső vámsorompók fellállításához ragaszkodik a cukorra nézve s egyúttal bele akarja vonni ebbe a rendelkezésbe a fogyasztás egyéb tárgyait is, amelyekre nézve az átutalási eljárás nem bizonyult megfelelőnek.

A kérdés nehézségei mindenképpen igen jelentékenyek és nem lehetetlen, hogy a komplikációk még igen messzenem kihatással legyenek az egész gazdasági közözség további sorsára nézve. A magyar parlament ellenzéke ezen a ponton eddig azért nem indított akciót, mert idét akart engedni a kormánynak arra, hogy álláspontját az osztrák követelésekkel szemben kellekppen kidomboríthassa. Mielőtt azonban bármely jeltől arra kelene következtetni, hogy a kormány engedékenységre hajlandó az ország jogainak és érdekeinek rovására, az ellenzék egész nyomatékkal fog sorompóba lépni, hogy ezt lehetetlenné tegye.

A súlyos helyzetet élelnek jellemzi a Neue Freie Presse mai cikke, mely budapesti forrásból a következőket közli:

A cukorkérdés ismét nagyon komoly stádiumba jutott. Pedig az a nagy fontosság, amelylyel a kérdés mindkét állam közgazdaságára bir, főleg azonban egészen speciális okok miatt szükséges, hogy ez a kérdés mielőbb megoldassék. Be kell azonban ismerni, hogy a kérdés kölcsönös megegyezésen alapuló megoldása elé mindkét kormány részéről igen nagy nehézségek merültek fel, olyannyira, hogy tartani kell tőle, hogy a válság a gazdasági térről a politikai területre csap át. Nagyon könnyen megtörténhetik, hogy nemcsak a két kormány helyzete egymáshoz, hanem a monarchia két államának egymáshoz való gazdasági viszonya is újabb megrehezül és ha idejekorán nem gondoskodnak az összes tényezők a nehézségek elintézéséről, az összes gazdasági kérdések még egyszer napirendre kerülnek.

Már jelentették, hogy a két pénzügyminiszter legutóbbi tanácskozása a brüsszeli konferencia eseményei folytán előállott új helyzet eshetőségének

megbeszélése végett történt. Ez a tanácskozás negatív eredményével végződött. Sőt olyan nehézségek merültek fel, amelyek egyhamar nem lesnek elintézhetőek. Ha félhivatalosan azt jelentették hogy Böhme-Bawerk osztrák pénzügyminiszter kénytelen volt szombaton sürgősen elutazni, ez csak annak a való tényállásnak elburkolását jelentette, hogy a két miniszter között nem sikerült egy pontra nézve sem a megegyezés. A tárgyalások folytatása egyelőre még tervezve nincsen. Bár nem soká késhet, mert a végterminusok veszedelmesen közelednek.

Hivatalos értesítések alapján itt köztudomású lett, hogy az osztrák kormány el van tökéltve a kontingens egyéni felosztásáról szóló törvényt a 14. § alapján kibocsátandó császári rendelet alapján feltűggeszteni. Elhatározásában az a feltevés vezérli, hogy ezáltal a legkönyebben szabadulhat a brüsszeli konferencia határozata által keletkezett zsákutóból, és az a megyőződése, hogy aztán nem kell többé törődni azzal, hogy Magyarország mint fog eljárni. Iteni politikai körökben azt hiszik, hogy feltétlenül hielt lehet adni annak az értesítésnek, hogy Ausztriában tényleg ezt a megoldást tervezik. Ezt az álláspontot azonban itt feltétlenül tévesnek mondják, mert nem felel meg a kiegyezési tárgyalások előzményeinek és nyilatvánvalóan beleütköznék a viszonyosság elvébe, amelyen jelenleg a két állam gazdasági viszonya nyugszik. Vám- és kereskedelmi szövetség Ausztria és Magyarország között jelenleg nincsen. csak a vámközfőösség van meg, amelyet az 1899. XXX. törvényekik azonban csak az esetben biztosít 1907-ig, ha a viszonyosságot egyik fél sem sérti meg.

A N. Fr. Pr. ezután közleménye további folyamán vázolja a cukorkérdés válságának további fejlődését s azt az aggodalmát fejezi ki, hogy a magyar kormány megtorlását az önálló vámterületet fogja létesíteni.

(Tanácskozás Ischlben.)

Ischlből érkezett távirat szerint Koerber osztrák miniszterelnök, Pitreich közös hadügyminiszter és Böhme-Bawerk pénzügyminiszter ma odaérkeztek. A király ma délelőtt kihallgatáson fogadta Koerber miniszterelnököt és Böhme-Bawerk pénzügyminisztert. Koerber miniszterelnök ma este visszautazott Bécsbe, Böhme-Bawerk pedig Weissenbachba.

A Neues Wiener Tagblatt szerint, ha az osztrák kabinet feje augusztus 18-ika előtt, amikor a miniszterelnökök rendszer szokás szerint jelentést szoktak tenni az uralkodónak a politikai helyzetről, a királyhoz Ischlbe utazott, erre csak sürgős ügyek elintézése indíthatja, amelyek nem tűrnek halasztást. A dolog úgy áll, hogy a Magyarországgal való kiegyezés ügye ismét holt pontra jutott. A magyar kormány, amikor az osztrák kormány az osztrák képviselőház vámbizottságának határozatához képest az autonóm vámtarifa néhány tételének megváltoztatását kívánta, rideg non possumussal felelt. Ez azonban, a bécsi lap szerint, csak egy kis incidens. Sokkal aktuálisabb és messze kiható jelentőségű az a körülmény, hogy a magyar kormány a cukorkérdésben oly követeléseket támaszt, amelyek a kiegyezés egész mívét érintik. Tudvalevő, hogy az osztrák kormány a birodalmi gyűlés mindkét háza által elfogadott cukorkontingentálási törvényt érvényen kívül helyezte s erre vonatkozólag az utóbbi napokban a magyar kormánnyal érinkezésbe lépett, de ellenállással találkozott. A magyar kormány egyszerűen azért válaszolt a kontingentálási törvény megszűntével észre, hogy a kontingentálás elvét nem lehet a 14. §. alapján intézni és hogy az osztrák kormány, ha ehhez az elhatározásához ragaszkodik magyar állfogatás szerint a reciprocitás elvét amely a vám- és kereskedelmi szövetségünknek jelenleg alapja, megsértette, s a magyar kormány nem tehet mást, mint hogy a cukorra nézve föllállítja a közbeeső vámsorompót. A döntés ebben a kérdésben nem történt meg sem Budapesten, sem Bécsben s talán most kísérlet történik, hogy Ischlben döntőn a király. Pitreich hadügyminiszter szintén alkalmat fog találni, hogy a királynak jelentést tegyen azokról az információkról, amelyekkel a budapesti tartózkodása alkalmából a katonai javaslatok eshetőségeiről szerzett.

A Fremdenblatt szerint a miniszterelnök utazását későbbi időre várták, hogy azonban mégis most utazott, azt néhány sürgős ügy idézte elő. Esetleg a miniszterelnök ischl tartózkodását arra is föl fogja használni, hogy ő elsőségek a cukorkérdés jelen állásáról is jelentést tegyen.

Bécsből táviratozza tudósítók: Iteni politikai körökben nagy feltűnést keltett Koerber miniszterelnöknek és Böhme-Bawerk pénzügyminiszternek váratlan ischl utazása. A két miniszter délelőtt tíz órakor közös kihallgatáson volt ő felségénél s az audienca teljes egy óra hosszat

tartott. Jól értesült politikai körökben úgy tudják, hogy a két miniszter kihallgatása a brüsszeli konferencia részéről történt állásfoglalás, illetőleg az osztrák és a magyar cukorkontingentálási törvények visszautatása következtében beállott helyzettel függ össze. A miniszterelnök részletes jelentése után az uralkodó hozzájárulását jelentette ki a cukor-kérdésben szükségessé vált intézkedések megtételére s ennek megfelelőleg a kormány novelláris uton már legközelebb megteszi a lépéseket a cukoradótörvény fölfüggesztésére.

A helyzet mindenképpen szerfölött komoly és már a legközelebbi napokban el fog válni, hogy vajon Ausztria mai különleges belpolitikai viszonyai közepette és az osztrák s a magyar kormány között a kontingentálási törvény következtében előállott bonyodalom nem lesz-e végzetes hatással az osztrák kormányra, avagy annak egy-nemely tagjára nézve.

A közös kihallgatás után Koerber miniszterelnök előterjesztést tett ő felségének az árvizekről és az új támadt szükség enyhítéséről.

A miniszterelnök és a pénzügyminiszter résztvett az udvari ebéden, aztán Koerber Bécsbe, Böhme-Bawerk pedig Weissenbachba utazott vissza.

KÜLFÖLD

A pápai interregnum.

Budapest, július 28.

Mennél közelebb ér a konkláve megnyitása, annál élelkenben ismétlődik minden oldalról ama biztosítás, hogy egyetlen egy hatalom sem kíván a legesekélyebb befolyást sem gyakorolni a pápaválasztásra. Ezt hangoztatják Franciaország részéről is, de éppen a francia bibornokokról mondják, hogy ők kormányukkal összhangzásban Rampolla megválasztása érdekében kardoskodnak. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a francia bibornokok mind, az egy Perraud kivételével, Delcasséval értekeztek, mielőtt elindultak Rómába. Egyébként a többi hatalmakhoz hasonlóan a francia kormány is csak azt kívánhatja, hogy szelíd, engesztelő érzelmű férfiú üljön Szent Péter székebe. Arra, hogy ez esetben változás állna be a Vatikán és az olasz királyság közti viszonyban, alig lehet számítani. Akárki lesz is az új pápa, ő maga bármennyire békeszerető is, nem lesz ereje megtörni a merev hagyományokat. A világi uralomról a pápa épp oly kevéssé mondhat le, mint Olaszország Rómáról. Hiszen már arról van szó, hogy a szentkolégium jegyzéket intézett a hatalmakhoz, amelyben úgy, mint IX. Pius halála alkalmával, tiltakozás történik a pápaság mostani helyzete ellen. Ezzel meg van jelölve az ut, amelyen az új pápának haladnia kell és haladni fog. Még ha Serafino Vannutelli lesz is XIII. Leo utóda, Olaszország és a Kuria viszonya legfeljebb barátságos formákat ölthet, de valószínűleg olyan marad, aminő 1870 óta volt.

A konkláve.

Róma, július 28.

Egy biboros, aki a mérsékelt irány híve, azt mondta egy újságíró előtt, hogy tulzás Rampolláról azt állítani, hogy ő a szentszék rossz szelleme. Rampolla volt XIII. Leo kardja, Rampolla keményen és bátran forgatta e kardot és személyét nem tudta elválasztani XIII. Leo politikájától. Ez az ő hibája és ezért van sok jó barátja, de sok ellensége is. Talán kitűnő pápa lenne, talán lesz is az. Tizenöt kardinális azonban semmi áron sem fog részavazni. Nagyon félnek azok attól, hogy az egyház helyzetét Olaszországban a tiltakozások és rendszabályok éleségével megzavarják és megreszkettetnék, és nagyobb szerenőtlenség, mint vallási zavarok Olaszországban, nem képzeltető Olaszországra nézve. A biboros testület többsége ezt épp úgy érzi, mint az a tizenöt kardinális és azért a méltányos megegyezés előtt nem fognak elzárkózni, úgy hogy vasárnap már vége lehet a pápaválasztásnak.

Róma, július 28.

A tegnapi biboros kongregációban kisorsolták a biborosok lakását a konklávéban. Kiköltözték egy biboros nevé, aztán egy számot húztak s azt átadták az illető biborosnak. A biborosok nagyon félnek azoktól a lakásoktól, melyekre a délutáni nap sötét. Egy milánói lap kérdést intézett olvasóhoz, hogy ki legyen a pápa és miért éppen az illető. Ily módon a nevezett lap meg akarja ismerni Olaszország közvéleményét a pápaválasztás dolgában.

Rampolla bíboros ma hosszabb beszélgetést folytatott a francia nagykövettel, aki azután *Vannutelli*-t látogatta meg. Ebben megelégedését fejezték ki azoknak a híreszteléseknek, hogy a francia nagykövet a választásnál Rampolla kortese.

Az *Italie* jelentése szerint a katolikus nagyhatalmak megegyeztek abban, hogy nem fognak beavatkozni a pápaválasztásba.

Köln, július 28.

A *Köln. Ztg.* jelenti *Berlinből*: Külföldi lapok többszörösen azt állították, hogy Németország befolyását fölhasználja Rampolla bíboros megválasztásának megakadályozására. Ujabbán *Nava* bíboros, Katánia érseke, aki ajánlotta Rampolla megválasztását, hír szerint rosszaságának adott kifejezést, hogy Berlinben Rampolla ellen vannak. Az a foltéves, hogy Németország befolyás gyakorol a pápaválasztásra, teljesen helytelen, mert német részről határozottan eltkélték, hogy nem fognak sem német, sem más bíborosokat befolyásolni, vagy valamely jelöltet pártolni. Ez épp úgy áll Rampollára, mint minden egyéb pápajelöltre.

Trieszt, július 23.

A *Piccolonak* jelentik Rómából: A pápa temetésén történt komoly természetű incidensek miatt Rampolla bíboros a fődvarmesternek és a Péter-templom építő-bizottsága felügyelőjének komoly szemrehányásokat tett. Azonkívül vizsgálatot rendeltek el a kinos incidensek dolgában, amelyek akkor történtek, amikor a templom a közönség elől volt zárva.

Páris, július 28.

A *Figaro* munkatársa beszélgetést folytatott egy bíborossal, ki Rómába utazta előtt *Delcassé* külügyminiszternél volt kihallgatásán. Az egyházfő megelégedését fejezte ki, hogy *Delcassé* Rampolla megválasztása érdekében foglalt állást, de *Barrere* római nagykövet maga közölte *Delcassé*-val, hogy Rampolla Leo pápának Franciaországgal követeit engesztelékeny politikája miatt nem számíthat megválasztására és hogy Ausztria-Magyarország és Németország *Gotti* mellett kardoskodnak, akikben, bár jótalannul, olyan pápát látnak, aki az ő politikájukat képviselné. Minthogy *Gotti* megválasztása csaknem bizonyos, *Barrere* azt ajánlotta, hogy Franciaország is nyíltan *Gotti* érdekében kardoskodjék, nehogy annak megválasztása a hármasszövetségi hatalmak győzelmének lássék. *Delcassé* ily értelemben érkekezett a francia bíborosokkal, akik csatlakoztak álláspontjához. Az egyházfőjelelem végül annak a véleményének adott kifejezést, hogy a konklávé nem tart soká. Az első szavazáson alkalmasint *Vannutelli*, *Oreglia*, *Gotti*, Rampolla és *Svampa* közt fognak a szavazatok szétforgácsolódni, de *Gotti* imponáló többsége hamar meg fogja hozni a megegyezést.

Róma, július 28.

Vaszary magyarországi, *Richelmy* torinoi, *Fischer* kölni és *Couille* lyoni bíboros-érsékek ideérkeztek.

Egy olasz miniszter nyilatkozata.

Róma, július 28.

A Zanardelli-kormány egyik legnépszerűbb és legbefolyásosabb miniszterével beszélgetett egy berlini újság levelezője a konklávéról. Arra a kérdésre, vajjon Olaszország szándékozik-e valamely akéit indítani az olasz kardinálisoknál, a miniszter határozott nemmel válaszolt. A vidéki kardinálisok általában a legjobb viszonyban vannak az olasz hatóságokkal, de egyik sem lehetne a kormány bizalmasa. Olaszországnak nincs meg a saját jelöltje és nem kíván más, csak azt, hogy az új pápa hagyja békén az országot. Egyébként Olaszország a vatikáni eseményekkel szemben sokkal elfogulatlanabbul áll, mint a többi hatalmak. Olaszország ellen a pápaság már minden puskaropát elhasznált és rosszabbat már nem tehet neki, mint IX. Pius és XIII. Leo tettek. Másképp áll azonban a dolog Franciaországgal, Németországgal és Ausztria-Magyarországgal, amelyek joggal tekinthetnek aggodó foszultséggel a konklávé kimenetelére. A miniszter szerint kormánykörökben azt hiszik, hogy az első szavazásnál *Vannutelli*, *Gotti* és *Oreglia* lépnek előtérbe, néhány szavazatot fog kapni *Di Pietro*, *Sarlo* és *Capecelatro*. De a második szavazás meg fogja hozni a döntést és táian már vasárnap vége lesz a pápaválasztásnak. Az bizonyos, hogy az új pápa a Péter-templom külső loggiájáról fogja megáldani a népet. *Oreglia* ezt már tudatta az olasz kormányfővel. Olaszország nem érdeklődik a pápaválasztás iránt, de azért legjobb szeretné, ha *Capecelatro* lenne az új pápa, aki természetesen mint pápa másképp viselkednék, mint bíboros korában. Minden új

pápának akarva nem akarva fenn kell tartania a vatikáni fogság fikcióját és bár a Vatikánban egy lélek se hisz már annak komolyságában, neki is rá kell zendenie a panaszos dalra a világi uralom elvesztéséről. Hogy az új pápa kibéküljön Olaszországgal, vagy legalább valamely modus vivendit hozzon létre, az ki van zárva. Az nem illenék bele se a Vatikán, se Olaszország politikájába. A Vatikán az Olaszországgal való megegyezés által elveszteni világi jellegét, Olaszország pedig sohasem hajlandó a Vatikánnak más engedményeket adni, mint amiket eddig felajánlott. Hogy Olaszország tisztelben tartja és védelmezi az egyházat, azt az imént fényesen bebizonyította. De olyan politikát, ami a klerikálisoknak kedves volna, sohasem fog követni. Olaszország az új pápától nem remél mást, csak azt, hogy békében hagyja és ignorálja, aminthogy Olaszország a jövőben is ignorálni fogja a Vatikánt.

A részvétel.

Róma, július 23.

A bíborosok tilkos gyűlése után délelőlt 10 órakor a szent kollégium utasítására a Sixtus kápolnában megtartották az első gyászünnepet azon három közül, amelyet még az elhunyt pápáért fognak tartani. Jelenvoltak elkülönítet emelvényükön a külföldi államok képviselői hivatalosan, a máltai lovagrend nagymestere, a főnemesség, valamint az ez alkalomra külön meghívott közönség. A szent kollégiumot a nemes testőrség tisztelettel fogadta. A kápolna közepén művésziessen készített ravatal állott, melyet a pápai korona díszített. A ravatal négy oldalán latin felirások voltak, melyek az elhunyt érneit hirdetik. A bíborosok, számszerint 52-en ünnepélyes menetben kettessel vonultak a konzisztoriális teremből a Sixtus kápolnába. Utánuk következtek az udvari méltóságok viselői és a testőrségek. A gyászmisét *Vannutelli* Serafino bíboros szolgáltatta. Az abszoluót *Agliardi*, *Vannutelli* Verone, *Sapoli* és *Richard* bíborosok adták. A kar a Perosi-féle *Dies Irae*-t és *Liberata* énekelte a szerző személyes vezetése alatt. Az istentisztelet ¼1 óraker délelőltben végződött.

Róma, július 28.

A Szent Péter-templomnak *Gyula* pápáról elnevezett kápolnájában ma tartották a hatodik gyászistentiszteletet az elhunyt pápáért. A misét kanonoki segídéllettel msgr. Panoic szolgáltatta.

Eszék, július 28.

Ma a várbeli plébánia-templomban ünnepélyes gyászmise volt az elhunyt pápáért, melyet Horváth protonotárius szolgáltatót nagy papi segédlettel. Jelenvoltak a polgári hatóságok, élükön Chavrak főispánnal, a katonai hatóságok, Malt altábornagy stb.

London július 28.

Ma délelőlt a Brampton városrészi katolikus templomban gyászistentisztelet volt XIII. Leoért, melyen igen sokan vettek részt. A királyt lord Denbigh képviselte. A gyászünnepen a nagykövetségek és követségek is képviseltették magukat.

Szofia, július 28.

Ma délelőlt a helybeli katolikus templomban gyászmisét mondottak XIII. Leo pápáért. A gyászmisén a kormány tagjai, a külföldi államok képviselői és az udvari méltóságok viselői vettek részt.

Konstantinápoly, július 28.

Ma délelőlt a helybeli katolikus egyházban gyászmise volt Leo pápáért, amelyen a szultán és a poria képviselője, a külföldi államok összes képviselői, a különböző pátriárkátusok küldöttei, számos kath. pap és nagyszámu hívó vettek részt.

Páris, július 28.

A ma a Notre Dame templomban XIII. Leo pápáért tartott gyászmisén képviseltették magukat Loubet elnök, Combes miniszterelnök és több miniszter. Jelenvoltak *Delcassé* külügyminiszter, *André* tábornok hadügyminiszter, *Loubet* asszony, a külföldi államok képviselői, képviselők, államtanácsok és a hatóságok fejei. Nyolc embert, kik az istentisztelet után a templom előtt tüntettek, letartóztattak, azonban ismét szabadonbocsátották őket.

— BUDAPESTI NAPIÓ Július 31-iké: új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldessük tovább.

HIREK

A paprikás pálinka.

Ah a *Reichswehr!* Akinek a szívé még megsajogtatja egy kicsit a Bilek táján fűbe harapott tizenöt magyar baka keserves dolga, s aki azonkívül még barátja is az alapos tudományosságnak, az olvassa el a hadügyekben járatos bécsi lap első helyen közölt mai cikkét. Hosszu az a cikk, hat hasábra kiterjed, de azért el kell olvasni türelmesen.

El van abban sorolva minden a közel és régmúltban, külföldön és belföldön megessett hasonló napszúrás története; le van benne írva káprázató precizitással a napszúrásnak három főtáadiuma, ugymint: 1. a stadium „prodromalum”, 2. „excitationis” és végül 3. „depressionis”; megtudhatjuk e vezércikkből, hogy a napszúrásra különös hajlandósággal vannak megáldva azok az ember teremtények, akiknek elzsírosodásban, általános gyöngeségben leledzik a szíve... stb. stb. Idáig mindez csak szigorúan tudományos fejtegetés, amely csak nagy vonásokban függ össze a jelen speciális manőveri eseménynyel.

Hanem aztán következnek a különleges észrevételek s hamarjában rögtön itt kell elárulni azt a kis mellékes körülményt, hogy úgy a teljesen tudományos, mint a szabadabb fejtegetés, a nagy gondallal összegyűjtött adatok halmaza hat hasábon keresztül nyomóan csak azért van összehordva, hogy abból az élőknek teljes ártatlansága, de tizenöt holt bakának mondhatni vétes gondatlansága, csaknem büdösége derüljön ki.

Nem lehet röhög, nyugodalmas cáfoló hangot megütni ennek a cikknek az elolvasására. Hanem keserű kacagás törekedik ki inkább az emberből s csufodáros sorokat tud csak róni a toll.

A *Reichswehr* korholja a lajhántuli, tudnillik neki lajhántuli, szóval magyar közvéleményt, amely feljajdult a magyar katonafuk tragédiájára, s aival vádol bennünket magyarokat, hogy párthecekre használjuk csak fel a bileki katasztrófát, s a tárgylagosság mellözésével, gyűlölködve az osztrák tiszteket vádoljuk a szerencsétlenségért. Hát hagyjuk ezt. Laptársunk némileg szigorú, s erre legfeljebb csak annyit, hogy egy kicsit mégis fáj nekünk a tizenöt magyar fiu elhullása is. Hanem, hogy ezenközben azt nem veszi észre hat hasábon át az objektív hadügyi orgánom, hogy a cikke valósággal tréfaló karcolattá válik azzal a körömszakadtig való mozdattással, hát ez már mulatságos. De van azonkívül egy olyan passzus is a cikknek, amely meg tulontul komor és ugyan kellemetlen érzetet kavargat fel.

Szededegetvén, ragadván mindenünnen a mentő argumentumokat, tisztelt laptársunk eljut a *paprikás pálinkáig*. És a tizenöt magyar fiu ott a közös sírgödörben meg kell, hogy szakítsa egy pillanatra átöreg álmát, mert vegyi vizsgálatnak kell átgednie naplót égett tetemét.

Igen kérem, a tizenöt legény Komárom vidékéről való, onnan egészíti ki magát a 12. gyalogezred „ahol, valamint Magyarország nagy részében az alkohol réme mind nagyobb léptekkel törtet előre”. De ez még nem minden. A csapszékében a sötét deszkapárkányán, tálakban hever a paprika s a magyar legény már subane korában paprikával tüzesített pálinkával gyilkolja a szervezetét, mert csak úgy ártatlanul az alkohol meg se kottyán neki, akár csak vizet öntene le a torkán. Hát ezért gyöngö a magyar katonalegény és ezért szerhatott könnyebben Bilek mellett a nap. Azért, mert a láz ellen orvoságnak való paprikáspálinkát rendszeres korehelyitallá avatta a magyar, aki főként vasárnap, pihenőnapján minél többet ér rá felhőrpenteni ebből a lángtálból. És ne tessék elfelejteni, hogy a bileki menetelés hétfőn történt, tehát előtte — jól tessék megje-

gyezni — vasárnap volt. Akkor tehát a magyar baka, ki tudja mennyi paprikás-gugyit bebezethetett be. Alighanem ezért kellett neki elpusztulni.

Mondani sem kell talán, hogy annyira még nincs a magyar, hogy már csak ezzel a paprikás pálinkával tudja igazolni petyhűdt torkát, gyomrát, s Komárom vidékén meg semmiképpen sem lehet ilyen csunya elfajulva a magyar nép, de hát ez a paprikás alkoholpróba jól fest nagyon a hathasábos védőírásban.

Lépjünk át rajta s hevenyében említsük meg még a magyar gatyát is. Mert ez is szerepel. Még pedig szintén hármas rendszer keretében. Tudniillik, a sok mindenféle fejtegetés során az is előfordul, hogy legkevésbé kapja meg a napzurást a harmadik évet szogáló legény, könnyebben a másodéves, legkönnyebben az elsőéves, aki ugyanis még nem szokhatott hozzá a nehéz posztóruhához, akihez közel van még a szellős, lobogós — gatyá. A bileki elhalt fiuk talán elsőévesek voltak.

Továbbá:

Ugy lehetett, hogy a magyar baka nem ismerte fel a prodromalstadiumot, nem jelentette be a haladókáját és köteleességjelzésének buzgalmában tovább mentelt, amíg össze nem roskadt. Pedig sok esetben egyszerűen az is segít, ha szól a szomszéd bajtársának s az elvezzi egy kicsinykét a cakkumpakkját.

Ugy volt, hogy a hőmérséklet emelkedését csak akkor vették észre, amikor a nap már agyonszurta az embereket.

És úgy van az, hogy termométert nem szokás nézni a menetelés alatt. Ez senkinek eszébe nem jut.

És így tovább, és így tovább. Ki tudná még felsorolni azt a sok tudományos részletet és megokolást, amely egytől-egyig csak fölmegtes akar lenni.

Mindebből, szóval az következhetik, — fejezi be a katonai körök félhivatalos lapja, hogy ennek a sajnálatos napzurási katasztrófának tulajdonképpen senkinek az oka és ez a katasztrófa előreláthatatlanul úgy szakadt le rá, ahogy egy színházéges tör ki a legváratlanabban.

Ez szép hasonlat. De hogy a 12. ezred parancsnokának úgy ebben a hasonlatban, valamint a hathasábos védelemben öröme telnek, ez kétséges. Ez az alapos cikk, mikor olyan buzgón véd, gyönyörűen tud vádolni. Az alaposágával ékesen szólóan mutatja ki, hogy az ilyen manővernapzurások természete és mindennemű körülménye pompásan meg van már világítva, úgy, hogy okulásra a legtagabb tétl kínálkozhatott volna. De hogy ilyen alaposással mindent éppen csak a hathasábos cikkirő tudná, ez megint csak inkább vád, mint védelem. És hogy a bakák kötelelességérzetből nem szóltak s csak ezért maradtak talpon, amíg össze nem estek — hát ez is védelem?...

Egy kicsit rövidebb cikk és kevesebb tudományos fejtegetés. Több szív és kevesebb paprika. Ez minden irányban üdvösebb lenne. A vizsgálatra utal egyébként a *Reichswehr*. Hát persze, hogy egy igazi, egyenes vizsgálat rendezheti csak az ilyen ügyet. De a hathasábos cikkirő ne legyen a vizsgálóbizottságban!

Omár.

Budapest, július 28.

— Személyi hír. Gróf Wickenburg Márk kereskedelmi miniszteri államtitkár megkezdte szabadságát a mai napon és Marienbadba utazott. ahonnan a jövő hó közepén tér vissza. — *Sturda* román miniszterelnök fűrődhasználatra Gasteinba utazott.

— A király születésnapja. A király augusztus 18-án ünnepli születésének hetvenharmadik évfordulóját s ez alkalmából a várpalota Szent István templomában délelőtt 9 órakor hálaadó istentisztelet tartanak, melyen jelen lesznek az udvarnagyi hivatali és a királyi palota tisztviselői és az egész személyzet. A hivatalos istentisztelet, melyet a miniszterelnökség rendez, délelőtt tíz órakor lesz a budavári koronázó Mátyás-templomban, amelyre úgy a világi, mint

a katonai méltóságok hivatalosak lesznek. — A szokásos díszszemle délelőtt 9 órakor kezdődik *Lobkowitz* Rezső herceg hadtestparancsnok előtt; szemle előtt tábori misét szolgáltatnak a mezőn fölülött sátorban. A vérműző ünnepség után a Ludovika Akadémiában és a közös hadsereg hadapród-iskolájában, a Lipótmezőn a végzett növendékek fölavatása következik fényes ünnepségek között.

— Ferdinánd fejedelem Magyarországon. Koburgból távlatozták: Ferdinánd fejedelem ma délután a Koburg-ház többi tagjával, kik *Agost* koburgi herceg halála évfordulójára jelentek meg, Münchenbe utazott és onnan azonnali tovább utazott magyarországi birtokaira.

— Gyászmise a pápáért. XIII. Leo lelküdvéért ma délelőtt 10 órakor tartották meg a hivatalos gyászistentiszteletet a koronázó Mátyás-templomban. Az ünnepélyes alkalomra a templomot gyászpompába vonták s a falakat és oszlopokat a pápa oimeres gyászjelentésével díszítették. A szentély előtt díszes ravatal állott, melyet a papi jelvényeken kívül a pápa jelvényei: a hármaskorona, a hármaskereszt és a Szent Péter kulcsok ékesítettek. A templomban 9 óra után kezdett gyülekezni a közönség és jóval az istentisztelet előtt megtöltötte a padokat. A koronázók diszruhás, alabárdos csapata *Herrdek* Sándor főhadnagy vezetésével vonult föl s a főhajó két oldalán foglaltak helyet; a templom többi részében diszruhás rendőrök ügyeltek a rendre. A meghívott előkelőségek leginkább gyászmagyarban jöttek s a szentély feletébe bevont padjaiban és székeiben foglaltak helyet. Ott voltak: *Wlassics* Gyula közoktatási-*Lany* Lajos kereskedelmi és *Darányi* Ignác földművelési miniszterek, gróf *Apponyi*, a képviselőház elnöke, *Wecherle* Sándor, a közigazgatási bíróság elnöke, *Ilosvay* Lajos műegyetemi rektor, *Rapacs* Rajmund egyetemi tanár, a tudomány-egyetem képviselője, *Halmos* János székesfehérvári polgármester, *Rudnay* Béla főkapitány, báró *Ridl* István, *Vértessy* Kálmán, *Sáley* Sándor és *Borosnyai* Oszkár miniszteri tanácsosok, *Glesswein* János kanonok, a Szent István-Társulat képviselője, *Rizault* francia és *Sauleher* belga konzulok s több más előkelőség. A gyászmisét *Császka* György kalocsai érsek szolgáltatta amiben *Zundl* Péter kanonok, dr. *Nemes* Antal apátpébéanos, *Révay* Tibor érseki titkár, *Vodicska*, *Latóz* és *Weber* segédlelkészek segítettek neki. A gyászszertartás alatt a zene-és énekkar *Varincz* Mór karnagy Requiemét adta elő, a karnagy vezénylője mellett.

— Nemesség átruházása. A király, mint a hivatalos lap mai száma jelenti, jezernicei *Sajátosság* Dániel őrnagynak és a magyar testőrség alőrmeesterének magyar nemességét, címerét és jezernicei előnévét örökbe fogadott fiára, kiskorú *Sajátosság* István Ferencre átruházta.

— Edvárd király és a szegények. Edvárd király a napokban Dublinban fölkereste a város legszegényebb részét, hogy ennek a városrésznek a lakáviszonyaiba beletekinthessen. A király már az első beszédében jelezte, hogy majd maga néz utána, mit tesz a város a szegényeiért. A *Daily Graphic* felhívja a figyelmet, hogy Edvárd király már mint walesi herceg különös érdeklődést mutatott a lakáskérdés iránt. Tizenkilenc évvel ezelőtt tagja volt egy királyi bizottságnak, ennek a munkások lakáskérdésével foglalkozott és mint amely a bizottságnak a tagja igen nagy buzgóságot mutatott.

— Rákóczi-ünnep. A szentesi Egyetemi Ifjak Köre a városal karöltve nagyszabású Rákóczi-ünnepélyt tart. Kora reggel ágyúlövések, riadó és zene jelei majd az ünnepélyt, délelőtt díszközgyűlés, utána Rákóczi-matiné hazafias műsorral, délután népünnepély és este kurucestétylel egybekötött táncmulatság. Az ünnepély augusztus 18-án lesz.

— Utazó fejedelmi személyek. Rómából jentik; hogy *Margit* anyakirályné legközelebb északi utra indul. Az őreg királyné Kielben száll hajóra és meglátogatja Dániát, Svéd- és Norvégországot, sőt alkalmasint a Spitzbergák szigetén is kiköt.

A londoni lapok megemlítik, hogy *Edvárd* király a jövő hó folyamán Marienbadba utazik, ahol a „Hotel Weimar”-ban 22 szobából álló lakást béreltek ki részére. A király szeptemberben utazik vissza Angliába és utközben kiszáll Darmstadtban, ahol találkozni fog az ott időző cári párral és a német császári párral, akik Wiesbadenből fognak átrándulni. Később a cári pár visszaadja a német császári párnak a látogatását Wiesbadenben.

Eugénia excsászárné — mint Krétából jentik — ez idő szerint a Földközi-tengeren utazik és legutóbb Krétába is ellátogatott. *Thisle* nevű yachta, melyen angol lobogó van e hó 20-án kötött ki *Ludababan*. A császárné meglátogatta *György* herceget, a kormányzóét, majd több kirándulást tett a sziget belsejébe és újra hajóra szállt. A császárné kíséretében a yachton vannak *Camasta* herceg, a moszkvai hercegnő, gróf *Primoli*, valamint *Lesseps* kisasszonya a híres *Lesseps* Ferdinándnak, a Suez-csatorna építőjének egyik leánya.

Viktor Emanuel olasz király november 15-én egy olasz és egy angol hajóraj kíséretében *Douerbe* utazik és onnan vasuton megy *Londonba*. A király előreláthatólag vagy öt napig fog az angol fővárosban tartózkodni, de lehetséges, hogy látogatását a körülményekhez képest meg fogja hosszabbítani.

Pétervárról jentik: *Miklós* cár ma délután a cári család 21 tagjával és nagy kísérettel *Sarobba* utazott, hogy jelen legyenek a *Szent Szafrán* tiszteletére rendezett ünnepélyeken, amelyre már több mint 170.000 zarándok utazott. Sarobban 13.000 főből álló rendőrség és csendőrség tartja fenn a rendet.

— Az engesztelhetetlenek. Azt hittük volna, hogy a dél-afrikai harc már-már a feledésbe vész s egy londoni tudósítás most arról számol be, hogy van még egy csapat boer, aki ha nem is harcol, de nem ismeri el a tényleges állapotokat. Hétszázannak önként engesztelhetetlenek, akik még mindig, mint *foglyok* élnek a Bermuda-szigeteken és hatszázann a Bermada-szigeteken... Ezek Pretória békéjét nem ismerték el és semmiképpen sem akarják aláírni a függetlenségükről való lemondást. Ezekhez az engesztelhetetlenekhez kiküldték Pretorius őrnagyot, hogy hasson rájuk. Az őrnagy aztán a következőkben számol be a *Volksstem* című lapban megbízatásának az eredményéről:

A népem közül valók, akiket először megpillantottam, éppen főzessel voltak elfoglalva, s nagyon barátságosan köszöntöttek, mire egy kicsit beszélgettünk. Renkivül meghatót, hogy hazuról ilyen messzire és több mint egy évvel a háború után még vannak olyanok, akiket hadifoglyoknak mondanak és csak a legnagyobb nélkülözésekkel és az ilyen foglyoknak minden baja és kellemetlensége közepette tengetik az életüket. És éppen úgy viselkednek ezenközben, mintha odahaza a háború csakugyan javában tartana. A csapatparancsnok felől kérdézősködve, egy *Bornmann* nevű boerhoz utasították. akinek elmondtam, hogy mi járatban vagyok, s hogy a tábornokoktól levelet hoztam. Hűvösen végighallgattott és ezt kérdezte:

— Az a szándékotok, hogy megkapjátok az aláírásunkat, s visszatérjünk?

— Igen — hagytam helyben — a tábornokok azt mondták, hogy csak a nyilatkozatot kell aláírnotok.

Eddig a legkomolyabbnak tartottam a küldetésemet. Tizezer mértődnél többet utaztam, hogy honfirtásaink elvigyem a jó hírt, hogy nem járnak el helytelenül, ha a szükségesség váit nyilatkozatot aláírják. De legnagyobb ámulásomra a körülöttem lévő csoportban egyetlen reménykedő arcot sem pillantottam meg.

— Hát, jó öreg — szólalt meg végül a csapatparancsnok élesen — ha azért jöttél, hogy az aláírásunkat vedd, hát *arra van az ut*. (Tragikus mozdulattal.) *El vagynak száva arra, hogy inkább meghalunk, semhogy aláírjuk.*

Ezenközben vagy hetven fogoly sereglett össze körülöttem s azok mind érdeklődéssel hallgatták beszélgetésünket.

— De hát hallgassátok meg, hogy mit irnak a tábornokok és ne hamarkodjátok el olyan gyorsan a dolgot.

Mit sem használt.

— Sommit sem akarunk tudni a tábornokokról. Azok erre jártak, s most, mikor egy év óta béke van már, elküldenek ide valakit, hogy az aláírásunkat kérje. Mondom arra van az ut és ne tégy felelőssé azért, ami ezután történhetik veled.

Jónak láttam, hogy visszavonuljak most ezektől az emberektől, akik elvesztették a józanságukat. De azért még egy kísérletet tettem. Néhány fogoly naponkint eljött a fauba, hogy valamit eláruljon. Ezeket egyenkint elővettem és nem is találtam őket nagyon makacsoknak. Ugy mondták, hogy egy *Mielin* nevű német a legkérelmetlenebb. De a táborban nincs meg a teljes egyetértés. Hogy a viselkedésükkel mit akarnak elérni, azt senkinek tudta megmondani... Azt tanácsoltam a kormányzóknak, hogy szállítsassék őket Durbanba és ott beszéljenek velük a tábornokok. Chamberlain urat értesítették erről, de a válasz nem jött meg.

Indiába, ahol hatszáz boer van, *Kelly* ment el, aki éppen úgy járt.

— *Hamis tüslárma*. Ma délelőtt a központi tűzörsegnék a Szent István kórházból nagy tüzről tettek jelentést. A tűz szerencsére csak annyiban bizonyult valónak, hogy a kórház mögötti szabad területen *Mautner* Ödön magkereskedő a gyenge csirke-képességűnek bizonyult magvak évenként szokásos elégettelését végeztette, aminek a bejelentése a tűzoltósághoz csak elkésve érkezett.

— *Zászlószentelés*. A Magyar Királyi Államvasutak kolozsvári műhelyének kebelében lennálló *Ósszhang* önképző-, dal és zene-egylet, augusztus 18-án közbeáll, zene, dalversennyel és táncvigalommal egybekötött zászlószentelési ünnepélyt tart.

— **Vértessy Sándor halála.** A magyar igazságszolgáltatást nagy gyász érte. Vértessy Sándor nyugalmazott királyi táblai elnök, valóságos belső titkos tanácsos, a Szent István-rend lovagja, a Ferenc József-rend nagykeresztosa ma virradóra meghalt Budapesten. Koporsóját holnap délután szentelik be a Városmajor-utca 12. sz. a. halottasházban, azután Mórocz szállítták, ahol a családi sírboltban tessék örök pihenőre, Vértessy Sándor 1828-ban született Moórón. 1810-ben, miután rövid ideig ügyvédkedett, bírói pályára lépett, 1854-ben fogalmazott le a császári királyi legfőbb semmitőszéknél Bécsben, ahol aztán mint udvari segédtitkár hat évig működött, 1863-ban udvari és elnöki titkár lett. 1867-ben Budapestre jött osztálytanácsosnak a miniszterelnökséghez, 1869-ben semmitőszéki bíró lett. Gróf Andrássy Gyula mellett résztvett a királyi kíséretében ő felsége keleti utazásában; visszatérve magával hozta az első *Korvinnak*, *Abdul-Asiz* szultán ajándékát a Nemzeti Múzeumnak. Később kuriai líró lett, 1885-ben kuriai tanácselnök, 1893 decemberben a budapesti kir. ítélőtábla elnöke és ezzel főrendiházi tag lett. 1870-ben kapta a Szent István-rend kiskeresztjét, 1896-ban lett valóságos belső titkos tanácsos. Keleti útja alkalmával 1869-ben megkapta a Török Medsid-e rend nagykeresztjét és a Szalvátor-rend közpérezsétjét.

— **Országos díjnyelvi-kongresszus.** Az országos díjnyelvi és nyugdíjintézet kezdeményezésére elhatározták a magyarországi díjnyelvi, hogy minden évben más-más városban tartanak országos kongresszust. Az egyet elnöksége most bocsátotta ki a felhívást, melyben az ország összes díjnyelvi az ez évben *Rimaszombatban* augusztus hó 15-én tartandó országos kongresszura meghívja. A felhívás oly kedvező fogadtatásra talált, hogy már az ország legtovább vidékéről is számos jelentették be megjelenésüket. A kongresszus tárgya: A díjnyelvi anyagi helyzetének javítása tárgyában a kormányhoz benyújtandó memorandum megvitattása lesz.

— **A boszniai okkupáció évfordulója.** A bosnyák háború huszonöt éves évfordulója holnap, július 29-én lesz, amikor báró Philippovics Ferenc tábornagy XIII. hadtestének előőrséi a Szávát egyszerre négy helyen: *Bródnán, Samaenán, Ó-Gradiškánán* és *Kostajnicánán* átlépték. A hadtest derékrezése azonban csak másnap, 1878. július 30-án lépett török területre. Bosznia-Hercegovina elfoglalása mindjárt a berlini kongresszus összegyűlése után, már június 28-án szöbakerült s a július 13-án aláírt nemzetközi okmány 25. cikkében a hatalmak beleegyezése már megvolt. Ez idő a telt serényen folyt a XIII. hadtest mozgósítása, elannyira, hogy július hó 25-én már az összes csapatok felvonultak a Száva hosszában. A bevonulást két körülmény késleltette néhány napig. Az egyik a szerajevói forradalom volt, a másik a porta kétes magatartása. Szerajevóban *Hafsi* Uđja népevezér már július elején megpróbálta a kózhatalom kézrekerítését, de ekkor nem sikerült neki. *Novi-Bazár*-ban azonban segítségére jött néhány ezer jól felfegyverzett arnautával *Ismail*, a teslidási mu.ú. Július 21-én Szerajevó már tele volt basizsokkal s mivel *Hafiz* pasa, a katonai kormányzó felsőbb parancs híján nem tudta, mibez fogjon, a két népevezér július 27-én nyílt forradalmat támasztott, Hafiz pasát elfogta s a katonaságot magának megnyerte az ellenállásra. Ettől kezdve Szerajevóból erős lökelők csapatok nyomultak a Száva felé, miatt a XIII. hadtest — szerencsétlenségére napokon át tartó esőben és zivatarban — egyre jobbjabb nyomult. Augusztus 3-án a lökelők Zepesében készültek ü közeire, amíg Philippovics *Dobojban* volt. A közbeszállás helyen, *Maglajban* történt meg az első váratlan találkozás aznap, amelynek 45 derék huszár lett az áldozata. Ettől kezdve világossá lett, hogy rendes háboruval kell Boszniát elfoglalni. Egymást követte ezután augusztus 4-én a *Kosovói* ütközet, augusztus 5-én a *maglaji* ütközet, augusztus 7-én a *zsepcei* csata (az első igazán komoly megütközés), augusztus 13-án Hercegovinában a *ravnici* meglepetés, augusztus 16-án Boszniában a *bjelalovaci* ütközet s augusztus 19-én Szerajevó bevétele, majd közebe a 36. gyaloghadosztály mozgósítása, *Bihács, Stólad, Mokro, Bandin-Odsak*, stb. Közben a samaci hadosztály küzdött gróf *Szapáry* László vezetése alatt kinos csapatát a felkelők túleréje ellen. A hadjárati főemberei: *B. Philippovics* Ferenc, gróf *Szapáry* László és báró *Jovanovic* István azóta már elköltöztek az élők sorából.

— **Moltke kisaszonya.** A címben megnevezett hölgy, mint a bécsi *Zetiban* olvassuk, mindössze egyhónapos és nemzetiségére magyar, csak hogy nem szép hazánk földjén látta meg a napvilágot, hanem a tengeren, még pedig a *Moltke* nevű ocsányjáró gőzösön. Ezen a hajón legutóbbi newyorki útja alatt született június 30-ikán a kisaszony, még pedig egy magyar házaspárt ürvendezettelt meg, amely Amerika felé tartott. Azután okkeresztelték *Moltke* Mariskának.

— **Asszonyok esküje.** A cseh asszonyok megesküdtek nemzeti vértanújuk *Husznak* szobrának, hogy minden támadással szemben megvédelmezzék hazájuk

nyelvét, nemzeti függetlenségüket és a földet, mely őket szülte. Legyen ez az eskü buzdító példaadás a hazája szeretetéről híres magyar nőnek és buzdítsa arra, hogy a maga hatáskörében ő is kövessen el mindent fenyegetett nemzeti érdekeink megvédelmezésére. Ne adjon egy fillért sem keresetl cseh ellen-ségeinknek, ne vásároljon cseh szövetet, cseh üveget, cseh sódat, ne igyék cseh sörst és kerülje a cseh földet. A Husz esküre ez legyen minden magyar nő válsza.

— **A szürke cilinder.** A szürke cilinder világhódító utra indul Londonból, egyenesen VII. *Edvárd* király fejérl. Ez az eredet maga a siker és diadal. A dublini versenyen *Edvárd* király szürke cilinderben jelent meg, ami azt jelenti, hogy egy hét múlva nem lesz igazi dzsentimen Angliában szürke cilinder nélkül. *Edvárd* király az uralkodás gondolai között se mondott le arról, hogy ő legyen a királyi a férfiúvalnak is, mint volt már velszi herceg korában. Ez-előtt őt vagy hat esztendővel egyszer már föllendítte ő felsége a szürke cilinder. Egy angol kalapgyáros akkor elpanaszolta, hogy senki se akar szürke kürtök-alapot viselni.

— **Hozzunk nekem egyet!** — mondotta a velszi herceg.

Tíz nap múlva már egy szál szürke cilinder se volt a londoni kalapkereskedésekben. Most megint lendit a sorsukon a király és bár a szürke cilinder Londonban, ahol a levegő tele van üsttel, korommal, kényes viselet, kétségtelen, hogy ez a kalap megint kapsz lesz hamarosan mindenfelé. Persze Budapesten is.

— **Házasság.** *Guttman* Károly, a Schlick-gyár tisztviselője, eljegyezte *Somogyi* Soma bankigazgató leányát, *Birkét*.

Eckstein Gyula, a pécsi *Krausz* Simon és fia bankcég tisztviselője, eljegyezte *Hoffmann* Olga, *Hoffmann* Mór leányát, Pécsen.

— **A londoni rendőrkapitány a tolvajvilágról.** London város rendőrfőkapitányától vasok memorandum jelent meg ezzel a címmel: *A büntet iskolája*. Érdeke-sőbb könyv kevés jelenhetett meg ezen a téren. Az általános elvek, amelyek a rendőrkapitányt vezették munkája megírásánál, ebben a bevezetésben vannak benn:

A kultúra fejlődésével, — ugymond — a bűn is nagy feltséget ért el. Mialatt mi új gépeket szerkesztünk, az eke elé fogjuk a villámot és járhatóvá tesszük a levegőt, a bűn társadalmában is tökéletesedik minden. Immár egész iskolák van a finom betörő-műszereknek, ócsodátos szerke-zetei a pokolgépeknek. A modern bandita mestere a technikának, tudosa a vegytanban és ezzel a két dologgal hovatovább oly félszemlet ellen-féltélett, hogy a rendőrség már csak a véletlen segítségével képes a nyomába akadni. Ami pedig leginkább erőssé teszi a modern banditát, az a szervezkedése. A világvárosok bűnrétegében mindenütt megjelenik a banditák gazdasságát, mely-nél erősebb szervezeti és — kardagabb vála-tot alig találhatunk. Igen pénzük is van s ez teszi őket képessé arra a nagy küzdelemre, amelyben nem mindig a rendőrség a győztes.

Azután részletesen világít bele a rendőrkapi-tány a londoni tolvajok szervezetébe. Nemesok tolvajnyelvük van már, hanem rendes iskolájuk. A londoni külvárosok gyanus lebujaiban egy könyv forog közközen: ebben a könyvben három rész ta-lálható. Első része a rendőrséggel foglalkozik, ismer-tetve a detektivek névsorát személyleírásait, szokásait továbbá működésük rendszerét. A terjedelmes rész 150 sűrűn nyomott oldalon ismerteti a tanulságosabb eseteket, amelyekben a rendőrség haszalatlan kotalt. A második része a könyvnek a törvényvel foglalko-zik, részletesen ismertette a *rendőrbírák és ügyészek szoká-sait, gyöngéit*; továbbá azoknak az ügyvédeknek a névsor-át, akiknek kezében a legjobb helyen van a bandita ügye. Az ügyvédek neve mellett a költség is föl van em-lítve, amnyike a védelem kerül. A könyv harmadik ré-sze a legérdekesebb. Ez a magasabb iskola tankönyve. Ebben tömörkedé ábra van: az álarcozástól a külön-böző pénztárszervek feltörésének leírásáig. Pontos leírás van ebben a részben mindarról, amire a bandita-nak szüksége van, sőt praktikus intelmek is arra nézve, mit tegyen adott esetekben, hogy például ne tüsszenzen s el ne árulja a rejtékét. Hosszu névsora van ebben a könyvrészen azoknak a jómódú embe-reknek, akiknél betörést követtek el. Végül nagy szakértelmel összeállított tanulmány a *törvényesítési tárgyalásokról*. Ebből kitűnik, hogy a bandita-társada-lomnak rendszeres kiküldötjei vannak a törvényszé-kek tárgyalásain. Ezek a küldöttek pedig többnyire *elállított jogászok*, sőt *tengődő ügyvédek* is, akik tekinté-lyes fizetést huznak azért, hogy rendszeresen megír-ják a tárgyaló terem eseményeit.

— **Halálóság.** *Konstantinápolyból* jelentik, hogy *Hassán* basa tengerészetiügyi miniszter ma éjjel meghalt.

— **Dinamitmérnyel.** *Konstantinápolyból* jelentik, hogy a *szaloniki-delaogasi* vonalon újabb dinamit-mérnyelvet kísérletet meg. A 95. kilométerkönel ugyanis egy dinamitpatront találtak, amely gyújtóval is el volt látva.

— **Anna napja Darkauban.** A darkai kies für-dőtelepen, melyet az idén is nagyon sok magyar ven-dég látogat, rendkívül fényesen üték meg Anna napját. Különböző értékesseget kapott az ünnep az-álla, hogy a bécsi nuncius titkára személyesen hozta meg erre a napra dr. *Degré* Vilmos oszári tanácsos és fördőu-ajdonos nejeinek a pápai szent sir-rend lo-vagkeresztjét, melyet a játékonyságáról ismert urhölgy-nek éppen nevenapjára küldött el a bécsi nunciatura. Így azán kettős okon gratulálhattak a népszerű taná-csónak. A fördővendégek szórakozásáról is kedvesen gondoskodtak mert délután a fürdőtelep dísztermében nagy hangverseny volt, melyen különösen egy csoda-szép hangu bécsi énekművész, *Kury* Rita asszony ragadta el dalaival az egész közönséget. A kitűnő művész, aki ősszel Budapesten is hangversenyezni fog, elsötrung dalénekes, akinek előadásában színt és életet kap a legjelentéktelenebb dalocska is. Nagy sikere volt egy fiatal szerb orvosnak, dr. *Nikolcs* Andrásnak is, aki dr. *Schwarz* besztekerébányai orvos nejeinek zongorakísérete mellett a *Bajazzo*s prólógusát adta elő. *Brauner* Erzsébet berlini zongoraművész nő remek zongoraszámait is zajosan megtapsolta a kö-zönség. Este nagy vacsora és táncmultság volt.

— **A nemzetközi demografiai kongresszus.** A brüsszeli higieniai és demografiai kongresszus ma-gyar bizottsága közli, hogy a kongresszura utazók-nak a iranciai vasutak 50% ármeprését engedték. A belga államvasutakon 5 és 15 napos érvényű bér-lejegyeket adnak ki a II. osztályra 20 és 40 frankon. Erre a célra egy fel nem ragasztott arcképet kell beküldeni annak az állomásnak a főnökéhez, amely állomáson az illető utas Belgium területére lép. Bö-vebb tevélységgel szolgál a nevezett vasutak által kiadott értsítés mely a kongresszus magyar bizott-ságának titkárától, dr. *Szegely-Maszk* Elemér kir. ipar.elig.évtől (Budapest, II. ker. keddelemügyi mi-niszterium) megkapható. A központi bizottság által eddigelő terve vit kirándulások és ünnepek a következők: Szeptember 1-én esély. Brüsszel város hatósága a városába teremben esélyt ad a Theatre-royal de la Monnaieban díszelőadás. Antwerpen város fogadja a kongresszus tagjait. Kirándulás: Spaba, a borgoumonti szanatóriumba, a gliepei reservoárhoz.

— **Botrány egy olasz szeminariumban.** *Rómá-ból* jelentik *Girgentiben* (Szioliában) már régóta olyas hírek voltak elterjedve, hogy a püspöki szem-i-uriumban botrányos dolgok történek. A nép fel-háborodása aztán elemi erővel tört ki, amikor néhány szeminarista hat papi tanítója ellen azt a vádat emelte nyilvánosan, hogy több mint negyven növendékkel szemben bűnös viselkedésre ragadtatta magát. Az ilyen növendékek aztán a vizsgálatokon kedvezésben részesültek. A nép, amikor ez közudomás lett, nagy tüntetést rendezett a püspöki palota előtt; ebben a tüntetésben több ezer ember vett részt. Többeket le-tartóztattak. A vádak alapján a hatóságok megindí-tották a nyomozást.

— **Gyilkosság a toloncházban.** *Siklósról* jelen-tik, hogy tegnapéőt este két gyanus embert, *Je-szenszky* Gyulát és *Holló* Jánost vittek be a siklői toloncházba. Közös cellába zárták őket, amelyben már akkor egy *Bodó* József nevű fogoly is ült. Egész éjjel semmitéle nesz nem hallatszott a zárból, de mikor reggel az ügyeletes rendőr benézett, rettenetes kép tárult eléje. A két utjonnan jött fogoly rettenete-sen *összekasabolva, holtan hevert a pallón*. *Bodó* Józ-sef bicskával valóságilag lenyalkozta őket. A gyilkost azonnal kihallgatták; ez előadta, hogy *őnvédelemből ölte meg a két utjonnan jött rabtársát*, azok támadták rá és őt akarták meggyilkolni. O aztán elbánt mindkettővel. Vallomása mellett szól, hogy mind a két áldozat tes-tén vad dulakodás nyomai látszanak, az egyiknek karja, lába is el van törve; de viszont rejtelmessé teszi a dolgot az, hogy a cellából semmitéle láрма nem hallatszott.

— **Tenorista az adóok bürtönbében.** *Bécsből* jelentik, hogy *Del Zopp*, az ismert tenorista, néhány napja a rendőrségi bürtönbén van, mely Ausztriában bizonyos esetekben az adóok bürtönétől szolgál. Egy *Bergmann* Eduárd nevű kereskedő beperelte a tenorist-át, aki a per folyamán vonskodott letenni a felfedező esküt vagyonának nagyságáról és holéteiről. Így ese-tekben az osztrák perrendtartás szerint a vonakodó íelt bürtönbé lehet vetni. *Del Zopp* ugyanazt a cellát kapta, ahol pár évvel ezelőt egy hasonló ügyből kifolyóan *Meister* tenoristát tartották fogva. A tenorista hitelezője hetenkint 12 korona 65 fillérel tartozik a fogoly étkészési költségéhez hozzájárulni.

— **Elboosított munkások.** A lapok mai hírével szemben, melys szerint az első os. kir. szab. Duná-gózhajózási társaság ó-budai hajógyárából ötszáz munkást abból az okból boosítottak el, mivel a tár-sulat hajóépítkezéseit és javításait tulajonóm részben Ausztriában végezteti, a társulat formái igazgató-ságától a következő helyreigazító közleményt kaptuk: Mindenekelőtt nem 500, hanem csak 48 munkás bocsát-tatott el és pedig azon oknál fogva, mivel az ó-buda hajógyár kizárólag csakis a saját társulati hajó építésére és javítására van utalva és a mai for

galmi viszonyok között, továbbá a társulat mai pénzügyi helyzete mellett a legszükségesebb munkálátokon kívül más munkát nem végezhet. A munkások elbocsátása, tehát kizárólag csak munkahiány miatt történhet. Ugyanezen oknál fogva terbe van véve, a hajógyár munkásainak körülbelül 1000 főnyi létszámából még 200 munkás elbocsátása, az utóbbiak Üregbejáról azonban a társulat kegyelme után gondoskodni fog. Az az állítás, mely szerint a társulati hajóépítkezései és javítási főleg Ausztriában végeztetnénk, már azon oknál fogva is teljesen alaptalan, mivel a társulat egyedül ausztriai hajógyárában, t. i. Korneuburgban mindössze csak 157 munkás van alkalmazva, mely csekély létszámából az utóbbi időben ugyanazon okok miatt, mint Óbudán, 25 munkást szintén el kellett bocsátani.

— **Aratók zavarása.** Nagyváradról írják: A Bihar község melletti regei pusztán az aratók zavarág kezdtek, mert Ernst Gyula ispán egy munkást agyonlőtt. Ernst ugyanis Ungvári Sándor munkás leányát arculütötte, a leány elmondta ezt apjának, ki erre az ispánnal veszekedni kezdett. Ernst veszekedés közben lelőtte Ungvárit. A munkások az ispán ellen fordultak, mire engedély jött és helyreállította a rendet.

— **Öngyilkos honvédhadnagy Szeremley Gáspár** Pál honvédhadnagy ma este öngyilkossá lett a fővárosban. A szerencsétlen emberen tisztársai már egy idő óta buskomorsógot vettek észre. Szeremley ugyanis régóta tudó bajban szenvedett s az orvosok tudára adták, hogy a baja gyógyíthatatlan. Ez a dolog annyira elkécsérelte, hogy ma este elment öccsének, Szeremley Jenő joghalgatónak az Egyetem-utca 3-ik szám alatt levő lakására s ott a tűkör előtt állva, revolverrel fölé lőtte magát. A golyó jól talált, a szíj renesztelen ember azonnal meghalt. Hőtestét bevitték a XVI-os számú katonai kórházba.

— **Rendőri hírek.** Balog Béla cipész ma reggel a városligeti tásor végén sósavat ivott. A mentők a Rákus-kórházba szállították. — Eisenberger Mária ötvenhárom éves napzamoson tegnap az Üllői-úton egy villamos kocsira lépett. A kocsivezető azonban még idejében észrevette, fékezett és így az életnél asszony csak könnyekben sebesült meg. Avét akart meghalni, mert évek óta beteg volt. — Goldstein Nánán negyvenöt éves mázoló ma reggel a Közvetítő-úton a villamos vasút oszlopait mázolta. Munkájában megszedült és lezuhant a magasságból. Nyomban meghalt. Goldstein a saját vizsgálatlanságának esett áldozat. A munkavezető ugyanis ráparancsolt, hogy a mentővel értesítse magát az oszlophoz. Goldstein a mentővel a derekára kötötte ugyan, de elfelejtette az oszlophoz erősíteni.

(x) Használt-e már Stomatint?

(x) 4 1/2 kg. Kuba-kávét 15 K. küld bérmentve Belák István kávé-magazin Budapest, Rottenbiller-ú. 4.

Sándor király ezredese.

— *Nikolics Dimitrij elbeszélése.* —

Budapest július 28.

A Zeit belgrádi levelezője meginterviewta Nikolics Dimitrij ezredes tábornokot, az egyetlen katonatisztjét Sándor királynak, aki hű maradt feleskötő arához. Fegyvert akart fogni veszélyben hitt király mellett s két a'rendelt tisztje rálőtt. Huszonöt napig betegsége után teljesen jól felgyógyult Nikolics ezredes a kórházból s az újságíróknak egészen friss hangon mondta el a homályos incidensnek történetét.

— Hajnali félnyeg lehetett az idő, — beszélt — amikor megzörgették hálószobám ablakát. Ablakot nyitottam s megkérdeztem, mi az újság. Egy tüzer-tiszt-ismerősem látam odakünn, vagy tizenöt királyi testőr kíséretében. A tiszt kijelentette, hogy a király nevében letartóztat. Azt feleltem:

— Jól van, már megyek! — Ezzel betettem az ablakot. A dolog fölötte gyanusnak tetszett. Mert ki hallott már olyant, hogy tüzer-tiszt, kivált aki a hadügyminisztériumhoz, van besztva, királyi testőrökkel vezessen? Első pillanatban arra gondoltam, hogy tán a király államosnyire készül; de rögtön megszállt valami baljósítu sejtésem, hogy a király az, aki veszedelemben forog. Nem sokat teketóriáztam, revolvert dugtam a zsebembe, azzal egy mellékajton kiosontam a házból. A Szlavija zenés kávéház előtt egy ott állomászó kocsira ültem s ráparancsoltam a kocsisra, hogy lóhalálában tarison a banicai tábor felé. Nem jutottunk még messzire, amikor egy tüzer közlegény érte utól sebes lován kocsinkat. Nem sokat gondolkodtam, kiugrottam a kocsiból, két frankot vetettem oda a kocsisnak, a tüzerre rákiáltottam s mikor az megállt, lefordítottam lováról, amelyre azután magam kaptam föl. Utóbb tudtam meg, hogy annak a tüzer-tisztnek a lován nyargaltam, aki a konakra ágyukat szegesztett s aki a gyilkosság után szállására küldte paripáját.

Mikor a táborba értem, a 8. ezred két zászlója már kivonult gyakorlatra s a harmadik is ugyanezt készült tenni. Minthogy Xondics ezredes, az ezredparancsnok, a városban aludt, megkérdeztem Popovics A'xi őrnagy zászlóaljparancsnoktól, hogy mi a napiparancs. Az őrnagy azt felelte, hogy Masin ezredes hadosztályparancsnok megparancsolta, hogy tartsa az ezredet készenlétben. Masin ezredes — hadosztályparancsnok? A dolog meglepett. Mert hiszen én voltam a hadosztályparancsnok, aronfelül tudtam jól, hogy Masin régóta nem tényleges tiszt már. Felvilágosítottam erről az őrnagyot, azzal a csapatok előtt léptettem el, hogy kiphatalomjam a hangulatot. Ezt kiáltottam a legénység felé:

— Adjon Isten, testvérek!

Amire ők nyugodtan és bökésen feleltek a szokott köszöntéssel:

— Adjon Isten, ezredes ur!

Erre előléptem a tiszteket s ezt a kis beszédet tartottam nekik:

— Uraim, valami nagy esetnek kellett történnie s királyunk, úgy látszik, vesztélyben forog. Én vettem át ezredünk fölött a parancsnokságot. Amíg itt lának, engedelmességgel tartoznak, ha nem látnak többé, tekintésük Popovics Alexi őrnagyot ezredparancsnokuknak.

Alig készültem el rövid beszédemmel, amikor jelentették, hogy Szolarovics ezredes hadosztályparancsnok telefonon beszélni kíván velem. Ujabb meglepetés. Előbb Masin ezredes a hadosztályparancsnok, most meg ismét Szolarovics ezredes — holott ez meg már éppen nyugalmazott tiszt. Négy altisztet vettem magamhoz s a telefonhoz siettem. Szolarovics ezredes ott megkérdezte, mit keresek Baniczában s azt a reményt fejezte ki, hogy nem tervezek holmi ostobaságot. Válaszom az volt, hogy mindenekelőtt tudnom kell, mi történt. Szolarovics ere akadozva mondta el, hogy a király és a királyné az új folyamán hevesen összeszólkoltak, majd egymásnak mentek és megölték egymást. Új kormány alakult és Karagyorgyevics Péter kiáltott ki királylyá!

Azonnal tisztában voltam vele, hogy Szolarovics hazudott. Két nappal azelőtt jártam csak a konakban és volt alkamam meggyőződni róla, hogy a király és a királyné a legbensőbb egyetértésben élnek. Megmondtam Szolarovicsnak, hogy hírből egy szót sem hiszek. Végre abban állapotunk meg, hogy elküldi hozzám Milics Lyubomir alezredest, aki megerősíti majd a királyi pár halálhírét. Milics a király adjuvánsa volt, régebben pedig az én segédem, mindenestre az az ember, akiben teljesen megbíztam. Miközben az alezredest vártam, a tisztekkel beszélgettem, kávéztam, a legénységnek pedig pálinkát hoztattam.

Jó idő múlva egy udvari fogat robogott elé. Kiszállott belőle Milics alezredes, utána pedig két tiszt: Petrovics kapitány és Gagovics Milán főhadnagy. Mindkettőnek duzzadt volt az arca, mint a reszegeké, s kezüket nadrágsebukban tartották. Ez felkötötte gyanumát, mert a'rendelt tiszt nem szoktak fölbevalóikhoz zsebrudogott kézzel közeledni. Rájuk szóltam, hogy álljanak meg. Ők azonban nem engedelmeskedtek, hanem három lépésnyire jöttek hozzám. Mégegyzer rájuk szóltam, hogy álljanak meg. Ekkor Petrovics kapitány kirántotta revolverét. Szeme majd kiugrott, úgy ordította:

— Ezredes ur! — s a következő pillanatban rám sötéte revolverét. Ugyanakkor Gagovics meg az ellenkező oldalról lőtt rám. Most én is előrántottam revolveremet s bár sebesült voltam, egymásután lőttem hol az egyik tisztre, hol a másikra. Alig tíz másodperc alatt játszódott le ez egész dráma. A négy altiszt, akit ottalmanra rendeltem magam mellé, ekkor sortűzet adott s mind a két tiszt leroskadt. Petrovics kapitány halott volt, Gagovics főhadnagy súlyos sebesült. Meg kell jegyeztem, hogy a többi tiszt, aki az egész jelenetnek tanúja volt, meg se muikkant közben. Csak mikor mindennek vége volt már, jelentette Milics alezredes:

— A király meghalt!

Ugyanabban a pillanatban hallottam, amint elhangzott a vezényszó:

— Tüfenti!

Azóli tartottam, hogy katasztrófa támadhat, azért kiküldtem Milicsot, adná tudtukra a legénységnek, hogy mindennek vége már, a király meghalt. Ekkor már leroskadtam egy szédre. Kórházba vittek, ahol az orvosok kivettek belőlem két golyót, mert a másik kettő magától ment ki a bátamon. Huszonöt nap múlva épen távoztam a kórházból.

Hogy miért akarlam minden éron megtudni, vajjon meghalt-e a király? Azért mivel amíg élt, esküm hűségre kötelezett. Mihelyt bizonyos volt, hogy meghalt nem tehettem megmentésére semmit, mert valamely ellenpesszal csak céltalan vérontást idézhettem volna elő.

A trebinjei csata.

— *A halálos hadgyakorlatról.* —

Budapest, július 28.

Tizenöt magyar fiú fölé idegen föld sirhantja borul és komáromi anyáknak panaszos zokogása száll az egekbe. Az apák vad indulattal állanak a rettenetes csapás sulya alatt. Hát nem jön haza a gyerek... Nem, soha többé... Tizenöt haltak meg? Ki tudja? Azt is mondják már, hogy huszonhárom áldozata van a trebinjei csatának, a betegek meg kétszerennyi. Ime, a legények gyászos névsora. A komáromi hadkiegészítő-parancsnokságnál úgy tudják, hogy a bileki közös sirban ezek a magyar katonák nyugszanak:

3. század.

HORVÁTH ANTAL,
GAJDOS GUSZTÁV,
HOVICSKA IMRE.

4. század.

PECZER JÓZSEF,
KÓSA JÁNOS,
BALKA JÁNOS,
RADUHA GYÖRGY,

5. század.

BALOVITS MIHÁLY.

6. század.

BAUMANN MIHÁLY.

9. század.

HLATKY ERNŐ,
WILHELM JÁNOS,
KASZÁS JÁNOS,
BUDAY MIHÁLY,
ZELENÁK ANDRÁS;

10. század.

UHRIK JÓZSEF.

Magyar ember imádságos lélekkel néz a bileki sirhalom felé. Véreink a mi vérünkkel, akik ott megpihennek. Győtrelem, kínzás, szidalom és pokol volt a részük, amíg rájuk borult a kegyes sirhant. Rettenetes memento az emlékeztetük...

A vizsgálat, a legszigorubb vizsgálat folyik. Jól folyik, hiszen hirdetik felhivatalosan és hivatalosan, hogy abnormis időjárás volt, a hőmérő a koronatanu. A hőmérő igazat mond, de hol az emberséges szív igazsága, mikor napnak perzselő tüzeben eszevesztett dárídóját tartja a katonai reglama? És hol az emberi állat nemesebb lelke, mikor a halottakat otthagynva utszélnak porában, pokoli fenyegetéssel hajszolja tovább a támolygókat? Vádak ezek, rémséges vádak. Mert hihetetlen, micsoda részletei vannak a bileki csatának. Grünzweig ezredes ur elsőrangú stratégia, a komáromi ezredben ninesen párja. Mielőtt a magyar fiuk utnak indultak, ellátta őket jó tanácsccsal. Aki kidül a menetelés alatt, — ez a Grünzweig ezredes ur megnyilatkozása — azt kiköttem, aztán kurtavasat kap! Ez aztán a katona, szókimondó, bátor, kemény legény. Tudom, most is az szomorítja a szívet, hogy szavát nem tarthatja: tizenöt legényt most már nem lehet kikötetni. Kár, ugy-e ezredes ur? De a tisztok is helyrefiuk. Hat teljes órai menetelés után kezdtek kidőlni a katonák rakás-számra, mire a tisztok fölülkél húzva és kardlapozva akarták őket tovább vonzolni. Ez se használt. A buta halálnak megadták agyukat a legények. Am a halál se engeszteli ki a reglamát. A csepelieai őrház mellett egy baka ott feküdt a földön. A kapitány meglátta, le szállt hozzá a lováról. És elkezdte ütlegelni, kardlapozni a halottat. A hadnagy nem nézhette a kapitány hibávaló fáradságát, jelentette is: ez az ember meghalt. A kapitány pedig szólt: — A disznó csak szimulál. — A csatatéren ezek történetek. Vagy mondjuk inkább, ezek is megtörténtek, mert melyik szemtanu mer beszámolni teljesen arról, hogy mi minden nevezetessége van a bileki csatának...

De tudtul sok az is, amit eddig tudunk. Szégyenletes a rendszer, amelynek a szelleméből ez a katasztrófa kisarjadzott, gyalázatos a mód, ahogy a gyászos eredményt tisztí kommandó

eloztette s vérlázító, a cinizmus, amelylyel az esetet magyarázzák. Az eltussolás munkája megkezdődött már, hát ellensúlyozásul a katonai vizsgálatok megszokott szisztemájával folyják a vizsgálat a közvélemény ítélőszéke előtt. Nemzeti érdek követeli, hogy nyilvánosságra kerüljön a bileki tragédia minden részlete.

A hivatalos értesítés a bileki katasztrófáról tegnap érkezett meg a komáromi hadkiegészítő parancsnoksághoz. Az értesítés föl sorolja a tizenöt halott nevét abban a sorrendben, ahogy fentebb adjuk. Jelenti egyébként a hivatalos híradás, hogy Trebinjéből július 20-án indult el a komáromi 12. gyalogezred *Bojstijebba*, a főhadiszállásra, utközben gyakorlatot végezvén. Az egész gyakorlati menetelést három napon tervezték; az első napon 29, második napon 40, harmadik napon 33 kilométert kellett volna megtenni. Induláskor elláták a csapatokat ivóvízzel, azonban küllő hordókban is vittek vizet. A menetelés reggel 3 órától 6-ig tartott, azután kisebb gyakorlatot végeztek. Az elindulás napján Bilek közelében 53 fok C. volt a hőség. A legénységben — a hivatalos jelentés szerint — teljes folszerelés volt s így az abnormis időjárás következtében sokan kidőlték a sorból.

Ennél a hivatalos értesítésnél sokkal többet mondanak megkínzott katonák levelei. Titokban, sietve vetik papírra panaszaikat, de rövid szóban rettenetes sok borzalomról szólnak. *Bilekről* egy katona ezt írja nekünk:

Azon kegyetlenségeket, amelyeknek a híre már eljutott haza is, nem lehet hűen leírni. Július 20-ikán este a betegek és a halottak szállításával telte el az idő. Másnap, kedden volt a nagy temetés. Tizenöt bajtársunkat kísértük ki a bileki temetőbe. A zenekar játszott a temetésen, de nem az egész, mert a bandából is nagyon sokan kidőlték. Egy nagy fekete keresztet vittek a tizenöt utász-kocsi előtt, mindegyiken egy-egy koporsó volt. Egy nagy táblát is vittek a kereszt mellett, erre egyik pajtásunk gyönyörűen rárajzolta az áldozatok nevét, a nevek mellé odafestett egy katonát, amint fáradtan a sziklára dől. Kívonult az ezred és a helyőrség tisztikara is. A temetőben óriási sírba tettük a tizenöt koporsót. Itt aztán minden katona sirt, még a generális is.

A következő éjszaka leégett az egyik alezredes háza. Akár bennlakók, akár katona gyújtotta föl, ez a beszámoló volt. Másnap, 22-én Nevezinjébe vonultunk. Most már megterhelés nélkül mehettünk. A folszerelést és a borjakat kocsihoz hozták utánunk.

A katasztrófát a katonák levelei mind úgy mondják el, hogy a gyászos eredményt ki lehetett volna kerülni.

Az ezred három százada — írja egy katona — Trebinjétől alig volt néhány kilométernyire, a legénység soraihoz már is ki-kidőlt egy-egy ember a nehéz felszerelés alatt. A hőség irítozatos volt és perceről-perere emelkedett, úgy hogy a legénység tábori kulacsában lévő vizet teljesen élvezhetetlenül vált: megposhadt. Más vizet pedig, mint ami kulacsainkban volt, egész uton nem kaptunk. Mire a Trebinjétől alig 12 kilométernyire levő Mosko faluba értünk, a legénységből már nyolc ember hiányzott. Ezek a szerencsétlenek az uton rogytak össze és ott is pusztultak el napszúrásban. Ezen a nyolc halotton kívül azonban egy csomó betegedés is volt, akiket szekérre rakva vittek a csapat után. Moskóban öt pernyi szünetünk volt, azután pedig folytatnunk kellett a menetelést Bilek felé.

Az utközben meghalt nyolc katona holttestét visszazárolították Trebinjébe és eltemették. Ezekről a szerencsétlenekről nem is történik említés a hivatalos jelentésekben. Bilekbe megérkezve tizenöt ember a napszúrás következtében örjöngeni kezdett. Rottenő szenvedésük azonban nem tartott sokáig, mert a halál csakhamar megváltotta őket. Ez az a tizenöt áldozat, akikről a hivatalos jelentés beszámol. Tulajdonképpen tehát nem 15, hanem 23 ember pusztult el abban a rettenetes hajszában.

A kaszárnya udvarán hajmeresztő jelenetek játszódtak le. Egy örvész, aki már három esztendeje szolgál és most kellett volna szabadságra mennie, mikor az örjöngés kitört rajta, fellázott bajnontijével vette magát kapitányra. A kapitány menekült a dühöngő elől, akit bajtársai csak nagy fáradsággal fékezhetek meg. A szerencsétlen azonban egy utolsó erőfeszítéssel még kirántotta magát a katonák kezéből, de akkor aztán elhagyta ereje és egy pár pillanat alatt kiszenvedett.

Bilekben óriási volt a zavar a tisztek között, mikor a szerencsétlenség arányát látták.

Azonnal kiküldték az egészségügyi csapatokat a szerencsétlenül jártak felkutatására. Mikor a segélycsapat a kaszárnyába visszaért, hivatalosan megállapították a tizenöt ember halálát. Az esetnek tehát összesen 23 halottja van.

A boszniai hadtsegyakorlatok augusztus 6-án kezdődnek és a legénység remegő szívvel gondol a gyakorlat előrelátható borzalmaira, mert a forróság még folytonosan emelkedésben van és a Karszton minden kis vízárt kiapadt.

Ezt a levelet a *Neues Pester Journal* ma közreadta s mindaddig nem cátozták meg még, hogy huszonhárom áldozata van a trebinjei csatának. Adja isten, hogy a cáfolat megérkezze. A Magyarországnak egy katona ezt írja:

Hétfőn (20-ikán) reggel 3 óra 40 percekor indult a Trebinjén állomásozó 12-ik gyalogezred egyik zászlóalja a kitűzött gyakorlatra *Török és Grünaweg* ezredesek vezérlete alatt. Utóbbi ezredes — ki különben ismert brutáliságáról rettegelt törzstiszet az ezredben és e miatt már több ízben büntetve is volt — az elindulás előtti napon kurtavassal és kikötéssel fenyegette azokat, akik ki fogják a menetelés alatt dűlni. A szegény megijesztett bakák ebből kifolyólag már az elindulás előtt nagyon leverték voltak és arcukról bizonyos szomorú előérzet volt leolvasható. A 20-án reggel 3 óra 40 percekor teljes hadifelszereléssel elindult csapat délelőtti 10 óráig menetelt a hegyes vidéken; ehhez a pokoli hőség járult, mely már 9 és 10 óra között árnýékban a 36, más helyen pedig a 40 fokot túlhaladta. Tíz óra körül a harcászati összejövetéskés megtörtént, mely után minden pihenés nélkül tovább mentek és midőn a további menetelés lehetetlennek bizonyult, egy árnyékban helyen levő kútánál rövid néhány percre tartó pihenést vezényeltek. Megjegyzendő, a kútban élvezhetetlen bűzös víz volt, telve ezer meg ezer azon vízi férgekkel, melyek a hercegovinai kútaknál ösmeretesek. A pihenő után az emberek kezdtek kidőlni rakás-számra, akiket a tisztek *fülkémél huzva és kardlapozva akartak tovább vonszolni.*

Csepelica nevű őrház környékén az ezredorvos jelentette az alezredesnek a bekövetkező veszélyt a menetelés folytatása esetén, de az ezredes azt válaszolta, hogy mindegy, ha mindenki kidől, marsolni kell tovább! Itt a hőség az 50 fokot már túlhaladta s minden öt percben hulltak ki az emberek a sorból. Jellemző némely tisztnek brutális állati kegyetlenségére az itt előfordult ezen esemény: midőn az egyik baka holtan terült el a földön, kapitánya leszállott lováról, elkezdte üllégetni, kardlapozni, mire az egyik hadnagy jelentette a kapitánynak nyomatókosan, hogy ez az ember már meghalt, s erre a kapitány azt válaszolta: *A dísző csak markirozik!*

A Csepelica nevű őrházról Bilegk terjedő uton, árkokban úgy heverték az eljárt bakák, akár egy csatamezőn. Délután 1 óra tájban érkeztek meg Bilekre, amikor a csapatok száma annyira megfogyott, hogy egyes századok négy-öt emberből állottak, sőt nevétségek látvány volt, midőn az egyik százados lóháton defilozva a generális előtt, az utána jövő századot egy ember képviselte, — s a generális azt kiáltotta oda: „*Kapitány ur, kölcsönözzen magának ki néhány embert!*”

E defilénél a katonai zenekar képtelen volt játszani s a generális megfeddve a karmestert, figyelmeztette, hogy nem tudja, mi a kötelessége, mikor a csapat a lágérbe bemasirozik. A tisztek azután mitsem törődtek a szegény legénységgel, mulatozásba fogtak és csak akkor kezdtek felugrani, midőn értesültek a jelentést tevő őrmestertől, hogy a halottak száma egyre nő. Kapkodás, lóvás, futás, habozás s valódi bábeli zűrzavar következett be azután, mert annyi volt a segítségért szorultak száma, hogy azt se tudták, kin segítsenek először. Az emberek hason, arcon, háton különféle pozitúrákban heverték élettelenül ellenláb szanaszét a földön. A szomorú látványra Dragoni generális szemébe könnyek gyűltek és maga is a legerélyesebben hozzálátott a mentéshez.

Esti fél 9 óráig 15 volt a halottak száma és a lágér egy rögtönzött koporsógyárrá alakult át. Egy örvészöt fájdalomba beleőrült és kapitányát, ha félre nem urik előle, leszurja; ezután a Trebesica folyóba akart ugrani, amiben megakadályozták, míg végre a halál őt is megváltotta szenvedéseitől. 21-én temették el az áldozatokat egyszerre egy közös sírba. Tizenötöt train-kocsin, a tizenötödiket (egy káplárt) — ki egy 12. gyalogezredbeli hadnagy öcsése volt — gyászkoszin vittek. A szerencsétlen martirokat, kik szolgálatukért áldozták fel életüket s kik már utolsó napjaikat szolgálták, még csak arra sem érdemesítették, hogy az előirt

katonai szertartáson és rideg ceremónián kívül valaki egy beszédet intézett volna a sírnál, amely közönységgé a jelenlevő legénység között nagy elkeseredést idézett elő és ebbeli visszafojthatatlan felzudulásuknak halk morajban adott kifejezést. E temetés, dacára a közönységgnek, amely egyszerű, oly meghatározó látványt képezett. A 15 fekete közönségs koporsó láttára nem maradt szem száron. Meg volt hatva úgy katona, mint polgár. Csak a 12-es ezredbeli tisztek maradtak megilletődötten, de anél jobban észrevehető volt magatartásuk a lelkifurdalás és ebbeli állapotukban még a sírhoz sem mertek közeledni, hanem visszahúzóva a földre szegezték tekintetüket, mire a generális szigorúan rájuk kiáltott:

— *Zweifler Officiere voraus!*

Még egypár dobpergés hangzott el és szegény magyarjainkat átadták az örök sírnak. Állítólag másnap még négyen haltak volna meg.

A bileki kórházban, mint a szerzői lapok írják, hét súlyosan beteg katonát ápoltak, harmincöt embernek pedig szintén színtén síralkos az állapota; minduntalan megiepi őket a szivgyöres, amit a mellükre öntött hideg víztől kaptak. A katasztrófában az fájt legjobban a katonáknak, hogy a jegyvert többre dűcsültek, mint az embert. Az országot tele volt gazdátlan jegyverrel s előbb a jegyvereket szedték össze, csak azután látták a betegekhez és az elesettekhez.

A bécsi *Reichswehr*, amely nagy előszeretettel avatkozik bele minden katonai kérdésbe, mai számában vezérlőikert ír a bileki katasztrófáról. Erről a gyalázatos cikkről más helyütt szólunk, itt adunk belőle mutatós néhány jellemző sort:

Közudomású dolog, hogy a napszúrás különösen szivgyengeségben, szívelzsirosodásban és légzési bántalmakban szenvedő emberekre van nagy hatással. Amint ismeretes, a 12. gyalogezred Komárommegyéből sorozza legénységét, ahol, mint különben Magyarországon nagy részében, a pálinkaszokosság mind nagyobb mértékben terjed. A komárommegyei falvak pálinkás-boltjaiban amellet mindenütt paprikás-dobozokat láthat az ember, amelyekből az emberek, sőt a gyermekek is kanálszámra hantik a maró, erős paprikát pálinkájukba, ellopják inyüket már a legfiatalabb korban. Ez a paprikás pálinka, amelyre különben a komáromi parasztok ráfogták, hogy nélkülözhetetlen orvosság a láz ellen, bizonyára nagy mértékben okozója volt a bileki katasztrófának. Ezt a szerencsétlenül jártak boncolása is be fogja bizonyítani. Ezeknek az embereknek a szíve a sok alkoholélvezettől már előbb is volt zsírosodva s azonfelül a menetelés előtt, vagy annak tartama alatt bizonyára megint csak ittak paprikás pálinkát, ami ilyen forróságban halálos méreg. Tekintetbe veendő az is, hogy, amit azt a nagy városokban és az ipari munkálatoknál előfordult szerencsétlenségek statisztikája bizonyítja, — a legtöbb szerencsétlenség hétfőn, az átdörbészelt vasárnap után történik. A 12-ik ezred is hétfőn masirozott Trebinjéből Bilekre s ezért igen fontos volna megállapítani, hogy a napszúrás áldozatai mit és mennyit ittak vasárnap s hogy volt-e azon a napon kimaradási engedélyük.

Cakewalk-sztrájk.

Az angol táncmesterek úgy megtunták a cakewalkot, hogy nem tanítják többé.

Akik táncot tanítanak, Meg pukkedik meg bókot: Az ánglius táncmesterek Megunták a cakewalkot.

Két éve mást se tesznek ők, — Imigy panaszkodának, — Mint hóban, fagyban, mindenütt; S mindig cakewalkot járnak.

A hágerinők sorvadó És meggömbült a válluk S rettenően lázong, sajog Minden kis porokájukat.

Könyörögtek szivszagotán: „Jó lordok, búszko ladyk, Tartunk ó cakewalk-szünetet Egy fél... egy negyedévig!”

A ladyk kara így felelt: „Mi csak cakewalkot járunk!” Mig a tanárok kara így: „Akkor mi obstruálunk!”

S most az angol táncmesterek
Szálláron obstruálnak,
És úgy mégsem táncolnak ók,
Mint a ladyk dudálnak!

K. S.

Handicap.

Egy római bookmaker engedelmét kéri a rendőrségtől, hogy a Piazza Colonnán fogadóirodát nyithasson a pápajelöltek esélyeire.

A kérdés most már, hogy ki lesz
A legeslegjobb pontifex,
Ki melyik bibornokra tart,
Mert rögvést kezdődik a start.

Fut ötven-hatvan biboros,
Már egy se ifju, mind koros;
Megannyit vérszín dressz borít.
Van outsider, van favorit.

Oreglára, — hogyha mén —
Már most is kedvező a trón.
Ó egyre jön, ó egyre megy
Legbuzgóbb, — oddsa: egyre-egy.

Rampolla (a zokó Moran
Ha még megérkezik korán)
Talán nem tőr le, hogyha lut,
S nincsen kizárva, hogy bejut.

Egy s ugyanazon szfn alatt
Kettő is startol és szalad
A Vannutelli két fivér,
És mindakettő telivér.

Gotti győzelme sem kizárt;
(Zokó a francia Nisard);
Hajlékony, sima, mint a bodza,
És száza százötven az oddsa.

És hogyha kész lesz a mezőny
Mind fut majd szomjan. éhezün.
Hajrá! előre, ki merész!
Ez lesz csak a szép steep'e-chase!

x1.

FŐVÁROS

(*) **Hitközségi szubvenció.** A pesti izraelita hitközség a fővárostól 40.000 korona szubvenciót kap, mint hitkezelési segítséget. Két évvel ezelőtt a hitközség arra kérte a várost, hogy a szubvenciót hatvanezer koronára emelje föl. A közoktatási bizottság azt a javaslatot tette, hogy a város emelje föl a szubvenciót, de egyuttal valamennyi hitkezelést szubvencióját rendezze. A törvény szerint ugyanis a hitoktatásról a hitközség köteles gondoskodni, viszont a törvény kizárja a községet, hogyha egyik hitkezelésnek hitkezelési segítséget ad, a többinek is a lélekszám arányában kell segítséget adnia. Rendezni kívánta a bizottság ezeket a dolgokat, hogy valamennyi hitkezelésnek egyenlő alapon adja meg a szubvenciót. A tanács azonban a főváros pénzügyi helyzetére való hivatkozással a zsidó hitközség kérelmét elutasította s kijelentette, hogy a kérelmet nem terjeszti a közgyűlés elé. A zsidó hitközség most újabb kérelmet adott be a tanácshoz s azt kérte, hogy a főváros a szubvenciót hatvanezer koronára emelje föl. Kérelméhez mellékelte a tavalyi év zárószámát is, amely szerint a hitközségnek tavaly 25.708 korona deficitje volt. Kimutatta, hogy a hitközség több iskolát, kórházat tart fenn, el látja a főváros valamennyi iskolájában a hitoktatást, s ha a város nem emeli a szubvenciót, kötelezettségeinek nem felelhet meg.

(*) **A világitó udvar misérjál.** Egy budapesti polgár a belügyminiszternél tett panaszt, hogy Budapesten a világitó-udvarokat úgy építik, hogy azokba a földszintes lakásból is csak az ablakon át lehet kijutni. Ez a rendszer veszedelmes a közegészségügyre, mert az emelet lakók a világitó-udvarra szórják a szemetet, amelyet onnan azután senki el nem visz. De még veszedelmesebb azért, mert a betörőknek alkalmas buvóhelye, s a világitó-udvarból az ablakon keresztül könnyen bejuthatnak a lakásba. A miniszter a panaszt leküldte a fővárosnak. A mérnöki hivatal építő-csitzája most nagyon egyszerűen akar megoldani a dolgot. Elismeri, hogy a világitó-udvarokba kijárat nincsen, s a háttérjdonos nem is kötelezték arra, hogy kijáratot csináljon. A szemetet a házmesternek kell onnan elvinnie. De hogy hogyan vigye el, amikor kijáratba nincsen, azt nem mondja meg a mérnöki hivatal. Elismeri azt is, hogy a betörőknek nagyon a alkalmas buvóhelye a világitó-udvar, de ezen a mérnöki hivatal szerint nem úgy kell segíteni, hogy a világitó-udvart a házmesternek is hozzáférhetővé tegyék, hanem azt kívánja a mérnöki tu-

domány, hogy a lakó csináltasson a világitó-udvarra néző ablakokra vasrácsot, hogy a betörő az ablakon be ne mehessen.

(*) **A propeller-állomás.** Az eskütéri hid építése miatt a propeller-válla az eskütéri hajóknak a régi állomástól körülbelül harminc méternyire kell kikötöniük. A közönség több panaszt tett a hatóságnál, hogy most minden időben a szabad ég alatt kell megvárni a hajó érkezését és kikötését. A mérnöki hivatal ma azt a javaslatot tette a tanácsnak, kötelezze a vállalatot, hogy a kikötőnél ideiglenes sátorral állítson föl.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **A heidelbergi diákélet.** A Városligeti Színkör színpadán ma *Ujházi* Ede egy nagyszerű bemutatkozó előadás keretében lépett föl és játékaiknak frenetikus hatása harmonikusan illet össze a darab kétségtelen sikerével *Meyer Förster* Vilmosnak egy érdekes, értékes és poétikus darabját, *A heidelbergi diákéletet* mutatták be dr. *Márton* Miksa magyar fordításában. A heidelbergi diákok mulató, bravuroktól hangos világában egy bájos szíveható szerelmi idill játszódik le. A száz örökös herceg nevelő tanárával Heidelbergbe megy egyetemre járni. Az udvar elzárt szertartásos levegőjéből a pezsgő élet középbibe vetődve, megtetszik neki az emberekkel való fesztelen érintkezés s beanyozza első impresszióit egy kedves odaadó lány. A megismerkedés jelenete csupa meleg költészet. A herceg szívesen maradna Heidelbergben, de egy váratlan esemény visszazsoltja a székvárosba. Nehezen válik, de mégis csak enged a kötelező kényszerének. Otthon érzékenyen gondol vissza a heidelbergi napokra és mielőtt hivatalosan deszignált menyasszonyát uől venné, még egyszer és utoljára meglátogatja az ősi diákétszket. Örömmel teljes, azért mégis nagyon szomorú a herceg találkoása a lánnyal. Szerelmet esküsznek egymásnak és aztán a herceg visszamegy menyasszonyához, a hercegnőhöz, a lány pedig völégényhez, a lókupechez... Nem afféle szelős nyári élvezet végignézni ezt a darabot, amely művészen, amellet megindítóan állítja szembe a költészetet és a valóságot. Tónusa előkelő, jelenetei jól finomak, hol mozgalmassak, mindig beeseeek. A diákok fölvonulása rendkívül színes és élénk kép. Az előadás élén természetesen *Ujházi* alakítása ragyogott. Gazdag leleményességgel, művészetének örökifju varázsával díszítette föl a nevelő szerepét. Majdnem minden jelenete után zugó taps üdvözölte a mestert. *Étsy* Emilia a szerelmes leány szerepét kiváló tehetséggel dolgozta ki, *Ujházi* mellett ő aratta a legintenzivebb sikert. Részt kapta még a tapsból *Gömöri*, *Szentcs*, *Fehérváry* és *Molnár*.

** **Magyar Műszínhör.** Galó és Szalkai városligeti műszínhörében holnap, szerdán kerül színré üvencedszer *Az 1111 éves menyasszony* című tüneményes látványosság, melyet a múlt hónap óta szakadatlanul zsufozt ház előtt annak.

** **Budai Nyári Színház.** A Budai Nyári Színházban holnap, szerdán *Bisson* és *Hennequin* mulatóság bohózata. *Az új fundán*di kerül színré. A bohózat főszerepét *Fáy Flóra*, *Medgyaszay Vilma*, *Borostyán Sári*, *Réthey*, *Bartos*, *Follinus* és *Körmen*di játsszák. — *Ösüörtökön* a *Faust* operát adják, a címszerepben *Mihályi Ernő*vel; pénteken *huszonegyedik* előadása lesz az *Ezzeli menedékhelynek*.

** **Vidéki színészet.** A kispesti színházban *Szilgyi* Dezső társulata működik szép sikerrel. A napokban *Halász* Éda, a társulat jeles tehetségű baritonistájatalmára a *Madarász* került színré. A közönség a művész szép énekét és rutinos játékát tetszéssel fogadta s jutalomestje alkalmából ehalmozta ajándékokkal. *Postás Miksa* szerepében *Balla Marikának* volt szép sikere. Tetszett *Bánás* Rózi alakítása is.

** **Hangverseny Rohicon.** Rohicos Szauerbrunnban vasárnap hangverseny volt, melyen *Poppini* Olive operánékes is részt vett. Különösen nagy tetszést aratott *Sáwon* és *Delia* áriájával, melyet a fűrdőnek ar kisértevel adott elő. A hangversenyterem zsutalóság megtelt előkelő közönséggel, kik között művészt-világunk számos tagját láttuk.

MŰVÉSZET

□ **Egy veterán szobrász halála.** *Bártfán* a napokban elhunyt *Hölzel* Mór szobrász, aki főképp szobrász műemlék restaurálásával és a bártfai szobrásziskola létesítésével szerzett érdemeket.

Hölzel prágai művészakadémiából született. Iskoláit a bécsi akadémián végezte, ott ismerkedett meg *Izsó Miklóssal*. Később, mikor Konstantinápolyba készült, egy ideig Budapesten időzött *Izsónál* s a magyar mester ekkor rábeszélte *Hölzelt*, hogy telepedjék meg állandóan Magyarországon. *Hölzel* itt maradt s beállott segédnek *Izsó* műtermébe. Némcsak munkása, de jobbkeze is volt *Izsónak*. *Izsótól* megvalva, a fővárosban a művészibb kőfaragás fölvirágztatása végett nagy vállalatba kezdett, de 1878-ban a pénzügyi válság őt is elsodorta. Vidékre menekült s Fehérváron a gyönyörű kávéházát ő csinálta. Ez időtől kezdve jelelte ki nagy tevékenységét a gót stílus munkáival. *Steindl* Imre műépítész *Hölze*vel

bizta meg a máriavölgyi gót templom szobor-és faragó-munkáival, ezután a kassai gót templom restaurálásánál működött közre, majd a bártfai gót templom került sorra; utolsó nagyobb munkája az erzsébetvárosi templom szoborműveinek elkészítése volt. A tavalyi bártfai tűzvész elhamvasztotta műtermét tömérdek alkotásaival együtt. Ez megtörté az öreg művészt, szótá betegeskedett s a halál csak megváltotta szenvedéseitől. Az államtól szubvenciót bártfai szobrásziskolát fia: *Albin* és *Lajos* veszik át.

Nyilttér.

Rohitsi „Styriaforrás” gyógyviz

Gyomordaganat és görcsök,
Bright-féle vesegyulladás,
Gége- és torok-katarrhus,
Gyomor-és bél-katarrhus,
Hugycsöbetegségek,
Cukorbetegségek,
Kemény székelés,
Májbetegségek ellen.

Orvosilag ajánlva!
Főraktár Magyarországon részére:
Hoffmann József-nél, Budapest, Báthory-utca 8.

Császár-fürdő

nyári és téli gyógyhely
Prospektus ingyen és bérmentve.

(Az e rovat alatt közöltetlnek som tartalmáért, som alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

SPORT

*. **Kottingbrunnl versenyek.** A mai versenyek, habár meglehetősen sikerültek, mégis eltörpünek a bemutató előtt. A főverseny az *Urlovas verseny* volt, amely meglepetéssel végződött, mert *Hugon* erős közü lovas alatt revánsot vett eddigi legyőzőin. A mai nap általában nem kedvezett a fogadóknak mert egyik meglepetés a másikat követte. A versenyek eredménye ez:

I. **Nyeretlen háromévesek gátversenye.** Díj 3000 korona. Távoiság 2400 méter. Gróf *Caorinszky F. Herminia* (Fejes) első, gróf *Wenckheim I. Oktávia* (Williamson) második, *Silberer V. Semmeringerje* (Seybal) harmadik. Azután: *Rama* thur *Boeskey*, *Lator II Ikaros*. Totalizátor: 10: 29. Helyrefogadások: I. 50: 57. II: 60: 64. III. 50: 59.

II. **Kétévesek handicapje** Díj 2000 korona. Távoiság 1000 méter. Dréher *A. Faur mortageja* (Cleminson) első, gróf *Trautmannsdorff L. Macchiavelli* (Barker) második, gróf *Henckel A. Miracuosaja* (Baines) harmadik. Azután: *Cenci*. Totalizátor: 10: 37. Helyrefogadások: I. 50: 73. II. 50: 53.

III. **Eladólverseny.** Díj 2000 korona. Távoiság 1000 méter. Mr. *Webb Tubicám* (Huter) első. *Mautner V. Rosogho* (Southey) második. *Krausz L. Pischcsár* (Fries) harmadik. azután *Thbet*, *Sebes*, *Alte Wiesse*. *Allerweil fidel* Totalizátor: 10: 35. Helyrefogadások: I. 50: 78. II. 50: 87. III. 50: 116.

IV. **Urlovas verseny.** Díj 5000 korona. Távoiság 2000 méter. Gróf *Forgác* *I. Hugonia* (Zangen *I*) első, báró *Springer G. Viteimerje* (Peacsevich) második, gróf *Chorniszky F. Bekaja* (gróf *Chorniszky F.*) harmadik, azután: *Victoria regia*, *Mr. Jersey*, *Vanbanque*, *Gugu*, *Ignatoff*. Totalizátor: 10: 90. Helyrefogadások: I. 50: 100. II. 50: 97. III. 50: 119.

V. **Kétévesek versenyje** Díj 3000 korona. Távoiság 1200 méter. Gróf *Trautmannsdorff L. Toynadeja* (Krousl) első, *Blaskovich E. Parányia* (Leiner) második, gróf *Degenfeld J. Keringőe* (Russel) harmadik. Azután *Ortrud*, *Radius*, *Pilangos*. Totalizátor: 10: 21. Helyrefogadások: I. 50: 74. II. 50: 103.

VI. **Eladól háromévesek gátversenye.** Díj 1800 korona, távoiság 2400 méter. *Aresin-Fatton Donnerwetterje* (Poole) első, *Dreher A. Testaja* (Huxtable) második, *Egyedi L. Kintornás* a (Fejes) harmadik. Azután: *Ikaros*, *Leopard*, *Lo del loro*, *Gedacut*, *Acól*, *Cset*. Totalizátor: 10: 17. Helyrefogadások: I. 50: 67. II. 50: 87. III. 50: 153.

VII. **Nyeretlen kétévesek versenyje** Díj 2000 korona. Távoiság 1000 méter. Gróf *Fries M. Thetise* első, *Losonczy Gy. Wood Péterje* (Adams) második, gróf *Henckel A. Maritumaja* (Barker) harmadik. Ezután: *Derü*, *Revaeh*, *Sommerfriede*, *Vinga*, *Diamanta*, *Reporter*, *Bogár*, *Calderon*. Totalizátor: 10: 150. Helyrefogadások: I. 50: 207. II. 50: 119. III. 50: 94.

*. **A Stewards Cup.** *Macdonald* ma megint futott Angliában, még pedig a goodwood *Stewards Cupben*, de kedvezőtlen súlyával még helyre se tudott jutni. A versenyt az egyik favorit, *Dunbarton Castle* nyerte meg, míg a másik favorit, *Sundridge* csak negyedik lett. A részletes eredmény ez:

Stewards Cup. Díj 10.000 korona. Távoiság 1200 méter. Mr. *A. Prentice* 36 pm. *Dunbarton Castle* első, *Nabat* második, *Le Blizon* harmadik. *Sundridge* negyedik, azután *Master Willie*, *Macdonald*, *Orchid*, *Mauesin* *Sermon*, *O'Donovan* *Rosse*, *Lavungu*, *Soyseaper*, *Tippler*, *Engineer*, *Hacklers* *Pride* *Smilax*, *Indian* *Corn*, *Duke* *de* *Magenta*, *Perm*, *Wild* *Night*, *Arabi*. Fogadások: 4: 1, 20: 1 és 20: 1. Holyre: 7: 4, 5: 1 és 5: 1. 3/4-hosszszal nyerve, 2 hosszszal harmadik.

— Az anarkista bibornok. *Mathieu* angersi bibornok-érsékről, aki a pápajelöltek egyike, kedves anekdotát mesélnek. Az 1900-iki párisi kiállítást meg akarta tekinteni a bibornok is, de sehogysem tudta magát elbátározni arra, hogy miként láthassa a kiállítást anélkül, hogy ki legyen tőve örökös zaklatásoknak és megbámulatásoknak. A nagy méltóság olykor igen terhes, néha valóságos kellemetlen, ha tudniillik bibornok az ember s mint ilyen, minden léptekor hódoló üdvözléseket legyen kénytelen fogadni. Az angersi eminencia végre úgy oldotta meg a talányt, hogy teljesen átöltözött civilek s ebben az inkognitóban csakugyan nem tűnt fel senkinek, járhatott, kelbelet, amerre kénde tartotta, senki még csak meg sem fordult utána. Az első napon g-önvüri ment minden, de amikor másnap a bibornok ismét kiment a kiállításra, észrevette, hogy egy ember mindig a nyomában van. Bármerre ment a kellemetlen ember állandóan hol előtte, hol mögötte járt, tízszer is fűrészőleg a bibornok arcát tanulmányozta. A dolog kezdett bosszantóvá válni s a bibornok, hogy véget vessen az üldözöttségnek, bérkocsiba ült és a szállójába vitte magát. De amint kiszállt a bérkocsiból, majd elhült: egy másik bérkocsin vágatva jött utána az üldözője és megállította a bibornokot a szálló kapujában.

— Bocsánat, uram szabad a papírjait kérnem? — A papírjaimat? Mi szüksége arra önnek és kicsoda ön? — kérdezte a bibornok.

Az üldöző felbillentette a kabátja szárnyát s látni engedte a titkos rendőrök jevényét.

— A törvény nevében kérem az iratait!
— Nem mutatom meg... sajnálom — kötekedett a bibornok.

— Akkor letartóztatom önt!
— De miért?
— Mert ön anarkista. Arcoképt megkülönböztet O'aszországból a rendőrségnek.

De már ekkor feltedte az inkognitóját a bibornok, mire a detektíven volt a bámulat sora.

— Ezer bocsánat, Eminence, ... ha sejtettem volna, ... de ilyen polgári ruhában ... és borított area valóban hasonlít ... bocsásson meg.

— Ön csak a kötelességet teljesítette! — felelte a bibornok mosolygva és immár nyugodtan mehetett vissza a kiállításra.

A szálló előtti jelenetet természetesen sok kíváncsi nézte végig s így aztán a lapokba került a dolog. Némely lap hangsúlyozta, hogy a bibornok illetlenséget követett el, amikor polgári öltönyben járt ... csak nem akart kalandokat bá szólni Párisban? Amikor a bibornok visszautazott a rezidenciájába, a vonalon, természetesen még egyre civilek, szóba állt egy plébánossal, aki nem ismerte a bibornokot.

— Mit szólnak önök, papok a bibornokukhoz? — kérdezte a bibornok.

— Hát, furcsa, furcsa — felelte a plébános; — de tetszik tudni, én nem neheztelek a bibornok urra. Elvégre ő is csak ember, én különben mindig civilekben megyek Párisba szórakozni.

— Alkohollista állapotok. Régóta ismert dolog az, hogy az állatok között sok az alkohollista. Párisban egy fanatikus állatvédő most indítványt tett, hogy az állatokat is be kell vonni az alkohollisták egyesületekbe, ha csak nem akarjuk, hogy szemünk láttára pusztuljanak el. Ez mindenesetre tuizott dolog, de annyi bizonyos, hogy például az elefánt minden alkalmat felhasznál, hogy lerészegedjék. Megfigyelték sokan, hogy az elefánt gyakran betegnek tette magát, csak hogy valami pálinkát élvezzék. Az ázsiai népek másképp fogják fel az állatoknak ezt a gyengeségét; nem akarják leszoktatni, hanem még inkább elősegítik őket az alkohol élvezésben és hasznot húznak belőle. A négernek például úgy fogják a májot, hogy pálinkát adnak neki, mire lerészegszik és így könnyű szerrel megfoghatják. Waasy angol kutató szerint a jó a legszenvedélyesebb ivók egyike. Ha valahogy sörgyárba vagy pálinkafőzőbe kerül, megiszik minden szeszes italt, amibe csak hozzátér.

— A zsebmetszés módjai. Egy amerikai detektívönök érdekesen írja le, hogy a zsebtolvajok milyen módon zsebelik ki a gyuanulán áldozatot különösen nagyobb néptömegekben. A zsebtolvajok tolvajlásai véghezvitelében rendkívül óvatosan járnak el s ebben megállapított szabályokat követnek. Működésük helyéül leginkább a túltömött utcai vasuti kocsiak és közlekedési végpontokat választják. Legkevesebb két tolvaj van mindig egy helyen, de sokszor hatan is működnek együtt. Sokszor előfordul, hogy két tolvaj óriás verekedést rendez és a körülöttük összesereglett emberek addig társalkoznak kihasználva. Egy nadrágszab vagy egy kabátseb kifosztása egy kis ügyességgel sokkal könnyebb, mint ahogy azt gondoljuk. A tolvaj a kiszemelt áldozat nadrágszabát, kinek figyelme mással van elfoglalva, a nyílástól egy hüvelyknyire a beléslél fogja meg és az egész zsebet kifordítja; egy belső kabátseb kifosztásánál pedig a tolvaj a kifosztandót akképpen löki meg véletlenül, hogy a kabátzárny egy kissé elrebillenjen, amikor is a meglököt a zsebbel ellenkező irányba néz s ebben a pillanatban a zseb már üres. A gyakorlott zsebmetsző minden nehézség nélkül kibuz egy nyakkeendőtt, bárhogy is meg van erősítve biztosító tüvel. A zsebmetszőknek a nagy városokban valóságos iskolái vannak. Tíz év előtt Londonban lefedett fel egyet a rendőrség. Ez az iskola egy teremből állott, amelynek menyezetére teljesen rendes férfi vagy női ruhába felöltözött bábuk voltak egy-egy drótra felakasztva. A zsebkéni és a rubák ráncánál élesbangu csengtyük voltak

tanácsosabbnak vélte, ily helyzetben ajánlani magát.

— Tehát ma este a színházban.

Huszadik fejezet.

Igyenelődés volt. Kivilágítás, ének, taps, amely a csillagokig hatott. Aglae asszony a község költségén egyenesen Modicából jött el, hogy Pio Nono himnuszát és más alkalmi költeményeket szavaljon. Amikor Nini báró így meglátta, görög kosztümben és isten különös adományával, úgy érezte, mintha az általános izgatottságban könnyek tolnának szemébe, és kiabált a lehangosabban, miáltal magában mormogta:

— Ezer menyki! Még ma is szép asszony! Szerenese, hogy nincs itt a feleségem.

A kint rekedtek, akik hiába tolongtak, nem tudtak bejutni, végre nagy zajjal eltávoztak és lármájukra mindenki, aki színházban volt, kiszaladt a pisera és a primadonna Pallante ural egy megugban vesződhettek a zászlokkal. Egy-szerre nagy tömeg esdült össze, amely úgy dagadt, mint egy folyam. Roppant láрма támadt, amely a sötétben és a zavarban fenyegetően hungzott. Margaroné Nicolo, Zacco, a fiatal Neri, a rend barátai mind, kikiabálták a torkukat:

— Gyertyát hozzanak, hogy lásson az ember valamit és szerencsétlenség ne történjék!

A tömeg csak folyást kiabált. Aztán le-hömpölygött St. Giovanni utcán. Pecu-Pecu kocsmája előtt mindenféle föt étel állott, a tömeg összetört az edényeket. Santo Motta, aki itt úgy érezte magát, mint otthon, úgy kiabált, mintha részeg volna, a sor törött füzék és tál láttára.

— Barmok! Bestiák! Miért nem eszitek meg inkább ezt az isten adományát?

Csaknem összetiporata dühében a tömeg. Giacalone és mások azt ajánlották, hogy törjék be a templom ajtaját és vigyék a szentet környezetben, a nagyobb hatás kedvéért. Igen és nem. Káromkodás és öklözés a sötétben, a szentélyben. Az asztalosmester felmászott a toronyba és úgy verte a harangot, mintha örült volna. A

felvartva és a zsebtolvajjelöltnék arra kellett iparkodni, hogy megközeítve a bábuk bármely oldalról a zsebeibe rejtett különböző dolgokat úgy vegye ki, hogy a csengtyük meg ne szalajjanak. Az óráláncok elszedésénél a tolvajok egy éles vágógépet használnak felhüvelyk hosszú éllel. A szeszmá a tenyérben van elhelyezve csak a penge jön ki a késből, s ezzel két vágással levágja a láncot, ha az egy negyed hüvelyk vastag is. A zsebmetszők áldozatai rendszerint az elmélyedten haladó egyének, míg a körültekintőt soha sem támadják meg.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Az állam és a szövetkezetek. A budapesti kereskedelmi és iparkamara panaszt emelt amiótt, hogy a vácoi ipari és gazdasági szövetkezet az ország-némák vácoi intézete 1903. évi bórneműszükségletének a szállítást is elvállalta. Panaszára a kereskedelemügyi miniszteről azt a választ nyerte, hogy a szövetkezet a szállítást csak azért vállalta el, mivel a nevezett intézet a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásával a szövetkezet tagjainak sorába belépett. E leírásra a kamara újabb fötérjesztéssel felelt, amelyben tüzetesen kifejtette, hogy állami intézetnek mint tagoknak a szövetkezetbe való belépése egyrészt magával a törvényvel, másrészt pedig az iparosok és kereskedők jogos érdekeivel merőben ellenkezik.

Utal e részben a kamara a kereskedelmi törvénynek a szövetkezet fogalmát megállapító 223. §-ára, amelynek értelmében: szövetkezetnek azon társaság tekintetik, mely tagjai hitelének, keresetnek vagy gazdálkodásának közös üzletkezelés mellett, illetőleg a kölcsönösség alapján való előmozdításra alakul. Eme törvényes meghatározás szerint a szövetkezet tagjai csak egyazon vagy rokonszakmában működő iparosok, kereskedők vagy gazdák, illetve szegényebb sorsu fogyasztók lehetnek, mert csakis ezek közt lehet szó érdékközösségről, kölcsönösségről, közös üzletkezelésről és az egymás támogatása céljából szövetkezetbe való tömörítésről. De nincs meg ez az érdékközösség egyáltalán az említett kis-exisztenciák s másfelől az állam között és így nincs is meg a jogosultsága annak, hogy a szövetkezetek kebelében maga az állam vagy ami ezzel azonos, valamely állami intézet mint tag, valóban az abban mint támogató szerepeljen. Hivatkozik továbbá a kamara a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről szóló 1893. évi XVIII. t. c. 12. és 18. §-ára amelyek szerint a szövetkezeti tagok a szövetkezet üzletnyerésében részesednek és ugyanezen törvény 15. §-ára, amelynek értelmében a tagok a szövetkezet kötelezettségeiért üzletrésziük ösztürös, sőt tiszteszer értéki felelősek, és nem tartja az állam hivatásával összeegyeztethetőnek, hogy magánjellegű üzleti vállalkozásokban aktíve vagy passzíve résztvegyen, hogy ilyenekből üzleti haszonra tegyen szert, vagy éppen hogy ily révén az adózó po garok pénzéből lefedendő anyagi veszteségei támadjanak, aminek pe-

lárma és a harangzó egészen Alieig hatott, a Monte Lacroig, mint egy orkán. Az egész helységben mindenféle gyertyával, mécesel szaladgáltak az emberek — a világ vége. Hirtelen, mintha jelszót boesattott volna ki, a tömeg orditozva a sánok felé ment, amelyek mögött a vezérek voltak. Mendola, Margaroné Nicolo, meg a kanonok, aki szantszándékkal a forgatagba vetette magát, hiába kiabáltak:

— Megálljatok! Megálljatok!

Zacco báró, akinek már nem voltak oly jó lábai, mint azelőtt, jobbra-balra szórta az ütleteket, hogy ezeket a bolondokat észreterítse.

— Hé! Mit eszelezzünk! ... Lassabban, uraim! ... Ne csináljunk bolondot! Az ily dolgoknál nem tudja az ember, hol kezdje ...

Ahogy sokan a bujtogatóknak szót fogadva, betörték a templomajtókat, hogy ünnepeljék a szenteket, úgy tolongott most a csöcselék Motta mester raktárá felé. Azt beszéltek, hogy még a padlás is tele van.

— Egy ember, aki oly szegényen jött a világra, mint Jób, és most felült a magas paripára és esküdtt ellenségé lett a szegényeknek és a liberálisoknak!

Kövekkkel, botokkal felfegyverkezve neki-mert a tömeg az ajtókat és minden kődobás úgy hangzott, mintha ágyúlövés volna. Hallani lehetett Brasi cernahangját:

— Uram! Nincs többé vallás! Nem akarnak tudni sem keresztényekről, sem szentekről! Azt akarják, hogy mindannyian éhenveszünk!

Az örült kavardásból rémes kiáltások hal-latszottak, amelyek megfagyasztották az emberben a vért. Santo Motta vérezve és féltőlra verve a földön hentergett és a raktár ajtaja mellett kis helyet szorított magának. A jobb érzésűek szintén kiabálva visszaszorították a zajongókat. A kanonok az ablak rácásába kapaszkodva beszélni akart a csöcselékhez.

(Folytatása következik.)

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irtá: GIOVANNI VERGA

(87)

Most Jozefine asszony szólalt meg: — Micsoda beszéd ez? ... Bocsásson meg, hogy beleavatkozom a maga dolgaiba, de hiszen rokonok vagyunk ...

— Én is azt mondom. Rokonok vagyunk! És jobb, ha megegyezünk ... ilyen időkben! ... Nini báró feléje nyújtotta kezét.

— Az ördögbe ... Ostobaságok ... Aztán, időnkint feleségére nézve, egészen kigombolkozott ...

— Jőjjön ma este a színházba a himusz éneléklésére. Mutassa magát velünk együtt. A kanonok is ott lesz. Azt mondja, hogy nem vétkezik, mert hiszen a pápai himusz az ... Aztán majd beszélünk ... A zsebbe kell dugnunk a kezünket, kedves barátom, adakoznunk és ajándékozunk kell. Látja?

— És meglóbálta a pincekulcsokat a levegőben. Az öreg asszony, aki minden szót figyelmesen hallgatott, bár senkisémet ügyelt rá, elkezdett makacs, gyerekes haraggal morgolni; a nyakán megdagadtak az erek és az arca kékes-vörös lett. A láрма megint megújult. A menyé és a fiaegyszerre rivaltak reá; a szegény asszony még jobban iparkodott kiabálni, dühöngve mozgatva fejét. Rosario is előrohant, piszkos kezeivel tépve szürke, fésületlen haját és szintén fenyegette a benuit asszonyt.

— Nézze csak az ember! Olyan mérges lett, mint egy vörös samár! Hát mi a baja? Ugy zabál, mint egy farkas.

Rosario csak lármázott tovább. Zacco báró

járadékok gyengébben, külföldiek ellenben változatlanul jogyoztek. Vasuti részvények forgalmán kívül voltak. A tőzsdé dő második felében a vasuti részvények valamely emelkedtek. Az üzlet általában a konzolok londoni emelkedésére szíárd volt, csekély forgalom mellett. Utimópénz 3 1/2%, Magánleszámitólas kamatláb 3%.

Berlin, július 28. (Zárlat.) 4 1/2%-os papírjárdék 102.80. 4%-os osztrák aranyjárdék 102.80. Elbavógi vasut vasut 102.80. Kácsi-örszék vasut 102.80. Bécsi váltóár 85.15. Magyar vasuti beruhásai kölcsön 187.25. Alpesi bánya részvény 187.25. Disconto-Commandit 187.25. Alkalmos vállamosági Eüison 178. —. Gelsenkircheni 185.80. Laura-kohó 210.60. 4 1/2%-os ezüstjárdék 102.80. 4%-os magyar arany járdék 101.60. Osztrák hitelrészvény 208.25. Déli vasut 17.60. Károly-Lajos vasut 17.60. Orosz bankjegyek 216. —. 4%-os új orosz kölcsön 17.60. Török dohányrészvény 17.60. Olasz járdék 17.60. Magyar hitelbank 17.60. Dynamit Trust 143.80. Harpeni 181.25. Az irányzat gyengült.

Berlin, július 28. (A Budapesti Napló tudósítójának átirata.) Késő forgalom 4%-os magyar aranyjárdék 102.80. Magyar koronajárdék 99.90. Osztrák hitelrészvény 208. —. Osztrák-magyar államvasut 143.10. Déli vasut 17.60. Eszaknyugati vasut 17.60. Elbavógi vasut 17.60. Orosz bankjegy készpénz 216. —. Buschtiehradi 17.60. Orosz bankjegy 17.60. (Üllö.) Lombard 17.60.

Páris, július 28. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut 713. —. Új török konzol 32.27. Egyiptomi járdék 106. —. Osztrák Lánderbank 440.50. Párisi bankrészvény 30%-os francia járdék 97.45. 4% spanyol járdék 80.80. 3% új törlesztés járdék 67.95. Crédit foncier de France 12.74. A pesi bányarészvény 4% 1890. román kölcsön 89. —. Görög kölcsön 1890. Váltó Olaszországra 1/2% — pari. Váltó Amsterdamra 206.18. Váltó Brüsszélre 1/2%. De Beers 503.50. Chartered 63. —. 5% bolgár kötelezvény 418. —. Magyar aranyjárdék 101.60. Déli vasut 84. —. Váltó Londonra 251.35. Osztrák aranyjárdék 103.40. Török sorsjegy 128.75. Meridional vasut 4% olasz járdék 102.30. Utimópénz bank 588. —. 3 1/2%-os francia járdék 69.00. Osztrák földhitelezintézet 17.60. Déli vasuti elsőbbségi kötvény 323. —. 4%-os 1896. román kölcsön 99.25. Dohányrészvény 392. —. Váltó Bécsre 104. —. Váltó német piackora 122.08. Rio 11.62. East Rand 172.50. Randfontein 69. —. Magyar Jelzálogbank 553. —. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, július 28. (Zárlat.) 4 1/2%-os papírjárdék 102.80. 4%-os osztrák aranyjárdék 102.80. 4%-os magyar aranyjárdék 101.75. Osztrák hitelrészvény 208.60. Osztrák-magyar államvasut 143.20. Eszaknyugati vasut 17.60. Buschtiehradi vasut 17.60. Londoni váltóár 203.75. Bécsi bankjegyet 121.10. Villamos részvény 126.50. 3%-os magyar aranykölcsön 88.70. 4 1/2%-os ezüstjárdék 102.80. Osztrák koronajárdék 101.20. Magyar koronajárdék 99.90. Osztrák-magyar bank 114. —. Déli vasut részvény 17.60. Elbavógi vasut 106. —. Bécsi váltóár 85.175. Párisi váltóár 81.05. Unio bankrészvény 17.60. Alpesi bánya részvény 87. —. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, július 28. (A Budapesti Napló tudósítójának átirata.) Arlovamok januárja. Eső forgalom Osztrák hitelrészvény 208.30. Német bank 102.80. Disconto 187.50. Berlini kereskedelmi bank 187.50. Gelsenkircheni 185.80. Harpeni 180.75. Laura-kohó 210.60. Olasz járdék 17.60. Hilbernia 17.60. Az irányzat gyengébben.

Hamburg, július 28. (Zárlat.) 4 1/2%-os ezüstjárdék 100.60. 1890. sorsjegy 155. —. Déli vasut 17.60. 4%-os Osztrák aranyjárdék 102.70. Osztrák hitelrészvény 208.25. Osztrák-magyar államvasut 143. —. Olasz járdék 103. —. 4%-os magyar aranyjárdék 101.75. Az irányzat gyenge.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Július 28. A sertésáru iránzata a lanyha.
A) Hízó sertések áru: I. A) Magyar elsőrendű. Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) 104-106 fillérg. Öreg közep (páronként 300-340 kilogramm terjedő súlyban) 102-104 fillérg. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 110-112 fillérg. Fialat közep (páronként 251-320 kilogramm terjedő súlyban) 110-112 fillérg. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 108-110 fillérg. II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) 108-110 fillérg. Közep (páronként 240-260 kilogramm súlyban) 106-108 fillérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 104-106 fillérg. III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 110-112 fillérg. Közep (páronként 250-320 kilogramm terjedő súlyban) 108-110 fillérg. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 106-108 fillérg. IV. Romániai eredeti (Stachi). Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 108-110 fillérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 106-108 fillérg. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 290 kilogramm felüli súlyban) 108-110 fillérg. Közep (páronként 240-260 kilogramm terjedő súlyban) 106-108 fillérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 104-106 fillérg.
Sertésáru a 1903. július 26. napján volt készlet 46.523 darab. — 1903. július 27. napján felhajtá-

toft 130 darab. — 1903. július 27. napján elszállított 502 darab, 1903. július hó 28. napjára maradt készletben 46.151 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Julius 28. —

Kinevezés. A pécsi itélőtábla elnöke Horváth Tivadar nagykanizsai lakost a pécsi itélőtábla kerületbe díjtalan joggyakoromkát nevezte ki. — A rimaszombati pénzügyigazgató Zatroch János nagyrözei díjtalan adóhivatali gyakorlatok a tornyai adóhivatalhoz díjtalan gyakorlatok nevezte ki. — A földmivélségi miniszter Rösler Károly gazdasági egyesületi igazgatót Vasvármegye közigazgatási bizottságába közgazdász előadóvá nevezte ki. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Topalovics János tanítót az algyői állami elemi nepsiskolához rendes tanítóvá kinevezte.

Megbízás. A földmivélségi miniszter a sziszeki folyam-mérnöki hivatal vezetésével Bukovica Antal főmérnököt, a mitrovcei folyammérnöki hivatal vezetésével pedig Ré66 Mór főmérnököt megbízta.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Juhász Károly nagyikindai állami főgimnáziumi tornatanítót az erzsébetvárosi állami főgimnáziumhoz helyezte át.

Pályázat. A budapesti I. kerületi főgimnáziumot tanári állásra augusztus hó 20-ig lehet a folyamodásokat benyújtani.

TÁJÉKOZTATÓ.

Liebig-féle Nélkülözhetetlen minden konyhában.

Jobbítja a levest, mártást, főzeléket stb.

hus-kivonat.

A legjobb húsleves gyors elkészítése.

Cimntibusokban, új, célszerű csomagolás, kis mennyiség, azonnal katonák, vadászok, turisták és sportembereknek nélkülözhetetlen!

Napirend.

Napló: Szerda, július 29. — Róma-katolikus: Márta. — Protestáns: Márta. — Görög-ország: (július 16.) Atenege. — Zsidó: Ab. 5. — Nap két: 4 óra 19 percek. — Nyugszik: 7 óra 21 percek. — Hold két: 19 óra 25 percek roggel. — Nyugszik: 9 óra 56 percek este.

A horvát miniszter fogad délután 4 órakor. A képviselőház előadó fogad 9-10-ig. Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva van d. e. 9 óratól délután 1 óráig. Országos képtár az Akadémiában délelőtt 9-1 óráig. Iparművészeti múzeum az Üllői-úton. Nyitva 9 óratól délután 5 óráig. Közlekedési Múzeum a Városligetben nyitva d. e. 9-10 12 óráig. Mezőgazdasági múzeum (Kerepesi-út 72.) d. e. 9-10 1 óráig. A földtani intézet múzeuma (Stefánia-út 14.) Nyitva délelőtt 10-1 óráig. Belépődíj 1 korona. Az Akadémia Goethe-szobája nyitva délelőtt 10-12-ig. Nyitvaos könyvtárak zárva vannak. A kereskedelmi és iparkamara könyvtára (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig. A fődolgozó könyvtár (Károly-kerület 28.) mindennap nyitva van, kőznapokon délelőtt 9-1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9-12-ig. Az aquincumi ásatások és múzeum. Megtekinthetők egész nap III. ker. Ó-Buda, Külső-Szent-Endrei-út. Helyierdekű vasut a Pálffy-terről. Egyetemi füvészkert az Üllői-úton délelőtt 7 óratól 12 óráig és d. u. 3 óratól 8 óráig. Mentőegységek helyisége a Markó- és Sölyom-utca sarkán, reggel 8 óratól este 6-ig. Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. igazgatóság, kereskedelmi szaknyelvtára, tudnoko-osztálya és keleti mintatára V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 6 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemförténet-gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés iróváltásait is eszközölt) a vár-síligeti iparcasokban (vasár és ünnepnapokon is) nyitva délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvényársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelelése. — Budapest, július 28.

Az angliai depresszió Közép-Európa felé nyomult, melynek következtében a dényugati maximum visszamaradt.

Európában az idő melegebb lett és eső minden országban előfordult.

Hazánkban a keleti és déli megyékben voltak esők, melyeknek mennyisége az északi keleti Körpártban 15 mm-t is tett; a dényugati megyékben pedig kisebb zivatarok jelentektek. — A hőmérséklet emelkedett és a felhőzet változó.

Küldés. Melegebb idő várható, helyenkint esővel vagy zivattal.

Vizárlás.

	Jul. 28. 27.	Jul. 28. 27.	Jul. 28. 27.	Jul. 28. 27.
Inn Duna	Schrding 1.85 2.18	Tisza	M-Sárga 0.32 0.18	
	Panna 2.59 0.80		Tokohas 0.43 0.18	
	Linz 0.20 0.43		V-Namény 0.06 0.12	
	Bécs 0.47 0.47		Tokaj 0.13 0.12	
	Porosny 0.72 0.70		Tiszaföldvár 1.36 2.49	
	Komárom 2.50 3.49		Csongrad 1.76 2.43	
	Budapest 3.30 3.80		Balatonudvari 1.36 3.87	
	Paks 2.94 3.49		Szeged 3.80 4.93	
	Mohács 6.14 6.33		Tökös-Bécs 0.93 3.05	
	Gombos 3.69 5.65		Tibol 4.74 4.28	
	Ujvidék 4.89 4.42		Óndava 0.16 0.62	
	Pancsova 2.52 3.54		Topolya 0.40 0.5	
	Osrova 4.59 3.49		Bodrog Zemplén 1.44 0.5	
Móra	Magyarfalva 2. — 2.84		Sajó Zsolca 1.90 0.5	
Vág	Zsolca 1.80 2.60		Hernád H-Német 0.77 0.5	
	Trencsén 1.54 2.05		Berehöz 0.52 0.5	
	Eszék 1.61 3.49		B-Ujfalva 0.11 0.49	
Rába	Sz-Gothárd 0.33 0.5		Causca 0. — 0.5	
	Sárvár 0.19 0.11		N-Várd 0.20 0.16	
	Győr 4.28 4.30		Belenyos 0.30 0.5	
Dráva	Pottau 0.98 1.05		Tenke 0.78 1.16	
	Zákány 0.82 0.80		Gurahony 0.29 0.5	
	Bárcs 1.68 0.19		Borsjenő 0.54 3.83	
	Eszék 2.02 1.14		Béka 0.60 4.42	
Mura	M-Szerdah 0.50 0.5		Gyoma 1.38 3.20	
Száva	Zágráb 0.50 0.5		Maros Gy-Péhház 0.24 0.5	
	Szilok 0.10 3.05		Branyos 1.22 2.80	
	Mitrovics 0.50 4.44		Arad 0.18 1.78	
Szamos	Deés 0.05 0.5		Mákó 0.12 1.43 2.76	
	Szatmár 0.10 0.5		K-Székely 1.57 0.05	
Kraszna	N-Majány 0. — 0.5		Temes Kiszely 0.94 0.5	
Latorca	Munkács 0. — 0.5		Temevár 1.18 0.5	
Laboreca	Homonna 0.62 0.5		Buckerek 1.19 0.5	
Úg	Ungvár 0.62 0.5			

Biztos gyógyulást keresőknek

kik bármily nemi betegségben szenvednek

mint hügyes és hólyagbajok, hügyeszekültek, vizelet zavara, éjjeli magömlések, sebek és bujkoros bántalmak (gyphilis) az erőteljes utóhájként fellépő idegbajok, korai férfierő gyengülés, bármily borküszöcs, stb. nékndi fehérfolyás, mely békés, gyors és gyökeres gyógyításra, szigorúan tudományos és lelkiismeretes gyógymóddal járva legjobban ajánljuk

Dr. Garai Antal

v. cs. és kir. osztály orvos országos hírdő és legregőbb 30 éve fennálló rendelő-intézet

Budapest, VI. ker., Andrássy-út 24. sz.,

Rendelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Idült hügyes és hólyagbajok vizsgálata villamos hügyesóttörő segélyvel.

Videóké levelekre kimerítő választ és szakorvosi tanácsot nyerne, gyógyszerrekl. gondoskodva lesz. Titok tartása biztosítva.

Nőknek külön várterem.

AZANKER

élet- és járadékbiztosító-társaság.

Magyarországi vezérképviselő: BUDAPEST, VI. ker. Deák-tér 6. szám (Anker-udvar), a társaság saját házában. Alapítottak 1858.

Összes vagyon 153 millió korona
 Biztosítási állomány 516 millió korona
 Eddigi kifizetések 248 millió korona

A nyereségresztelések biztosítottak 1902-ben a vegyes és halál-esei biztosításoknál A osztlékért szerint, az évi biztosítási díj 25%-át kapták készpénzben kifizetve. A vegyes és takarékpénztári biztosításoknál B osztlékért szerint (évenként emelkedő osztlék) az összes — biztosítási tartamon keresztül befizetett — díjak 3%-os, illetőleg az évi díjak

3 év, 4 év, 5 év, 6 év, 7 év, 8 év után 9 év után
 9%, 12%, 15%, 18%, 21%, 24%, 27%

fizetettől kis kézpénzben.

Előnyös kiházasítási és vegyes biztosítások.

Jutányos díjak. — Kedvező feltételek. — A képezhető legnagyobb biztonság. Prospektussal és felvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselő, valamint a társaság ügynökei.

UJ Kataphorese UJ

gyógymód

IDEG ÉS NEM

BETEGSÉGEK

radikális gyógyításra legjobban ajánljuk

DR. MITZGER

kiváló gyógyhatásairól elismert intézetét Budapest, VI., Teréz-körút 44. I. em.

Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán a honorárium teljes gyógyulás után fizethető.

Nyári lakásokban

egy a betegségekre, valamint az egészséges fenntartásra a Guttmann-féle szobahűtő, legújabb elrendezésű szoba-clouetek, csielőlékek és pots de chambre nélkülözhetetlenek!

A monarchia legnagyobb üzlete ezen külön Clouet-papír, papír-szerkenyék, bidet, egészségügyi kőpénz-ek stb.

Guttmann L. Budapest

cs. és kir. szab. clouet-gyár

IV. Városház-utca 2.
 Kossuth Lajos-u. sarkán.

Az osztrák-magyar THERMOPHOR-vállalat vezérképviselője

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Váldó csak ezen válfajgyárral. Övökodjunk az utánaosztól!

Színházak, szórakozó helyek.

FŐVÁROSI NYARI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. július hó 29-én.
Az újfundlandi.
Énekes boház 3 felvonásban.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

VÁROSLIGETI NYARI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1903. július hó 29-én.
Ujházi Ede vendégfelléptével.
A heidelbergi diákélet.
Víg színmű 3 felvonásban.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

Ős-Budavára

Nyitva d. u. 6 órától reggeltől 4 óráig.
Ma szerdán, július 29-én.

Fényes kivilágítás.

MORCASCANI

A nagy variété-színpadon fellépnek:
a kreol nő-bartionista, az amerikai énekesnők csillaga.

The Georgia Piccanninies,

négyszemélyes csapat. A szezon legnagyobb érdekessége.
Miss Ravensberg, az álmodandó kedvelt angol esztétika, Jeanette Bonc nemzeti énekesnő, Sisters Perry, The 4 Bonford's zenei csoport, a Schenk Marveill akrobata csoport és a többi új nagyszabású attrakció.

Folies Comiques

Ein kritischer Punkt, mulatózó új német boház és Steinhardt az 6 érdekes, új színdarabjaival.
Pályók és tülselyek az esti torlódás miatt előző váltatták.
Kezdeté 8 óráig.

Kedvezményes jegyek a városi kasszában kaphatók.

Szimfonia hangverseny.

Prof. Wiesenhaupt II. karmester.

Szerda, 1903. július 29-én.
Eloffás a Szt-Lukácsfürdő dunaparti nagyvendéglőjében

I. Erred induló	Kreos
II. „Carneal in Rom”, nyitány	Strauss
III. Adám keringő a „Madarász” c. operából	Zeller
IV. P. raphraus a „Frühlingsszeitel” c. daraból	Becker
V. Magyar népdalok egyvelege	Blaizer
VI. Fidello nyitány	Böckhoven
VII. „Waldreutrit”	Wagner
VIII. a) Andante cantabile II-ik op.-ből	Tschalkowsky
b) Intermezzo aus „Nina”	Delibes
IX. Fantázia a „Salkingeni trombitás” c. operából	Nossler-Nikisch
X. Phaedra nyitány	Mussinet
XI. „Szerecsák”	Jambor
XII. A „Bajazzo” bevezetése	Leoncavallo
XIII. Balizetona „Gioconda”-ból	Ponchielli

Virágnyelv.

Minden ismert virág jelentősége meg van írva ebben a könyvben, melyet szerkesztője a legjobb keleti forrásokból állított össze. Ára szines kötetben 90 fill. Az egész előzetes beállítására 3 úveg 8 K-., 6 úveg 15 K-., 12 úveg 28 K. Továbbá 25 egész 600 lites hordokban különböző évjáratu valódi utadalmi szilvrium. Kimerítő jellegű kértmányok. Horvát szilvriumkivitelit társaság Hinkó Kaufmann & Co. Zágráb, Horvátorsz.

Szállítunk utánvétel a monarkia minden Állomására költésgmentes csomagolással
legújabb régi horvát utadalmi szilvriumot.
3 úveg 8 K-., 6 úveg 15 K-., 12 úveg 28 K.
Továbbá 25 egész 600 lites hordokban különböző évjáratu valódi utadalmi szilvrium. Kimerítő jellegű kértmányok. Horvát szilvriumkivitelit társaság Hinkó Kaufmann & Co. Zágráb, Horvátorsz.

Kitünő találmány!

Célszerű és kényelmes

az új találmány, szabadalmazott

FÉRFI-ING,

melynek nyakbővege magát szűkebbre vagy bővebbre szabályozdik. Kizárólag a vállalkozóknak a legkedvezőbb minőségben: Tartós jó kiforrható komény, sima, vagy redős mellél Ft 2.25 — 2.75 más, belsejébe vagy nyakát mellél Ft 2.50 — 2.75 Azonkivül mérték szerint minden testző kivitelben készíthető. Megrendelésnél kérjük a pulár számát megadni. Továbbá: Különlegességként francia és angol urt dívtárcikk, valamint bel- és külföldi kárpokokban. Aranykérték szívesen szolgálnak. Íg meg nem felelő árut kiszerelünk vagy kívánatra a pénzt visszadjuk.

A nyári időnyre különösen ajánljuk színes francia bathing-einket darabá 3 Ft 20 kr.

Vétes és Sebestyén

cs. és kir. szab. főbörnemű-készítő Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

Fogpiszkáló

cikkét minden legűsőségben, mint legelső forrás legutányosabban szállít

LÁNG M. A. és Társa, BUDAPEST, VI., László-utca 12.

Nagyban szállítás kereskedőknek!
!! Postacsomag szétküldés is !!

Dr. RENNDR

vizgyógyintézete

bejáró betegek részére.

Budapest, VII., Valero-utca 4. (Telefon 555).

Az intézetben gyűgykezelés alá vételnek: Almatianág, szédülés, fejfájás, valamint minden ideg- és gerinobajok, gyen geségi állapotok, időségi szivbántalmak, a gyomor és belek rendbessége stb. Gyűgyeszközök: A vizgyűgytómó-összes előírásain kívül, szennavas fürdők (szivjavások számára), fényfürdők (olajszékák és csuszó bántalmaknál), az elektromosság minden faja, masszáz stb.

Kívánatra prospektus. — Árak mérsékelték.

Az ATHENAEUM részv. társulat kiadásában megjelent:

GYAKORLATI SZAKÁCSKÖNYV.

Irta gr. Festetich Andorné. Ára 2 kor.

KÉPES PESTI SZAKÁCSKÖNYV.

Irta St. Milaire Jozsef. XXIX. kiadás. Gondosan átdolgozta és bővítette Wiesner Emil konyhafőnök, az orsz. népképző-egyetemnél főiskolájának tanára. Ára kötve 4 kor. Ugyancz német nyelven is kapható 4 koronáért.

VALÓDI SZEGEDI SZAKÁCSKÖNYV.

1000-nél több ételkészítési utasítással. Irta Rézi néni. Ára kötve 4 kor.

LEGÚJABB!

A Háztartási Könyvtár.

Eddig megjelent 60 filléres kötetek: 1. Vegyes sütemények (198 sütemény-recepttel). 2. Különböző italok (197 meleg ital, szőrp, likőr, leírásával). 3. Gyümölcsbefőzés. (175 gyümölcsbefőzési recepttel.) Szerkesztő Kürtthy Emilné. Egy-egy kötet ára 60 fillér.

KAPHATÓ AZ „ATHENAEUM” R-TÁRS. KÖNYVKIADÓHIVATALÁBAN, VII. KERESPESI-ÚT 54. SZ. ÉS MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

Nodusin Aranyér-balszam.

Egyedülálló szer, mely operáció vagy égetés nélküli kúrálaton és bizonyos gyógyítást úgy a vak, valamint a nyitott aranyérrel. Kőrhádlag kicirólválva. Teljesen ártalmatlan. Elismert levelek szerint szárazak és száraznak teljesen gyógyított. Törvényesen védve. Kapható a készletben: Nagy Kálmán gyűgysertrár, Nyiregyházaán továbbá Tuzsók József utján, Budapest, Király-utca és a többi gyűgysertrárakban is. Ára használati utasítással együtt 4 kor. Bőrmintek küldéssel postán 5 kor., az ország elzöttes bekládás vagy utánvétel ellenében.

Kellemes órákat

szerez magának, ha megrendeli az alant felsorolt műveket.

Sipulusz: Humoreszkek. Újabb Humoreszkek.

A Magyar Könyvtár 2. füzeté. Egy-egy füzet ára 30 fillér. Egy kötetbe kötve 90 fillér.

Rákosi Viktor (Sipulusz) Rejtett fészkek.

Humoros ötletekben gazdag, szellemességtől sziporkázó elbeszélések és humoreszkek. Ára fűzve 4 korona. Diszkötésben 6 K 40 f.

ADOMÁK

Nevető Magyarország

Szerkesztette: Graozs Gyűgy. Egyetemes adomagyűjtemény 2 kötetben, 2. bővített kiadás. Garay Ákos és Tull Ödön rajzaival. A két kötet ára czimképes, egész vászonkötésben 14 korona.

Murai K. munkái.

Ejnye be jó! Képes és képtelen adomák és mókák, 3 kötet. Egy-egy kötet ára 1 K 20 f.
Finom falatok. Képes és képtelen adomák és mókák. Ára 1 korona 20 fillér.
Derűs históriák. Mesolygó történetek. — Ára 1 korona 20 fillér.
Mese-mese. Ára 30 fillér.

Megrendelhetők:
Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedésben, Budapest, VI. k., Andrassy-út 21. szám.

Tan- és nevelő-intézet

nyilvánossági joggal
Budapestben, Hold-utca 19. sz.
Az intézet 25 év óta áll fenn.

Dr. László Mihály nyilvános főgimnáziumában és nevelőintézetében, mely államrendes osztály- és érettségi bizonyítványokat állít ki, a beiratások szeptember 1-én kezdődnek. Azonban már most is lehet előjegyezni.
A növendékek lehetnek bennlakók, félkiosztosok és bejárók. Ertesítőtől kívánatra készséggel szolgál az igazgatóság.
Dr. László Mihály, igazgató.

Állami felügyelet alatt! Gerő Ferenc katonai előkészítő-iskolája az egyéves önkéntességi képesítő vizsgára

VI. Nagy János-utca 3. szám.
Ezen több év óta fennálló és szép sikerrel működő iskola előkészíti 6 és 10 hónapra terjedő tanfolyamokon az önkéntességi vizsgára kívánó katonák általános köznevelésével egyenlő ifjakat, kik az önkéntességre jogosított érettségi bizonyítvánnyal nem bírnak. Részletes ismertető kívánatra küldetik.
Az új tanfolyam szeptember 1-én kezdődik. Beiratás honpontnál délután 4-7 óráig.
VIZGÉZKÉSI KÖZPONT INTERNÁTUS.

25%-kal olcsóbb, mint bárhol!
Butor
Elegáns és szigorúan szolidán kidolgozott szalon-, háló-, étkező-, uri- és leányzabara-bendőzések a legutolsó divatu fagonban állandóan a megfelelő nagy választékban kézzelen rak tárolnak. Széttűzölés az ország minden részében jóállás mellett.
SZABÓ FERENC ÉS TÁRSA
mindennemű divatos lakásborendezések raktára,
Budapest, Kerepesi-út 12. szám. (Sip-utca sarkán.)
(Kérjük a címre pontosan ügyelni.)

Minden szövegegyező telefont... Kereslet...

KERESLET.

Földbírókat... Fűszer...

Megvételre keresek... Pénzbeszéd...

Fizetek... Kínító könyvezető...

A sziget-utcai... Némethi nevű...

Ház-ó-Budán... Szűtő...

Telek... Szálloda balaton...

Kajszinbarack... 4 darab...

70 koronát... Kácsi szobák...

Egy csinosan... Kínító könyvezető...

300 koronát... Némethi nevű...

300 koronát... Ház-ó-Budán...

300 koronát... Telek...

300 koronát... Szálloda balaton...

300 koronát... Kajszinbarack...

300 koronát... 4 darab...

300 koronát... 70 koronát...

300 koronát... Kácsi szobák...

300 koronát... Egy csinosan...

300 koronát... Kínító könyvezető...

300 koronát... Pénzbeszéd...

300 koronát... Fűszer...

300 koronát... Földbírókat...

300 koronát... Kereslet...

300 koronát... Minden szövegegyező...

300 koronát... Budapest, szerd.

300 koronát... BUDAPESTI NAPLO

300 koronát... 1903. július 29.

300 koronát... 205. szám.

300 koronát... A hirdetések...

300 koronát... világlátást...

300 koronát... VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Apró hirdetések... Kereslet...

Blockner J. D. hirdetői iroda... Breuer nővérek...

Eckstein Ferenc hirdetői iroda... Engelmann Márk...

Franke Pál hirdetői iroda... Fischer J. D. hirdetői iroda...

Goldberger A. V. hirdetői iroda... Goldner József...

Goldner József hirdetői iroda... Goldner Mór...

Grosman József hirdetői iroda... Nierholz és társai...

Hasenstien és Vogler hirdetői iroda... Jambrikovics...

Kerényi Károly hirdetői iroda... Leopold Gyula...

Mosse Rudolf hirdetői iroda... H. Z. I. hirdetői iroda...

Nemetsch A. J. hirdetői iroda... Nagel Ottó...

Rohonczi Ilona hirdetői iroda... Sikrány Samu...

Sólyom Jakab hirdetői iroda... Szepényi V. J. hirdetői iroda...

Szántó Mór hirdetői iroda... Schwarz József...

Schönwald Ferenc hirdetői iroda... Schödl Gyula...

Tenczer Gyula hirdetői iroda... Toldi Lajos...

Weitzner Jakab hirdetői iroda... Sváb Elz...

Madonán! E górtelen... Nappali menedékhely...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Hívatnokok... Hívatnokok...

Úgyvéd... Balaton-Berény...

Kínító szabás... Eladó Gótholl...

3 darab... Villamos villárlási...

Eladó urinak... Ház-ó-Budán...

Telek... Boroshorák...

Lendérek... Gyakran...

30% árleszállással... 4 darab...

70 koronát... Kácsi szobák...

Egy csinosan... Kínító könyvezető...

300 koronát... Pénzbeszéd...

300 koronát... Fűszer...

300 koronát... Földbírókat...

300 koronát... Kereslet...

300 koronát... Minden szövegegyező...

300 koronát... Budapest, szerd.

300 koronát... BUDAPESTI NAPLO

300 koronát... 1903. július 29.

300 koronát... 205. szám.

300 koronát... A hirdetések...

300 koronát... világlátást...

300 koronát... VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

300 koronát... Budapest, szerd.

300 koronát... BUDAPESTI NAPLO

300 koronát... 1903. július 29.

300 koronát... 205. szám.

300 koronát... A hirdetések...

300 koronát... világlátást...

300 koronát... VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

300 koronát... Budapest, szerd.

300 koronát... BUDAPESTI NAPLO

300 koronát... 1903. július 29.

300 koronát... 205. szám.

300 koronát... A hirdetések...

300 koronát... világlátást...

Eső-köpeny... Koch Testvérek...

VALÓ... di francia különlegesség...

Legújabb levelező... BUTOROK...

Sok pénzt! Ujdonsgokat!

Gummi és halhólyag... Radványi L.

Arany, ezüst, ékszer... Reszletfizetésre...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

Feolint... Kérdéseink háttérország...

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...

VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39.

A hirdetések... világlátást...